HYPOTYPOSIS JURIS FURIOSORUM SINGULARIS.

QUAM

DEO TER OPT. MAX.

MISERABILIUM EJUSMODI PERSONARUM DEFENSORE JUSTISSIMO DIRIGENTE,

PERMISSU atque AUTORITATE CELEBERRIMI JURECONSULTORUM ARGENTORATENSIUM COLLEGII,

Loco Diſputationis Inauguralis,

Pro

Obtinendis in utroque Jure Honoribus ac Privilegiis Doctoralibus,

Publico atque ſolenni Eruditorum Examini ſubjicit

JOHANNES ANDREAS Frommann

Coburg-Franc.

IN AUDITORIO MAJORI.

Ad D. 16. M. Auguſti, M.DC.LV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

TUBINGÆ,

Recuſa Literis HIOBI FRANCKII, 1719.

Sumptibus JOACHIMI SPEIMANNI.

Digitized by Google

SERENISSIMO CELSISSIMOque
PRINCIPI ac DOMINO
DOMINO

FRIDERICO WILHELMO,

DUCI SAXONIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ AC MONTIUM, LANDGRAVIO THURINGIÆ, MARCHIONI MISNIÆ, COMITI MARCHIÆ & RAVENSPURGI DYNASTÆ RAVENSTENII &c.

Inter Germaniæ Principes Illuſtrisſimi Nominis fama eminenti Patri patriæ exoptatiſſimo.

Diſputationis hujus Inauguralis Dedicatione

Imperium Ampliſſimarum Provinciarum feliciſſimum & ad ſeros Poſteros tranſiturum,

Debitâ pietate apprecatur

Devotionem ſui ſtudiorumque ſuorum oblatione humillima conteſtatur.

Subjectiſſimus

Joh. Andreas Frommann.

Digitized by Google

I. N. D. N. J. C.

PROEMIUM.

QUod Cic. Lib. 3. d. finib. ad conciliandos mutuos hominum affectus, mutuaque humanitatis officia promovenda his verbis ſcriptum reliquit: Communis hominum inter homines naturalis eſt commendatio, ut oporteat hominem ab homine ob id ipſum, quod homo ſit, non alienum videri. Id Florentinus JC. *in L. 3. ff. d. J. & J.* aliis verbis in eundem finem compoſitis ita effert: Cognationem quandam inter nos natura conſtituit. Ex quibus mox infert, nefas eſſe, quicquid impietas ad naturalis vinculi rupturam moliatur. Sed ut prôhdolor! impietati, avaritiæ, crudelitati, aliiſque furioſis hominum affectibus nihil unquam nefas fuit, ita rabioſam hanc licentiam, rupto ita naturalis pudoris atque humanitatis vinculo Legibus refrœnandam duxerunt, æquiſ-

Digitized by Google

ſimi LL. Romanarum conditores ad humanitatis jura ſubinde in ſanctionibus ſuis provocantes. Oſtenderem id per exempla, niſi Juris noſtri Juſtinianei volumen, illud abſolutiſſimum poſt ſacrum Codicem ſcriptorum omnium opus, totum in eo occupatum eſſet. Ut tamen, ſi quod alicujus animo innatum dubium, unico evellam exemplo, quid quæſo hujus circa furorem, illam fati infelicitatem, ut vocat Modeſtinus in L.12. ad L.Corn.d. ſiccar. calamitatemque intolerabilem, ut Leo depingit in Nov. iii. omiſere, annon legenti de furioſorum jure ſingulari nonniſi humanitatis, æquitatis, benignitatis verba apud illos occurrunt, *vid. l. 22. §. 7. ſol. matr.* ibi. quid enim tam humanum eſt, *L. 2. d. Concub.* ibi: humanius dicitur *L. 8. § 2. d. opt. Leg.* ibi: humanius autem erit, *L 12. Cod. de uſufr.* ibi: humaniſſimum eſt, *L. 12. §. fin. de tut. dat.* ibi: æquum eſt, *L. 19. §. 1. d. reb. auth. jud. poſſ.* ibi: æquiſſimum erit, *L. 6 de liber. cauſa.* ibi: benignius hoc perſequendum eſt, *L. 28. C. de Epiſc. Aud.* ibi: ne infortunium eorum prægravetur, *L. 3. §. 1. d. tutel.* ibi: dementiæ conſulendum eſt, *L. 45. §. fin. d. Excuſ. Tut.* ibi: neceſſitati erit ſuccumbendum &c. Cujus ipſius humanitatis penitior

con-

Digitized by Google

conſideratio rationem mihi ſuggeſſit, ut, impetrato nuper aliquantiſper à cæteris ſtudiis ac negotiis otio, materiam de jure furioſorum ſingulari pro ingenii viribus pertractandam ſumerem. Verum cum eandem per omnes juris univerſi articulos diſperſam, nec hactenus ab aliquo collectam, colligenti mihi, calamo non advertente, in formam tractatus excreviſſe, videam, temporis rationi inſerviens brevem aliquam Hypotypoſin atque delineationem operis, ſuo forſan tempore prodituri, loco Diſputat. Inauguralis ſic decernente ac permittente Magnifico ac Nobiliſſ. Univerſitat. hujus famigeratiſſimo JCtorum Ordine placidæ cultorum humanitatis velitationi inſinuare conſtitui: Cui inſtituto, quod in duas diſtribuo partes, Theoreticam, & Practicam. Supremus LL. omnium maximè verò humanitatis cuſtos clementer annuere velit.

Hypo-

Hypotypoſis Juris Furioſorum Singularis

PARS PRIOR.

THEORETICA

Eaque generalis.

I.

Pars hæc generalis occupata eſt circa enodationem intellectus vocabulorum, quæ inſcriptio comprehendit, quorum tria ſunt, nempè (1.) Jus, (2.) Singulare, (3.) Furioſorum.

2. Juris vocabulum ex variis acceptionibus, quas ſollicitè conquiſitas tradit Dn. D. Rebhan. pro paternis beneficiis liberaliter in me collatis, pio affectu parentis inſtar, æternum colendus avunculus *in hodeg. Jur. Ch. 2. Clim.* 1. *th. 8. a.* illam ſibi hic vindicat, qua denotat facultatem furioſis conceſſam, ſeu illam legalem circa furioſos proviſionem in ipſorum potiſſimum favorem factam, quam vocis juris acceptionem plenius explicat Grot. *1. de I. B. & P.* 1. *n. 4. & ſeqq.* ubi videre eſt. Hoc itaque vocabulum indicat, quod hic nec Medica tractatio de furioſis inſtituatur, ut forſan inquiramus in varias furioſorum & dementium ſpecies, genuinas item ac naturales furoris cauſas, hoc enim Medicorum filiis relinquimus. Quanquam & in jure utroque cauſæ nonnullæ extant furoris, nempe ebrietas, *can. venter. diſt. 35.* luxuria, *l. 1.* §. *10. d adil. edict. & ibi Goth. lit. l.* peccatum, *c. 14. c. III. q. 9.* dolus & maleficium alterius, *Nov. Leon. III.* medicamenti interdum, *l. 15. pr. de injur.* aut veneni propinatio, *Nov. 115. cap. 4. §. 4.* nec Theologica ut hic ventilemus cum Pontificiis *ad cap. 3. verſ. item* qua-

quæritur X. de Baptiſm. an baptizandi ſint amentes & furioſi, de quo *Alb. Gentil. d. nupt. Lib. 3. cap. 7.* num Sacramenti ſaltem character in Baptiſmate illis imprimatur, item an Sacramentum extremæ unctionis, quod vocant, illis ſit dandum? quam quæſt. tractat A. Vallens. *π. Jur. Can. X. d. ſacr. unct. §. 3. n. 5.* vel an fidem & cognitionem DEI habeant? quod ex Auguſt. affirmat Balduin. *in Tract. de Caſ. Conſc. Lib. 2. cap. 8.* aut forſan quomodo precibus hanc pœnam à nobis avertere queamus, uti Menti Deæ ad bonam mentem obtinendam, ſupplicatum olim ex Auguſt. refert Briſſon. *d. formul. Lib.* 1. *pag. 61.* nec in aliam etiam diſciplinam extendatur hic diſcurſus.

3. Circa vocem ſingulare præmuniendus hic erit Lectoris animus, quod propter duplicem qualitatem, quæ in homine furioſo conſideranda venit, nempe dementiæ & actionum vehementiæ, (eſt enim furor qualificata non ſimplex dementia) non tantum hic adductutus ſim jura furioſis, ut furioſis competentia, ſed ea quoque, quæ circa genus proximum annotare licuit.

4. Furioſi terminum connotativum eſſe dubio caret. In adjacentis itaque Vigel. *in Dial. jur. de adjac. pag. 35.* nempè furoris & definitionem tum nominis, tum rei, & diviſiones primum inſpiciendum.

5. Quoad Etymologiam notandum, quod communiter furorem nomen ſuum accepiſſe ſcribant à furiis, ſive quod illæ furoris Deæ ſint, teſte Roſino *antiquit. lib. 2. cap. 15. in fin.* & tropica illa phraſi in furiam, i. e. in furorem verti, quæ legitur *in cap. maritum. 2. diſt. 33.* furiis incitati cap. iranos *XXV. quæſt. 2.* ſive quod inter Deas infernales iiſdem, quibus furioſi rapiantur moribus, quos nemo melius quam Seneca in Herc. fur. depingit. Alii alluſivum eſſe furioſi nomen exiſtimant, quod quaſi extra ſe, vel per vicos more inſanorum feratur.

6. Homonymia duplicem hujus vocabuli ſuppeditat acceptio-

ceptionem (1.) Impropriam, quatenus hoc modo furor accipitur de omni eo, quod fit cum impetu quodam & actionis à cauſa ſua proficiſcentis exceſſu. Atque ita prædicatur (1.) de rerum omnium Creatore DEO nimirum juſtè indignante & propter peccata hominum graviora ſeverius iraſcente, ſufficiat nunc allegaſſe ex Sacris *Exod. 32. verſ. 10. Dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra eos*, qui textus etiam citatur *in c. diſciplina 9. diſt. 45.* quod monente Balduino *in caſ. conſc.* θεοπρεπῶς intelligendum, aut ſecundum Phraſin Menzeri. *in E. A. C.* per ἀνθρωποπαθεῖαν. (2.) De creaturis & quidem tum ſenſu & ratione carentibus, v. g. vento, igne, tum vero iiſdem præditis, & quidem vel ſenſu tantū, quo caſu maximè crudelitatis exceſſum notat, v. g. in Leone, aliiſque feris beſtiis, vid. *Deut. 32. verſ. 24. & 33.* vel ſenſu & ratione ſimul, & ita dicitur de hominibus eorumque potiſſimum pravis affectibus, quatenus in iis modum excedunt, & ſe vehementius gerunt in affectu, v. g. amoris *Nov. 74. c. 4.* iræ, quæ furor brevis eſt Horatius & illud Virgilii: Hunc oro defende furorem &c. interpretatur ex Servio Grot. *2. d. l. B. & P. 19. n. 3.* in notis, inimicorum iram & poſt fata ſævire cupientem, vitio item ſuperbiæ ex mente Feſti *in Act. 26. verſ. 24.* ibi: Paule du raſeſt / die groſſe Kunſt macht dich raſend / avaritiæ *Conſtit. Leon. iconom. §. 2.* audaciæ &c. ſic ſcelera majora paſſim hoc nomine inſigniuntur, majeſtatis, ſeditionis maxime, & belli civilis hinc inde apud Scriptores, præcipuè Florum & Ciceronem, qui frequenter hoc vocabulo hâc in materia delectantur, hæreſeos item, raptus, rapinæ, homicidii & alia, quod ex textibus probari poſſet. (2.) Propriam, quæ iterum, vel lata eſt præter mentis alienationem qualificatam, ſimplicem etiam abſolutè denotans, ut furioſi vocabulo veniant, quicunque ſunt aut mente, aut deorſum à mente, aut capti mente, ſive illos voces ſtultos, ſive fatuos, ſive inſanos, ſive amentes, aut dementes, aut phreneticos, ita ut furioſi vocabulum in diſpoſitione aliqua poſitum,

ad

Digitized by Google

ad hos omnes tutò accommodari poſſit, ſi ratio diſpoſitionis illud admittat, Bald. 3. *conſ. 347.* quod non ex confuſione terminorum, ut putat Zacch. *in quæſt. med. leg.* factum, ſed quia identitatis ratio id permittit, ex infinitis textibus hac vice ad veritatis evidentiam notari poſſunt, *l. 7. §. 1. d. Cur. fur. L. 32. §. 6. d. uſu & uſufr. leg. L. 2. C. d. Cur. fur.* & ex Autoribus Alber. Gent. *diſp. d. nupt. lib. 3. cap. 7.* Quanquam ultrò fatemur, multum inter has dementiæ ſpecies intereſſe, ſi accuratè loquendum, quod oſtendunt Paulus Zacchias, Card. Tuſchus, Rævardus, Auſon, Popma, alii. Nimium ergo religioſos fuiſſe oportet veteres nonnullos JCtos, quod & Imperator Juſtin. notat *in l. 25. Cod. d. nupt.* qui Marci Imp. conſtitutione de mente captis concepta interpretatione furioſos comprehendi, noluerunt credere, & per tot ſecula ad Juſtinianum uſque contendentes Imperatoria deciſione litem componi maluerunt, quàm rectæ rationi & adverſæ parti cedere. Sed id tribuendum vitio ſeculi illius contentionibus in Jurisprudentiæ labem laſcivientis. Fuit hoc cauſa, cur plerumque JCti in LL. de rebus gerendis latis, ſoliti ſint addere rationem, quando prædicatum aliquod furioſo vel ſimili convenire, vel non convenire voluerunt, *vid. l. 22. §. 7. ſol. matr. l. 20 §. 4. qui teſt. fac. poſſ. l. 7. §. 9. quib. ex cauſ. in poſſ. l. 27. de acq. poſſ. & al. textus.* Phil. Matth. *ad L. 40. d. R. J. n. 2.* ut facile nunc intelligas, ſtatutum de furioſo, vel ſimili loquens, non obſtante ſtrictâ ſtatutorum natura, etiam de aliis ſub ratione illius comprehenſis, ſine hæſitatione intelligendum eſſe, vel ſtricta, quæ denotat illum defectum qualitatis intelligibilis, qui ſe cum exceſſu dementiæ, & vehementia quadam, ac impetu exerit, *L. 22. §. 7. & 8. ſol. matr. Nov. Leon. 112.*

7. Synonyma furioſi varia ſunt. Etenim vocatur amens, *c. hi qui 32. quæſt. 7.* demens, *l. 48. §. 1. de Legat. 2.* mente captus, *Nov. Leon. 11. & ſq. rubr. junct. nigr.* inſanus, *L. un. C. ſi qs. Imp. mal.* quæ vocabula quamvis, ut apparet, generis

B &

& ſpeciei reſpectum, inter ſe obtineant, nihilominus ſunt Synonyma, quatenus quia in uno genere conveniunt, (licet cætera inter ſe ſint oppoſita) ſæpius invicem commutantur. Appellatur & ſtultus à Dd. maximè. vide tamen *& L. 1. C. d. her. inſt. L. 4. quod vi aut cl. L. f. pr. C. d. contr. ſtip.* quid verò propriè ſignificet evolvit Stracch. de adject. *part. 3. num. 26. fatuus L. 2. de poſtul. l. 21. junct. L. 22. de reb. auth. jud. poſſ.* de quod vocab. multa inveniuntur, *ap. Menoch. d. A. I. Q. caſ. 529. phreneticus L. 1. §. 9. d. adil. ed. c. ult. X. de ſucceſſ. ab int.* melancholicus à Medicis, Dan. Sennert. *Inſt. Medic. diſp. 5. cap. 7. th. 21.* vix à JCtis. Hinc eos, quos Melancholicos vocant, delinquentes ab ordinariâ quidem, non verò ab extraordinaria pœnâ abſolvunt Dn. Carpz. *Pr. Crim. p. 1. q. 18. n. 33. & ſqq. & p. 3. q. 145. n. 33. & ſeqq.* ubi multa præjud. delirans, Sennert. *d. l.* vecors, veſanus, *l. 242. §. 3. d. V. S.* inſipiens, deſipiens. Quæ nomina omnia furioſo quoque propter mentis defectum attribuuntur. Addatur his locus ex Cicerone in Piſon: Ego te non vecordem, non furioſum, non mente captum, non tragico illo Oreſte, aut Athamante dementiorem putem, in quibus verbis ſynonymiam ad acrem reddendam orationem occurrere notat Gerard. Joann. Voſſ. *part. orat. lib. 4. th. 10.* vide Hioron. Schurf. *cent. 2. conſ. 23. n. 2. vultej. vol. 1. conſ. 29. n. 52.* Riemer de *contract. tract. 1. c. 10. §. 42.* At quæ qualitatem illam furioſo propriam deſignant, rariora ſunt. Repeciuntur tamen hæc furoris ſynonyma nempe rabies, furia, furioſitas.

Græcis dicitur furor *μανία* hinc furioſi maniaci dicti. Germanica Linguâ appellationibus hic abundat. Stricte enim furioſus communiter dicitur ein Toller Sam. Neand. de ſtat. perſon. *th. 17.* Raſender / Wütender Riemer *d. l. n. 6.* Tobſüchtiger / Jus Pr. Würt. *part. 1. art. 36. verſ. item* Thoren / *& p. 3. art. 12.* verſu wiewohl ein / in Toben gerathener Dn. Chr. Phil. Richter *var. Dec. 41. n. 13.* unſinnig Dn. Richt. *d. l. num. 39.*

ſivè

ſivè ohnſinnig J. P. W. *d. l.* ſinnloß der ſeiner Sinnen beraubt Richt. *d. l. n. 13.* ohnbeſinnt / J. P. W. *d. l.* der von ſeinen Sinnen kommen *Id. p. 3. tit.* 17. §. wann die Eltern / wahnſinnig / wahnwitzig / Dn. Carpz. 4. *Reſp. 61. n. ult.* Uſus tamen loquendi ferè obtinuit, ut ſequentia natura ſua fere generaliora pro furioſis etiam acceptentur, nempè verirret / Dn Richt. *d. l. n. 13.* verruckt. *n. 53.* Thor / Thörichter / oder Thorechter J. P. W. *d. p. 1. art. 36.* närriſch Furor ergò vocabitur das Raſen / Wütigkeit / Unſinnigkeit / Wahnſinnigkeit / vel Wahnſinn / Deut. 28. vſ. 28. Wahnwitzigkeit Dn. Carpz. *d. l.*

8. Paronyma obvia ſunt, dicitur enim à furore, furere, furiare, i. e. in furorem concitare *Horat.* 1. *Od. 25.*

Quum tibi flagrans amor & Cupido
Quæ ſolet matres furiare equorum
Sæviat circa jecur ulceroſum.

Lauremburg in antiquar. h. v. furiare, furioſus, furibundus, furialis, furioſe, furioſitas &c.

9. His præmiſſis definio furorem quod ſit dementia, cum ferocia & horrendâ, actionum vehementia.

Genus ponitur dementia, quia hæc latius omnino patet, & diſpeſcitur in dementiam in ſpecie ſic dictam & furorem probatur ex *d. L. 25. Cod. d. nupt. l. 48. §. 1. d. leg. 2. l. 7. 8. 1. & ſqq. de Cur. fur.* Dantur tamen & alia plurima in Jure vocabula, quibus ſubſternitur furor. Dicitur namque morbus *l. 14. d. off. præſ. L. 22. §. 7. ſol. matr. arg. L. 1. pr. ff. l. 6. l. 7. pr. C. d. Cur. fur. L. 9. C. qui teſt. f. poſſ. Nov. 115. cap. 3. §. 12.* Nov. Leon. III. morbus ſonticus *L. 46. d. jud.* valetudo *L. 12. pr. de exc. Tut.* eine Schwachheit und Gebrechlichkeit der Vernunfft / *Ord. Cr. art. 2. verſ.* welche Perſohnen von ihrer Güter wegen *& O. C. art. 179.* ibi: Gebrechlichkeit der Sinn languor animi *l. 44. §. 6. d.* uſuc. ægritudo *c. 3. verſ.* item quæritur X. d. baptiſm. adverſa valetudo *l. 9. C. qui teſt. f. p.* valetudo animi adverſa *arg. L. 27. Cod. d.* Tranſ. infirmitas *Nov. 115. cap.*

 3.

3. §. 12. *cap. hi qui* 32. *quaſt.* 7. *cap. indicaſ.* 14. *c.* 118. *q.* 9. imbecillitas *Leg.* 68. *d.* ſolut. privatio ſanitatis *arg. L.* 22. *§.* 7. *ſol. mat. inſania arg. l.* 7. § . 3. *ad L. Jul. Maj.* incommodum Nov. Leon. III. malum *d. loc.* & *Nov. ſeq.* fati infelicitas *l.* 12. *ad L. Corn.* de ſicar. infortunium *L* 28. *C. d. Ep. Aud.* Nov. Leon. III. *L.* 6. *C. de Cur. fur.* infelicitas *L.* 22. *§.* 7. *ſol. matr.* fortunæ injuria *arg. L. un. C. qui imp. int. pup.* calamitas intolerabilis Nov. Leon. III. & ſeq. ſævitia *d. l.* 22. *§.* 7. caſus *L* 17. *§.* 11. *d injur.* caſus dementiæ, *d. l* caſus fortuitus *d. l.* 22. *§.* 7. vitium animi *l.* 1. *§.* 9. *l.* 4. *§.* 1. *d. ædil. ed.* neceſſitas *arg. l* 45. *§. f. d. exc. Tut.* ſtatus & habitus *L.* 7. *§.* 11. ex quibus cauſ. in poſſ. onus arg. Nov. Leon. 112. conditio *L.* 1. *d. bon. poſſ. fur.* cæcitas mentis Deut. 28. verſ. 28. & quæ alia ſunt ejuſmodi vocabula.

Differentia ſpecifica conſiſtit in verbis ultimis, quæ omnino de furoris eſſentia ſunt, eamque conſtituunt: Vide ad hæc verba locum ex Juſtin. *l.* 2. *c.* 7. tragica etiam furioſorum exempla nos in hujus rei aſſenſum facile deducunt. Oſtendere hæc poſſunt, furorem perfectiorem dementiæ ſpeciem & quæ καθ' ἐξοχὴν hoc nomine veniat, adimplere. Et talis etiam reverâ eſt, adeo ut propterea factum animalis bruti & furioſi prò eodem habeatur, in *l.* 1. *§.* 3. *pr.* ſi quad. paup *fec. d. l.* 5. *§.* 2. *ad L. Aquil.* imò damnum ab eo datum referatur inter caſus fortuitos in *d. L* 5. §. 2. *L ult. in fine d. adm. Tut.* & ibi Goth. lit. m. nec actiones ejus propriè dicantur actiones humanæ *d L. ult.* Nobiliſſ. & Celeberr. JC. Dn. Lauterb. Patron. & præc. omni obſervantia & affectu colendus in *diſp. d. volunt. pag.* 42. *n.* 3. Quod ipſum ut comoda ſua occaſione furioris aliorum quærentibus ſufficienter inculcarent Impp. & JCti maximopere ſoliciti fuere in ſuis reſcriptis & reſponſis quæ loca ſtudio parentandi voto eorum, qui in foro maximè luxuria textuum delectantur hac vice adducere placuit.

Dicitur ſcil. in jure, quod furioſus non ſit ſapiens *arg. l.* 27.

§. 5.

§. 5. *de rec. arb. non ſapiat l.* 9. *pr. de R. N. l.* 9. *C. d.* impub. & al. ſubſt. quod mens ejus ſe ipſum non noſcat, miſerabilisque ignorantiæ infortunio premantur Nov. Leon. 112. quod neque ſcire neque decernere poſſit *l.* 9. *d. acq. her.* nec habeat animi deſtinationem *arg. l.* 4, *junct. l.* 2. *d.* Concub. quod careat judicio *l.* 12. *§.* 2. *d. jud.* non intelligat quod agit § 8. *Inſt. d. inut. ſtip.* quod omni intellectu careat *l* 14. *d. off præſ* quod ejus voluntas nulla ſit *l.* 40. *d. R. J. l.* 47. *d. acq. her.* quod non habeat affectum Ulp. in *L.* 7. §. 9. quibus ex cauſ. in poſſ. quod careat affectu *l.* 1. §.6. ne vias fiat *l.* 3. §. 1. *d injur.* quod non habeat affectionem *l.* 1. §.3. *d. acq. poſſ.* quod non ſit ſanæ mentis *pr. J. l.* 2. *ff. de in off. teſt. l.* 5. §. 1. *eod. arg. L.* 60. *d. acq. her. l.* 2. §. 16. pro empt. in quo non ſit mentis integritas. *l.* 2. *l.* 16. §.1. qui teſt. fac. junct. §. 1. *J. eod.* quod non ſit ſanus mente *arg. l.* 27. *C. d.* Transact. quod mente inſanus ſit Cajus in frag. *L.* 2. *Tit.* 2. §.3. à quo abſit ſanitas *l.* 22. §.7. *ſol. matr.* quod non teneat ſinceritatē mentis *l.* 3. *C. q. teſt. fac.* quod alienatus ſit mente *c. ult. X. d. ſucc. ab int.* aut in continua mentis alienatione conſtitutus, *d. l.* 14. *d. off. præſ.* quod extra ſe poſitus ſit, *c.* 15 *X. d. regular.* extra mentem poſitus, *c. eod.* quod ſui compos non ſit, *c.* 14. *X. de temp. ordin.* quod mentis compos non ſit, *l.* 12. *d. R. C. l.* 27. *pr. d. Cond. Inſtit. l.* 30. §. 7. *d. fideic. libert. l.* 4. §. 26. *d. exc. dol. mal. l.* 16. *eod.* l. 24. *pr. &* §. 3. *de O. & A. l.* 3. *C. d. Cur. fur. l.* 5. §. 2. *C. de codicill.* §. 1. *Inſt. quib. non eſt permiſſ. fac. teſt.* quod compos mentis ſuæ non ſit, *d. c. ult. d. ſucc. ab int. arg. l.* 22. §. 7. *ſol. matr.* quod non ſit ſuæ mentis, *arg. l.* 39. *pr. d. jud. L.* 5. §. 2. *ad. L. Aquil. arg. l.* 11. *d. Tutel.* quod mentem non habeat, *Ulp. in fragm. Tit.* 21. *§.* 12. quod careat mente, §. 1. *J. quib. non eſt permiſſ. fac. teſt.* in quo animus deſit, *l.* 2. *§. fin. d. procur.* quod non habeat animum, *l.* 7. §. 9. *quib. ex cauſ. in poſſ. eat.* quod non poſſit videri ſentire, *arg. l.* 14. *d. off. præſ.* non habeat ſenſum, *d. l.* 22. §. 7. *ſol. matr.* non poſſit ſentire, *l.* 8. §. 2. *d. opt. leg.* non ſentiat, *l.* 3. §. 1. *junct. §.* 2. *d. injur.* quod ejus nullus ſenſus,

 nulla

nulla vox certa intelligatur, *l.7 pr. ad SC.Treb.* der auß Gebrechlichkeit wiſſentlich ſeine Sinn nicht hat / *O. Cr. art. 179. verſ.* Wird von jemand. quod non habeat ſanum ſenſum ſuum, *arg. d. l. 14.* quod ejus nullus ſit conſenſus, *l. 2. C. d. contrah. emt. d. l. 8. §. 2.* quod non ſit ſuus, *l. 7. §. 9. quib. ex cauſ. in poſſ.* quod nihil agat, *l. 1. § 12. de O. & A.* nec intelligatur quicquam agere, *l. 2. §. 3. de jur. codic.* quæ quidem omnia, non tam LL. noſtræ, quàm ipſa rei evidentia, oſtendit, ut loquitur Dn. Lauterb. *in Diſp. d. proc. in rem ſuam pag 12. th. 15* ſingula tamen mox in frontiſpicio hujus Hypotypoſis ad oculum oſtendunt, furioſum per naturam arceri ab omnibus actibus & negotiis, quibus voluntas, judicium, conſenſus aliaque actionum humanarum propria adeſſe debent, actusque ab eo geſtos, etſi ſpeciem habeant prudentiæ, non attendi, Boër. *dec. 24. num. 47. ſeq.* Ut unico in anteceſſum exemplo id declarem: Cum ad juramentum animus rationis compos & deliberatus requiratur, Grot. *d. l. B. & P. l. 2. c. 13. num. 2.* quaſi ſanus dixerit, furioſum habilem eſſe ad jurandum aut juramentum deferendum, *l. 35. §. 1. d. jurej.* Colligunt itaque ex hoc, quod nec pacem jurare, vel juramentum fidelitatis pincipi ſuo præſtare cogatur, Eberhard. *in loc. leg. loc. 73. n. 6.* quod præſtitum à furioſo qualecunque juramentum nihil operetur, Card. Tuſch. *pr. concl. 540. n. 21.* nec abſolvendo ab eo opus habeat, *Cod. Fabrian. lib. 4. tit. 1. def. 7. & num. 5.* Fingunt tamen LL. interdum furioſum conſentire, Alciat. *in Comm. ad l. 1. C. qui adm. ad bon. poſſ. n. 44.* æquitate ſuadente, *l. 2. §. 2. ſol. matr. pr. J. d. nupt. l. 25. C. eod. l. 28. C. d. Ep. Aud. Dn. Hahn. ad. Weſ. d. pact. n. 5.* Præſumunt etiam eundem interdum ratum habere, *Alb. Gentil. d. nupt. l. 6. cap. 18.* utilitate ejus exigente, quam ſollicitè omnino obſervarunt Legislatores, uti apparet ex *l. 28. §. 1. d. pact.* ibi: longè utile eſt, *l. 5. §. 9. d. conſt. pec.* ibi: utilitatis gratia, *l. 3. pr. d. adm. tut.* ne utilitates furioſi impediantur, *l. 44. §. 6. d. uſuc.* ibi: utilitate ſuadente, *l. 95. §. 7. de ſolut.* ibi; utilitatis cauſa recipiendum,

dum, *l.27. de C.Ep. Aud.* ibi: res furioſi undique utiliter gubernari ad ea vero quæ ſine conſenſu noſtro accidunt, furioſos admitti conſtat, quomodo legitimæ, hæreditatis, regni, baptiſmi etiam eos capaces eſſe judicant. Alb. Gentil. *d. l. lib.3. cap. 7.*

Ex hoc eſt, quod furioſus rebus tum ſenſu tum ratione carentibus ſæpiſſimè in jure & à DD. comparetur, ſcil. *(1.)* lapidi ſeu tegulæ de tecto cadenti, *l.5. §.2. ad L. Aquil.* (2.) quadrupedi, *d.l.5. §.2.* (3.) mortuo, *l.14. locat. l.8. §.2. d. opt. leg. l.2. §.5. d. donat. l.24. §.1. rem rat. h. Alciat. ad l. 2. §. voluntatem n. 12. ſol. matr.* (4.) dormienti, *l.2. §.3. d. jur. codic. l.1. §.3. d. acq. poſſ. l.31. §.3. d. uſuc. l. 209. d. V.S. P. Jacch. Q. M. L. lib. 2. tit. 1. quæſt. 12. n. 2.* (5.) abſenti, *l.27. §.5. d. rec. arb. l.5. §.2. d. leg. tut. l.2. §.3. d. jur. Codic. l.17. §.11. d. injur. l. 209 l. ult. pr. d. V.S. l.124. d. R. J.* Phil. Matth. *ad l.5. d. R. J. num. 11. & ſeqq.* (6.) ægrotanti per ea, quæ ſupra p. 10. dicta, (7.) infanti, *l.5. §.2. ad l. Aquil. l.5. d. S.V.P. l.22. §.2. ex quib. c. maj. l.2. d. cond. furt. l.9. de acq. her. rubr. & tt. ff. d. bon. poſſ. fur. inf. l. 10. l. 11. d. N.O.N. §.4. I. de her. qual. l.6. d. lib. cauſ. l.36. pr. d. fid. lib. l.1. §.5. d. acq. poſſ. l.12. ad l. Corn. de ſicar. & alibi. Harppr. ad §. 10. J. de uſuc. n. 8.* (8.) pupillo, *l.29. d. cond. ind. l.7. §. 11. quib. ex c. in poſſ. l.1. §.12. junct. §. præc. d. O. & A.* & ferè ubique in jure noſtro, Giphan. *diſp. 6. Inſt. lib. 1. n. 7.* (9) prodigo, *d. l.29. l.12. §. f. d. tut. dat. l.6. d. V.O. l.25. d. fidei. t. t. ff. & C. d. Cur. fur. l.40. d. R. j.* & paſſim Dn. Franzk. *3. exerc. 6. n. 2.* Phil. Matth. *ad d. l. 40. n. 3. ſeqq.* Eberh. *in loc. leg. loc. 73. n 7.* (10.) minori, *l.5. §.9. de Conſt. pec. l.16. pr. d. pignor. act. l.3. §.2. d. ſuſp. tut. l.10. §.1. quæ in fr. Cr. l.2. C. d. Cur. fur. & ibi Gothofr. lit. X.* & all. quamplurimis in locis, Eberh. *in loc. leg. 73.* (11.) cœco, *l.40. pr. de exc. tut. rubr. & t.t. d. bon. poſſ. fur. inf. l. un. C. qui. morb. ſe excuſ.* (12) ſurdo, *dd. ll.* (13.) muto, *dd. ll.* Gœdd. *ad l.246. pr. d. V.S.* (14.) aliis etiam, quas comparationes variarum deciſionum fundamentum conſtituunt Doctores argu-

argumentationem ab uno ad alterum frequentiſſimè inſtituentes; quæ tamen non ſemper & ubique procedunt. Strach. *d. Mercat. p.* 3. *n.* 23. ut ſuo tempore plenius oſtenſurus ſum.

10. Poſt varias à Medicis allatas furoris ſpecies, de quib. vid. Zacch. *Q. M. L. lib.* 2. *t.* 1. *q.* 16. inter quas nonnulli referunt amorem, quem furorem etiam quandoque cauſare, præter experientiam teſtatur Boër. *dec.* 23. *num.* 75. de quo vid. Nov. 47. *cap.* 4. Bertazol. *conſ* 228. Barth. Chaſſanæ. *in Conſuet. Burgund. n.* 13. *pag.* 30. *lat.* 2. Cothman. *conſ. vol.* 1. *reſp.* 15. *n.* 14. *& ſeqq.* Hillig Donell. Enucl. *l.* 12. *c.* 22. Gail. *O.* 110. *n.* 23. Dn. Ludw. *diſp. Inſt. ult. θ.* 5. *d. Nobil. ac celeb. JC. Dn. Joh. Wurmſer. patr. ac prac. honorand. in nucl. jur. controv. lib.* 1. *contr.* 3. *&* 4. *contr.* 10. iram, *arg. l.* 148. *d. R. j. l.* 2. *C. ad L. jul. maj.* ſecundum illud Virgilii: Furor iraque mentem præcipitant, & Joh. Heidfeld. *in ſphing. Theol. phil. p. m.* 746. Ein zorniger Mann iſt nicht bey ihm ſelbſt / er raſet / und hat ſeine Sinn biß auff fünffe. De hac vid. Gail. *d. l. n.* 35. *& ſeqq.* ubi etiam notat, quod immodica ira, übermäſſiger Zorn / inſaniam gignat, *C. j. A. d. teſtam. n.* 6. Perez. *in C. d. ſent paſſ. n. pen.* ebrietatem, quæ furor ſive inſania voluntaria dicitur, & ſolo tempore à furore diſtat, Perez. *in C. d. injur. n* 3. Conſul. P. Zacch. *Q. M. L. l.* 2. *T.* 1. *q.* 11. Abb. Gentil. *d. nupt. l.* 3. *c.* 8. Dn. Ludvv. *d. l.* Dn. Wurmſer. *d. l.* 4. *contr.* 2. Faciunt huc apprimè, quæ noviſſimè ſcripſit Dn. Lauterb. *in Diſp. d. volunt. θ.* 7. *n.* 6. *ſeqq.* Poſt has, inquam, furoris ſpecies adduco nunc illas diviſiones ſive diſtinctiones, quæ in jure occurrunt, & aliquem juris uſum habent, quarum aliquot deprehendo, quas tamen non generis in ſpecies, ſed vel æquivoci in ſua æquivocata eſſe patebit, vel quarum membra accidente ſolum & gradu differunt.

Dividitur autem furor 1. in verum & ſimulatum. Verus eſt ille, qui jam definitus eſt. Hic ſubdividitur, quod ſit vel continuus, vel interruptus. Continuus iterum eſt perpetuus, Nov. Leon. 112. *l.* 12. §. 2. *d. jud.* vel tempore circumſcriptus.

Uter-

Uterque nempe continuus & interruptus rurſus eſt vel ferendus, vel ferox, vel ſæviſſimus, *per l. 22. §. 7. & 8. ſol. matr.* ſimulatus etiam duplex eſt, nempe fictus à lege ſcilicet, *l. 2. l. 5. §. 1. de inoff. teſt.* qui alias etiam titulus furoris vocatur, *in l. 49. d. donat. int. vir. & ux.* vel ſimulatus in ſpecie ſcilicet ab homine, *l. 11. §. 1. d. off. præſ.* qui & ipſe ficti nomine venit, *in l. 6. d. Cur. fur.*

Dividitur quoque 2. furor in patentem, qui facile incurrit in oculos; & non patentem, quando ſcilicet furioſus conſtitutus eſt in conſpectu inumbratæ quietis, ut loquitur JC. *in l. 18. § 1. d. acq. poſſ.* de quo infra Dn. Chriſtoph. Phil. Richter *in trip. interpr. 1. tit. Cod. qui teſt. fac. poſſ. pag. 115. n. 5.*

De Jure Furioſorum Singulari

PARTIS PRIORIS

Pars Specialis.

SEquitur nunc partis Theoreticæ tractatus ſpecialis agens de illis, (1.) qui verè furioſi ſunt, & quidem tum in ipſo furore conſtituti tum in intervallis, (2.) qui ſimulatè tales ſunt, quæ felicius vix videtur ſuſcipi poſſe, quàm ſi ſecundum methodum Imp. in Inſtitur. obſervata procedam conſiderando verè furioſos in ipſo furore conſtitutos, quatenus ad tria ſumma Juris capita reſpectum habent.

MEMBRUM I.

ARTICULUS I.

De his, qui verè furioſi ſunt, & in ipſo furore quidem conſtituti, quatenus potiſſimum ad primum ſummum Juris noſtri caput, nempe ad ſtatum perſonarum ſtrictè acceptum, reſpectum habent.

VIdeamus itaque prius de ſtatu perſonæ furioſi. Hunc capio hic tum ſtrictè tum latè, ſtrictè ſcil. pro illa conditione

ditione ſive qualitate furioſi, quæ facit, ut ſit ſocietatis alicujus membrum, ejuſdemque juris communionem habeat, uti definit Dn. Laut. in Coll. Weſemb. *tit. de ſtat. hom.* De hoc in genere notandum, quod cum neminem furor in beſtiam transmutet, *l. 27. pr. d. cond. Inſt. l. 28. C. d. Ep. Aud. &c.* ſed in quacunque ſocietate humana aliquem deprehendit, illum relinquat, uti in genere oſtendit Ulp. furioſorum patronus maximus, (quod ex reſponſis ejus quamplurimis de hac materia datis colligere licet) *in l. 20. de ſtat. hom.* conſequens ſit, etiam in furore juribus iſtius ſocietatis eundem gaudere, niſi vel in exercitio alicujus impediatur, vel ejus utilitas à Legislatoribus & JCtis ſtudioſè defenſa aliud ſuadeat.

§. I.

Quid circa ſtatum libertatis de furioſo conſiderandum veniat.

1. De ſtatu itaque libertatis in ſpecie hoc tenendum, quod domino furioſo in ſervum integra maneant jura, *arg. l. 8. pr. d. his qui ſui. vel al. jur. l. 3. §. 1. d. trib. act.* per eundem ſibi acquirat, *l. 28. d. uſuc.* ita tamen ut non ſemper dominium illud ad actum ſecundum pertingere poſſit, Grot. *2. d. J. B. & P. c. 3. n. 6.* Quapropter jus vitæ & necis exercere volenti domino furioſo ſervus reſiſtere poterit, quemadmodum virgis & loris ſævientem ligare & repellere, Goth. *ad L. 1. §. 22. d. SC. Silan. f.* Inde eſt, quod non obſtante ſummo libertatis favore manumiſſio ab eo facta nullius ſit momenti, ſive ipſe manumiſerit ſive ejus juſſu filius, *l. 10. d. man. vind.* imò etſi agnatus ejus, *l. 13. d. manum.* aut alius quilibet curator dimiſerit ſervum. *l. f. d. Cur. fur.*

2. Viciſſim furor ſervum furioſum à domini poteſtate non liberat, *arg. L. 7. §. 3. de pec. l. 47. d. acqu. hær.* ſed manet is in priſtina conditione, niſi & ille à qualitate hac nova interdum

im-

Digitized by Google

impediatur. Retinet ergo ipſe peculium, *l. 7. §. 3. d. pec.* & dominus per eum poſſeſſionem, in qua conſtitutus fuit ante furorem, *l. 25. §. 1. d. acq. poſſ.*

3. Liberari autem etiam furioſus ſervus à ſervitute poteſt, vel modo communi manumiſſionis, *L.* 30. §. 7. *d. fideic. libert. l f. d. manum*: genere humano quaſi perſonam illius interim ſuſtinente, ut diſſerit Grot. *d. l.* & beneficium hoc acceptante, Hillig. D. E. *l. 2. c.* 14. vel peculiari introducti in pœnam domini in hoc morbo ſervum negligentis, *arg. l. un.* §. 3. *C. de lat. lib. toll.* quæ allegatur quoque *in l. fin. C. d. inf. expoſit.*

4. Benignè quoque circa hunc ſtatum introductum eſt, ut ſi ejus controverſiam patiatur furioſus, pro ipſo præjudicialem actionem etiam ii, quibus alias interdictum eſt, pro aliis poſtulare, inſtituere poſſint, *l. 1. in f. ff. d. poſtul.* etiamſi extranei ſint nec neceſſarii, *l. 6. ff. d. liber. cauſ.*

§. II.

Quid circa ſtatum civitatis de furioſis examinandum.

1. Eadem dicenda ſunt de ſtatu Civitatis, quod ſcil. maneat in furore Civis, peregrinus, qui talis erat, ante furorem, *arg. d. l. 20. & l. un. C. quand. Imp. int. pup.* de quo nullum jam reſtat dubium, at magis de iis, quæ ſequuntur, an & quomodo civitatis jura conſequi poſſit furioſus, aut mutare?

2. Non minus autem ac inſanæ mentis homines jus civitatis conſequuntur nativitate vera, *arg. l. 1. pr. ad munic. l. 228. d. V. S.* vel civili nempe manumiſſione, *l. 6. §. f. l. 22. pr. l. 23. pr. ad munic. junct. l. f. d. manum.* An verò adoptione? Id ex ſequentibus, ubi de adoptione agetur, patebit. Minimè tamen domicilii mutatione aut conſtitutione, tum quia ex animi deſtinatione illa dependet, tum quia nec pupillo hæc conceſſa, *l. un. C. ubi pet. tut. junct. l. 7. §. 11. quib. ex cauſ. in poſſ.* ſequitur

Ergò Curatoris domicilium, quod ubi mutaverit Curator, tutius erit, ut ſe à cura ulterius admiuiſtranda excuſet, *arg. l. 10. §. 4. l. 21. §. 2. de excuſat. tut.* publicæ ſalutis ratione id etiam exigente. Morte civili neutiquam furioſum amittere poſſe civitatem infra cap. 2. th. 31. evincemus.

3. Retenta ergo civitate, omnia illi annexa jura retinebit, niſi quod & hoc caſu exercitium illorum impediatur. Impeditur autem vel in totum, vel in tantum. In totum in juribus merè perſonalibus, quæ perſonam non egrediuntur. Unde ad honores non adhibetur, *arg. l. 14. §. 3. d. Muner: & hon.* nec tutelæ munus ipſi injungi poteſt, *l. 45. §ſf. d. exc. tut.* imo ejuſmodi Tutoris conſtitutio à Magiſtratu facta ipſo jure nulla eſſet, Dn. Laut. *diſp. d. hon. tut. θ. 14.* nec opus haberet excuſatione, *§. 13. J. d. exc. tut.* Hillig. *D. E. lib. 3. cap. 9.* A. quod ſi tamen tutor datus in furorem inciderit, manet nihilominus Tutor, *Donell. comm. lib. 3. c. 14.* & curator ei adjungitur, *l. 10. §. ult. l. 12. pr. d. exc. tut. l. 13. pr. d. tutel.* Hillig. D. E. *dict. com. 3. cap. 14. l.* judicandi etiam neceſſitas ipſi remittitur, *l. 46. d. jud.* imò ab omnibus ejusmodi oneribus, quæ cum corporis labore, proviſione, & ſolicitudine animi ac vigilantia principaliter exiſtunt, de quibus in *l. 18. de mun. & hon. immunis eſt l. 6. d. Cur. fur. t. t. C. qui morb. ſe exc. junct. l. 46. d. jud.* adeo ut nec per Curatorem ſuſtinere cogatur *arg. l. 51. pr. d. her. pet.* In tantum verò exercitio illorum furor impedimento eſt quatenus ipſe per curatorem ſuum, vel commodis civium fruitur, vel onera fert injuncta, qui curator ipſius nomine, emolumenta, privilegia, Immunitates Univerſitati conceſſas percipiens nullatenus eſt impediendus. Nec tamen etiam audiendus, ſi à muneribus realibus, quæ ab omnibus prioribus ſunt præſtanda *l. 2. l. ult. C. de Mun. patr.* immunitatem allegare ipſius nominè velit, niſi eandem ſpecialiter à Principe impetraverit. Hæc verò impetrata intelligitur, ſi ſimplicitèr munerum publicorum vel civilium im-

immunitatem acceperit non obſtante *L. fin. §. pen. d. muner. &*
L. 3. C. d. Mun. patr.

4. Adeo autem hiſce muneribus etiam furioſus adſtringitur, ut nec immunitatem metatoriam propter furorem habeat, cum oneri huic omnes ſubjecti ſint, quicunque proprios habent lares, alle die Feur und Rauch haben monſtrante Magnif. ac Nobiliſſ. Dn. Tabor. Spectat. h. l. Coll. Jurid. Decano & JCto ubique celeberr. patrono meo max. *in Tr. d. metat. cap. 4. art. 3. §. 30.* Quanquam ſi anguſtiores ei ſint ædes, vix quispiam metatorum tam truculentus erit, qui milites ſuos homini furore efferato cohabitare juſſerit, aut milites tam inhumani, qui furioſum ipſum ſint ejecturi, onus tamen Cibariorum, quæ hodie præſtari ſolent militibus Dn. Hahn. ad Weſ. *de Mun. & hon. n. 3.* ſubterfugere eo in caſu haud poterit. Ab hujusmodi enim oneribus nonniſi defectus patrimonii vel ſpeciale Principis privilegium excuſat.

§. III.

Quid circa tertium furioſi caput nempe familiæ ſit obſervandum.

PORTIO I.

De furioſis quatenus vel ipſi in poteſtate patria ſint, vel alios in eadem habent.

1. Succedit nunc ſtatus familiæ, quæ hic introducenda quatenus (1.) denotat proprium aliquod corpus hominum agnationis neceſſitudine inter ſe devinctorum, unum familiæ caput, unumque Principem recognoſcens, (2.) quatenus commune aliquod corpus, ſub uno agnationis ſtipite in plures ſubalternas familias diſperſum indigitat. Vid. Dn. Avunc. D. Rebhan. *hodeg. jur. ch. c. cl. 1. pag. 157. voc. familia.*

2. Circa primum omnium primò diſpiciendum hic venit, qui-

quibus modis furioſus in patria poteſtate conſtituatur? Ubi de primo modo, ex juſtis ſcil. nuptiis per naturalem perveniendi in hanc poteſtatem, res eſt clara. De altero verò ſive legali per adoptionem deciſio negativa ferenda eſt, tum propter defectum, quem requirit conſenſus, ſive reperatur expreſſus, ſive tacitus *fac. l. 5. l. 24. d. adopt.* tum propter finis modi hujus denegationem. Non eſt tamen hoc in loco prætermittendum, quod ſi quis furioſum habeat filium, hoc ipſo juſtam aliam adoptandi obtineat cauaſm quæ alias permiſſum non eſt *p. L. 17. §. 3. ff. l. 3. C. d. adopt.* Dn. Franz. *π. de adopt. n.* 12. Dn. Hahn. ad Weſ. *d. t. n. 4. verb.* præterea videndum. Idem etiam circa tertium conſenſus defectus operatur ut nec per legitimationem in patriam poteſtatem redigatur Nov. 89. c. 11. licet illa commodum legitimandi continere videatur.

3. Morbus ergò hic impedit, ut is quem extra poteſtatem patriam aggreſſus eſt, in eandem deduci nequeat eo durante. Sed nec patriam poteſtatem etiam, in qua ante fuit, nec naturale illud vinculum ſolvit. Sic namque humanius cenſuere Romani LLatores, quàm vel Brachmanes, aut Indi, ipſi etiam Græcorum moratiores Lacædemonii, Græcorumque ſapientiſſimus Ariſtot. qui omnes humanitatem ſtatus rationi poſtpoſuerunt, Enenck. *d. priv. par. & lib. priv. 7. c. 1. §. 16.* Quanquam enim liberi furioſi inutiles ſunt patriæ, ſuis terribiles; liberi tamen nihilominus ſunt *arg. Nov.* 12. *c.* 2. imò natura humanitatis, *ἀχμήν* erga has perſonas requirit, idemque quæ ſibi contingere nolunt parentes liberis furioſis exhibere, & fieri velle haud debent *l. 22. §. 7. ſol. matr. ibi.* quid enim humanius, nulla ingratitudine objicienda iis, ſi quando forte maledicta in parentes effundant, aut verbera illis intentent, *arg. l. un. C. ſi quis Imp. mal.* quod ſuo tempore latius deducendum erit.

4. Manente ergo paternis nexibus obſtricto filio furioſo, manebunt quoque ſalva & integra, vel patri in eundem poteſtatis illius jura, quæ vel oneroſa ſunt vel lucroſa.

5. One-

5. Oneroſis accenſeo jus alimentandi, *Nov. 115. c. 4. §. 6.* pro modo facultatum: Alimentorum autem nomine pharmaca quoque ſumtus Chirurgorum,& quæcunque curandi ac defendendi corporis gratia adhiberi ſolent, hic veniunt, *per leg. fin. de alim. leg.* Vid. Gœdd. *ad l. 44. d. V. S. n. 6.* Quod ſi non ſufficiant, parentes collocare poſſunt in Xenone vel hoſpitali minoribus ſumtibus nutriendos, & curandos, quod alias parentibus non licet, Enenk. *d. l. c. 4. n. 9.* Hoc vero ſi omiſerint, vel ablatione hæreditatis à liberis ipſis relictæ tanquam indigni puniuntur, *Nov. 115. c. 4. §. 6. junct. c. 3. §. 12.* quæ ſecundum Reg. cedit Fiſco, *C. J. A. de his quæ ut. ind. auf. th. 4.* ubi plurimos textus allegat. Hæc tamen Reg. notabilem hic recipit limitationem, quam tamen *C. J. A. d. l.* ut & alii ad d. Nov. quod miror non attingunt, nimirum, niſi aliquis illa humanitatis officia à parentibus furioſo filio debita, ſed impiè denegata, eidem exhibuerit, tunc enim ille excluſis omnibus aliis negligentibus, ad quos alias perventura erat hæreditas, ad eandem præ Fiſco ab Imp. admittitur, vid. Peregr. *de jur. fiſc. lib. 2. tit. 10. n. 17.* Cujus pœnæ ſingularisque diſpoſitionis varia requiſita, varias item ampliationes & limitationes, quos Dd. alias omittunt, adducerem nunc, niſi in præſcriptos cancellos calamus eſſet cogendus. Legenti ſtudioſa *d. Nov. 115. c. 4. §. 6. junct. c. 3. §. 12.* perlectio interim hæc ex parte ſuppeditabit. 2. Reverſi ad ſanam mentem liberi ſine metu quærelæ inofficioſi teſtamenti, parentes ex hac cauſa exhæredare poſſunt, *d. Nov. 115.* 3. Inſuper ſi ob hoc inedia vel alio modo perierint, pœna parricidii afficiendos eos non ſine ratione quis ſtatuerit, cum in hoc facto ſi non major, eadem certè atrocitas ſit, quæ eſt in infantis expoſitione, cui tamen delicto culeum dictari poſſe ſcribit Dn. CZ. *pr. Crim. p. 1. q. 10. n. 8.* ubi varia præjudicia quanquam L. Corneliæ pœnam ſufficere putat, *C. J. A. ad L. Corn. de ſicar. th. 3.* Poſt mortem quoque ejuſmodi liberis, ut proſpiciant parentes exemplo Julii Juſti ap. Scævolam *in l. 32. §. 6. de*

l. de uſu & uſufr. leg. pietas monet, & LL. jubent. 2. Neceſſitas itaque liberos furioſos inſtituendi parentibus incumbit, *t. 1. 7. de exh. lib. t. t. ff.* 13. *lib. & poſth. l. 9. C. d. imp. ſubſt.* de quo alibi. 3. Quod pater in bonis filiifam. furioſi illis ſcil. in quibus parentis loco habetur, item adventitio irregulari Curator eſſe teneatur, *l. 7. pr. C. de cur. fur. Gormer. C. Jur. Civ. Rom. lib 2. tit. 2. n.* 52. niſi ipſe Curator indigeat, tunc enim per uterque ſub ejuſdem Curatoris poteſtate erit, *A. Fab. 1 Juriſp. pap. princ. 3. illat. 19.* Sunt & alia onera, ſed quæ cum reliquis parentibus communia habet uti & præcedentia.

6. Lucroſa jura ſunt ſequentia, nempe 1. quod egenis parentibus è ſubſtantia furioſi quoque filii debeantur alimenta, *arg. lib. 5. §. 1. 2. d. agnoſc. & al. lib. 2.* pertinet quoque ad patrem augmentum peculii perfectitii tempore furoris factum per ſervum peculiarem filii furioſi, *l. 1. §. 5. de acq. poſſ.* vel per poſſeſſionis ante furorem cœptæ continuationem. Præterea habet & uſumfr. adventitii, ſi quod eo tempore acquirat, uti id patet *l. 16. §. 1. qui teſt. fac. poſſ. l. 24. de O. & A.* 3. Curatoris in teſtamento conſtitutio, *l. 16. pr. ff. l. 7. §. 5 C. de Cur. fur.* qui effectus tamen non tam à patria poteſtate, quam affectione dependet. 4. Facultas eidem pupillariter & quaſi pupillar. ſubſtituendi, de qua ſuo loco. 5. Poteſtas injuriam filiof. furioſo illatam vindicandi, *l. 3. §. 1. & 2. d. injur. junct. §. 2. J. eod.* eandemque remittendi, *l. 17. §. 11. ff. eod.* & ſimilia.

7. Ut itaque parentibus quoad liberos furioſos ſalva relinquuntur jura, ita viciſſim II. nihil per furorem decedit liberis furioſis quoad parentes, ita ut onera parentum ſint horum commoda, & viceverſa.

8. Parit III. præſuppoſitum hoc etiam quoad extraneos effectum quatenus e. gr. ii in cauſa furioſi filii non tenentur patrem in teſtem admittere uti in caſu converſo expreſſe id confirmat Ayrer 1. *proc. 8. O. 1. n. 6.* nec uxor ſervo filii furioſi quid donare poteſt *arg. l. 3. §. 3. d. donat. int. Vir. & Ux.*

9 An-

9. Antequam hinc abeam, de modo patriam poteſtatem ſolvendi nobiliori, emancipatione nempe, adjungam pauca prioribus, hoc ſcil. quod furioſus per eandem liberari poſſit, cum, verſante hic beneficio & re favorabili *l. un. C. d. ingr. lib.* 3. *verſ fin. v. C. d. bon. mat.* tacitum illius conſenſum ad exemplum infantis jura præſumant, *L. 5. C. d. Emanc. lib.* qui ſufficit, concurrente hic maximè alia præſumptione in affectu paterno poſita, vide ea, quæ ſupra de ſervo furioſo manumittendo dicta. Quæ rationes facilè à me obtinent, ut idem de adoptione quatenus & illa inter modos p. p. ſolvendi refertur, aſſeram, *arg. l. 42. d. adopt. add. l. 33. ff. eod.*

10. Dicendum nunc de patre furioſo: & quidem an & quatenus p. p. non tamen de novo acquirere? Verum etiam acquiſitam ante furorem retinere, duranteve furore eandem amittere queat: Modorum p. p. conſtituendi 1. nobiliſſimus frequentiſſimus & maximè naturalis eſt nativitas vera, quæ ſcil. fit per naturam, interventu nuptiarum legitimarum. Etſi vero furioſus natura non denegaverit corporum conjunctionem, *l. 8. pr. d. his qui ſui l. al. jur. l. 77. §. 1. ad SC. Treb.* illa tamen ad hunc effectum non ſufficit, qui inſuper ad ſui productionem nuptiarum legitimarum, ut dictum, interventum requirit. Favorem autem ſponſalibus & matrimonio impedimento eſſe, plusquam manifeſtum eſt, inquit Gajus *in d. l. 8.* & matrimonium tale ipſo jure nullum eſſe, pronuntiat Scæv. *in d. l. 77. §. 1. vid. & l. 56. §. 2. d. R. N. c.* neque furioſus *32. q. 7. c. 24. x. de ſponſal.* idque propter defectum voluntatis, quam præprimis cum libertate, veritate quoque conſenſus & judicii integritate negotium hoc requirit, *l. 30. d. R. J. junct. l. 40. eod.* finis item matrimonii tum principalis tum acceſſorii, Nov. Leon. III. & ſeq. Ampliationes hujus plurimas & notabiles inter quas eſt illa, quod nec ex diſpenſatione Magiſtratus matrimonium ſubſiſtat, Ames. *tr. d. conſc. & conſc. jur. lib. 5. c. 35.* cum Dd. autoritatibus alii tempori reſervo.

 11. Nul-

Digitized by Google

11. Nullum eſt ergo ipſo jure matrimonium tale, nulloſque effectus Jur. Civ. imò nec naturalis quantum ad ipſos conjuges producere poteſt, *p. §. pen. ʃ. d. nupt.* Dixi, quantum ad ipſos conjuges; nam quantum ad liberos à furioſo procreatos attinet, illi omnino ab ipſis alendi ſunt, cum alimentationis effectus non à patria poteſtate, *auth. liberi Cod. de Nat. Lib.* ſed ſanguinis caritate deſcendat, ut loquitur Ulp. *in l. 5. §. 2. d. agnoſc. lib.* Facta ergo nullitatis declaratione, mulier ejuſmodi contra furioſum præjudicialem actionem inſtituere neceſſe habebit, vel filius de filiatione naturali, in qua ipſi filiationis probatio difficillima erit, *l. 83. d. cond. & demonſtr.* Eſt præterea hujus conjunctionis notabilis effectus notandus, *ex d. l. 77. §. 5. ad SC. Treb.* quod nimirum liberi ex furioſa, tempore furoris in matrimonium collocata, faciant deficere conditionem, ſi ſine liberis deceſſerit. An verò idem reſponſurus fuiſſet JCtus de patre furioſo conſultus dubitat Ant. Fab. *r. Jurisp. Papin. princ. 5. illat, 14. tit. 9.* num rectè? Ut verò ullum ſit ejuſmodi matrimonium, declaratoria tamen ſententia opus habet cum cauſæ cognitione, ut ſcribit Innocentius III. *in d. c. 24. x. de ſponſ.*

12. Sequitur 2. modus p. p. conſtituendi, nempe adoptio, quod cum ſit actus legitimus, idem à furioſo factus, nullius erit valoris, propter defectum tum cauſæ efficientis, tum ſubjecti, Vultej. JPr. *Rom. lib. 1. c. 22.*

13. Supereſt 3. qui fit per legitimationem. Et quidem per ſubſequens matrimonium à furioſo initum, nemo legitimus fiet, vi hactenus dictorum, ſanæ tamen mentis poſtea factus, ſi ratum habuerit, validum erit matrimonium tale. Alb. Gentil. *in diſp. d. nupt. l. 3. c. 7.* Per reſcriptum verò Principis nullatenus acquirere poterit, cum ad preces principi offerendas, quæ cauſam petitionis exprimere debent, tam ſit idoneus, quàm ad alia quævis. Filius ergo ipſe, ut per ejuſmodi reſcriptum ſibi macula tollatur, providebit.

14. Hæc

14. Hæc omnia procedunt in iis, qui tempore furoris ſe matrimonio conjungunt. Verum an in ſuſceptum, in matrimonio ante furorem contracto, filium patri furioſo jus p. p. acquiratur, non usque quaque eſt expeditum. Deciſio enim ejus manat ex deciſione quæſtionis: An furor matrimonio jam contracto ſuperveniens illud diſſolvat? De qua, ut affirmativam obtineat Philoſophiſſimus Imp. Leo in ſua Nov. 111. & ſeq. nihil non molitur. Nos vero melius edocti, negativam cum multis ampliationibus defendimus, arcum tamen ejus in hoc ipſo nimium philoſophando intenſum minimè hac vice textuum & Dd. authoritatibus, aut rationibus, quarum omnino plures ac prægnantes ſuppetunt, rupturi Vid. interim Albert. Gent. *diſp. de nupt. l. 6. c. 18.* & Dn. CZ. *J. F. p. 4. C. 10. D. 11.* ubi hanc ſententiam præjudicio quoque confirmat, cujus hæc ſunt verba: Obwol T. S. nunmehr ins fünffte Jahr mit Wahnſinnigkeit dermaſſen beladen geweſen / und noch beladen iſt / daß man ihn mit Ketten und Banden verwahren müſſen / ꝛc. So hat doch die geſuchte Separation und Abſonderung der Ehe / als auch der Güter unter den Eheleuten noch zur Zeit nicht ſtatt etc. In caſu tamen violenti furoris, quoad ſeparationem habitationis tantũ, moribus quoque noſtris ſecus eſt, Dn. CZ. *in Pr. Cr. p. 2. q. 61. n. 30. & ſeqq.* maximè *n. 39.* Covarr. *tom. 1. de matrim. p. 2. C. 7. §. 5. n. 6.* An verò ſponſalia tempore ſanæ mentis contracta, propter furorem dirimi poſſint? Res ſanè videtur difficilior. Multi id negant, ita tamen ut aſſerant furorem talem obſtare, quo minus matrimonium promiſſum confici queat, quorum ſententia de Jur. Civ. quidem procedit, *pr. l. 8. de ſponſ.* ut de Jur. Canon. poſt introductam diviſionem ſponſaliorum in ea, quæ ſunt de præſenti & quæ de futuro, diſtinctione opus eſſet. Sed puto hoc judicis arbitrio committendum eſſe, qui inſpectis & probè perpenſis circumſtantiis, cum vinculum conjugale nondum ſit nexum, etiamſi ſponſalia jam de præſenti facta fuerint,

rint, ſententiam æquitati congruentem ferat. Vid. Dn. CZ. J. C. *p. 2. D. 182. & ſeq.*

15. Matrimoniale itaque vinculum nullatenus diſſolvit furor. Ex quo ſequitur, 1. quod communicata maneat poteſtas corporum per matrimonialem conſenſum ab initio translata, nemini communicanda. Precibus ergo refrœnandæ cupiditates pravæ, quam per illicita remedium quærendum, fidei nempe conjugalis violatione, quæ nihilominus hoc caſu & DEUM & L. Juliam, & criminales ordinationes in ſe vindices habet, ordinariam tamen adulterii pœnam hoc in caſu in arbitrariam commutandam eſſe ſtatuit Dn. CZ. *Pr. Cr. d. l. n. 36. & ſeqq.* ubi ſequens præjudicium habet, ad conſult. Quæſt. Chemn. M. Nov. 1629. **Da nun P. Z. mit der Urtheil zur Zeit/ als ſein Weib noch unſinnig geweſen/ und an Ketten gelegen/ fleiſchliche Unzucht und Ehebruch getrieben hätte/ daſür es ſich auß denen uns zugeſchickten** inquiſitionen **anſehen läßt; ſo verbleibe er mit der ordentlichen Todtes-Straffe der Ehebrecher billich verſchont; er würde aber gleichwol offentlich zur Staupen geſchlagen/ und darauff des Lands ewig verwieſen ꝛc.** 2. Nec illicita habetur corporum etiam in furore conjunctio, *arg. l. 8. pr. de his qui ſui vel al. jur.* à qua tamen ſanæ mentis conjugi potius abſtinendum, monente Alb. Gent. vid. Nov. Leon. 112. ibi: ac profectò ſi fortè ex tam infortunato connubio fœtus in lucem prodeat, quum natura fructus rebus ut plurimum aſſimilare ſoleat: quomodo non hic ipſe fœtus humano generi commune detrimentum afferet? ad eam verò haudquaquam poterit compelli. 3. Cohabitatio furioſo non deneganda, *per rat. l. 22. §. 7. ſol. matr.* Præter caſum furoris atrocioris. Hæc quidem de effectibus matrimonii, qui conjugibus ſunt communes. Ex hoc ulterius eſt, 4. quod maritus furioſus retineat imperium in uxorem, non tamen ejus exercitium. 5. Marito furioſo etiam obſequium & reverentia ſine dubio debebitur, *per l. 14. §. 1. ſol. matr. junct. Nov. 115. c. 3. §. 12.*

Huc

Huc ſpectat quæſtio : An ſtante ſtatuto, quod uxor ſine conſenſu mariti non poſſit contrahere, ſi maritus ſit furioſus, uxor licitè contrahere poſſit ? quam cum Andr. Tiraq. *d. LL. connub. & jur. marit. tom. 2. gl. 8. n. 32. & ſeqq.* Aff. ſimilem huic quæſt. inſtituit Barth. Bertazol. *tr. clauſ. inſtr. clauſ. 7. gl. 15. n. 2.* ſcil. ſtatuto requirente conſanguinei conſenſum in contractu mulieris, ſi conſanguineus furioſus ſit, an impediat, quin mulier abſque ejus conſenſu liberè contrahere poſſit ? quod ſi mulier negat cum cautela tamen ; At quis erit curator uxoris in illis locis, v. g. Saxoniâ, Ducatu Würt. ubi maritus perpetuus eſt uxoris curator, ſi ille in furorem vertatur ? oneribus quoque alias marito incumbentibus, furor maritum non ſublevabit. Curator ergo mariti nomine neceſſaria ſuppeditabit.

16. Quod de marito furioſo dictum, idem de uxore furioſa dicendum reſtat: Ad eam ſcil. maritus flecti debet cura corporis ſanitatem præſentem conſervandi, mentis verò amiſſam recuperandi. Probatur hoc in genere per *l. 13. C. d. N. G.* in ſpecie verò per *l. 22. §. 8. ſol. matr.* etiam ultra dotis quantitatem, ſecus ac nonnulli ex d. l. ſtatuunt, & abſurdè quidem, uti agnoſcit Goth. *in not. ad d. l. lit. g.* probatur hoc quoque per *l. 28. de relig.* Atque ad hoc officium competentibus remediis compelli poteſt officio judicis à furioſæ curatore, vel cognatis implorato ; etiam dotis ſequeſtratione, in caſu imminentis rerum dotalium diſſipationis, *d. l. 22.* §. 8. Quod ſi vero eam neglectam perire ſciverit, præter pœnam communem, privationem ſcil. lucrorum dotalium, hæreditatisque ex ſtatuto debitæ (quæ tunc ad occiſæ hæredes non verò ad Fiſcum devolvitur, Dn. Wurmſer. *in nucl. jur. controv. lib 3. contr. 11. n. ult.*) uxoricidii quoque pœna in eum animadvertetur, de qua vid. Dn. CZ. *Pr. Cr. p. 1. q. 12. n. 1.* Cæterum ſi cognati uxoris id omiſerint, ab hæreditate repelluntur, *arg. §. 6. J. d. SC. Tert. l. 10. C. d. leg. har.* quæ pœna etiam ad ſcriptos in furioſi teſtamento hæredes extenditur, *in d. Nov. 115. c. 3. §. 12* verſ. *ſi autem*

autem aliquo furoris. Non tamen exiſtimandum eſt, quod præter affectionis curam maritus etiam adminiſtrationes bonorum in ſe ſuſcipere teneatur, quin imò ab ea per LL. repellitur, *text. gen. in.* §. *pen. J. d. exc. Tut.* & ſpecialiter, hoc probat Papin. *in l.* 14. *d. Cur. fur.*

17. Ex hiſce jam præmiſſis ad quæſtionem ſupra propoſitam facilius reſponderi poteſt, ſcilicet non privari parentes furioſos p. p. in liberos ex matrimonio tum ante furorem tum in eo ſuſceptos. Eſt igitur hic iterum fons, ex quo fluunt commoda & onera, ſcil. fluit hinc commodum 1. poteſtatis *l. 8. pr. d his qui ſui l. al. jur.* cujus tamen exercitium in certis caſibus ſuſpenditur. 2. Vinculi naturalis, ex quo deſcendit 3. commodum obſequii, *text. expreſſ. in Nov.* 115. *c.* 3. §. 12. pietatis, *l.* 4. *d. Cur. fur.* amoris & reverentiæ, vi quarti præcepti. Væh! ergo, ac iterum væh! liberis illis, qui diabolica ducti impietate, pro obſequio odium, pro amore tædium, pro reverentia contemtum miſeris ejuſmodi parentibus exhibent. Væh! & inclamo iterum væh! liberis illis quos nec natura ſtimulans, nec DEus præmiis invitans, & pœnis adhortans, nec humanitatis jura miſeris & infelicibus in genere nedum parentibus ſollicitè benigna ad officium ſuum perducere poſſunt. 4. Alimentationis etiam à liberis propriis ſumtibus faciendæ, ſi parentes furioſi ſe exhibere nequant *d. Nov.* 115. *c.* 3. §. 12. *Iu. Pr. Würt. p.* 3. *tit.* 17. §. wann die Eltern an Leibs-Nahrung 5. Curæ etiam adminiſtrationis bonorum tum furioſi patris, ſi filius à prætore probus repertus fuerit. *l.* 1. §. 1. *d. Cur. fur.* tum matris *l.* 4. *eod.* quod ſi nequeunt, curam hanc ſubire tenentur, petere Curatores, *L.* 3. *C. eod. Ant. Fab. JPr. papin. Tit.* 12. *princ.* 3. *illat.* 3. Hæc autem ſi neglexerint, eaſdem ſentient pœnas quos in caſu converſo parentes impii *d. Nov.* 115. *c.* 3. §. 12. 6. Acquiſitionis bonorum filii tum plenariæ *l. i.* §. 5. *de acq. poſſ. junct. l.* 7. §. 1. *d. pec.* tum uſufructuenus 7. ſucceſſionis in bonis à liberis relictis An autem & quomodo adipiſcendi ... eorum hereditatem alibi dicetur.

18.

18. Vigore hujus poteſtatis liberi quoque parentum furioſorum ſine eorum conſenſu nec nuptias contrahere, nec quoslibet contractus celebrare, nec in judicio conſiſtere poſſent, verum & æquitati, & rationi conveniens viſum eſt Llatoribus, ut in totum p. p. exercitium in hoc caſu ſuſpenderent, atque in his cauſis filium pro patref. haberent, *vid. l. 52. d. acq. her. & ibi. Goth. lit. a.* Itaque primò, ſinè eorum conſenſu nuptias ſi contrahant liberi, nec conſcientiam ſuam lædunt, nec pœnas legitimas incurrunt, jure namque permittente id faciunt. Quod ipſum tamen olim inter JCtos magnopere controvertebatur, (furioſorum enim jura valdè fuiſſe dubia ap. veteres deprehendo, adeo ut non ſatis mirari vacet. Invenire licet eos planè in bella diſputatoria exarſiſſe, uti emphaticè per allegoriam, certè venuſtam, arbiter eorum Juſtinianus in alia cauſa hoc ipſum proponere voluit in *l. 7. §. 3. C. d. Cur. fur.* his verbis: *magna & inextricabilis vetuſtiſſimo juri dubitatio exorta eſt* &c. & juris autores ex utroque latere magnum habuere certamen. Nos itaque utramque autorum aciem certo fœdere componentes &c.) ita quidem ut à Marci Imp. temporibus per tot ſecula ad Juſtinianum uſque convenire potuerint, nec attendere neceſſitatis momenta voluerint ii, qui cortici verborum præſumtuosè inhærebant, contra mentem Llatoris clariſſimam, quos tamen par erat ob oculos habere illud, qui in hâc materia haud diſſimili in caſu Triphoninum JC. movit etiam *L. 12. §. 3. in fin. ff. d. capt. & poſt. rev. ibi. quia illius temporis conditio neceſſitasque faciebat, & publica nuptiarum utilitas.* Sed propoſitæ quæſtionis belli cauſſas tum juſtificatorias, tum ſuaſorias qua item ratione Imp. compoſuerit, inquirere & ſi jucundum eſſet, in præſenti tamen haud licet. Videri interim poteſt *pr. 7. & l. 25. C. d. nupt. l. 28. C. d. Ep. aud.* in quibus textibus hæc ſine tali conſenſu conjugia ineundi licentia nonnihil reſtringitur. Quod ſi tamen avus cujus neptis vivente patre, nubere vult, furioſus ſit, exercitium hoc poteſtatis recedit in

pa-

patrem, quia avo vivente eo deſtituebatur. *l.16.* §. 1. *d. R. N.* aut ſi pater furit, avus verò ſapiat, tunc avi authoritas ſufficit etiam eo in caſu, quando nepos uxorem vult ducere *l. 9. pr. ff. eod.* Enenck. *d. par. & liber. priv. 6. c.* 10. *n.10.* ſinè conſenſu itaque furioſi parentis matrimonii conditionem honeſte liberi quærere poſſunt; quod tamen fallit, ſi antè furorem, diſſenſum quoad hanc vel illam perſonam jam declaraſſet, quo ipſo ſanè libertas illa nonnihil reſtringeretur. Generalis namque hic notetur Reg. tradita ab Alb. Gent: *d. nupt. l.* 1. *c.* 7. quod in amentibus contradictionis ante dementiam factæ propoſitum, durare intelligatur. Quæ Reg. quoque de propoſito conſenſus in quam plurimis verificatur *fac. l. 2. d. concub.*

19. Non eſt ab hoc loco alienum nunc quærere, quis in hoc caſu liberis furioſis dotem, & donationem propter N. conſtituat? aut quis dotem ſoluto matrimonio repetat? Occurrunt enim & hic ſingularia quædam, maximè circa dotis tum conſtitutionem & determinationem, à quo & quomodo ſit facienda, tum vero conſtituræ repetitionem. Sed ſufficit in præſenti ſaltem indicare loca juris, in quibus extant talia, hæc ſunt *d. l. 28. C. de Ep. Aud. d. l. 25. C. d. nupt. l. 5. §. 3. d. jur. dot. l.* 8. *d. pact. dot. l. 22. §. 10 ff. ſol. matr.* quibus etiam jungi poteſt *l. 2.* §. 2. *eod.* Hillig. *D. E. l. 14. c. 5. B.*

20. Secundum in quo p. p. jus ſuſpenditur, eſt, quod ſine ejus conſenſu filiusf. mutuum contrahere, uti ex Baldo notat Goth. ad *l. 52. pr. d. acq. her. lit. e.* aliosque contractus celebrare poſſit, ad quos alias patris conſenſu opus habet, ut in hereditatis aditione *d. l.* qua quid ſibi aut patri acquirat filius latè oſtendit Enenck. *d par. & lib. priv. 4. c. 3. n. 15. & ſqq.*

21. Tertium quod filius fam. furioſi legitimam perſonam ſtandi in judicio habeat, in illis cauſis in quibus alias actio patri quæritur, vel quas ſine conſenſu patris perſequi non poteſt, modo tamen curator non ſit, qui patris nomine agat. *l. 18. §. 1. d. jud. l. 8. pr. d. procur. l. 12. d. in jus voc. vid. L. 17. §. 11. d.*

in-

injur. Uti autem commoda ſentit pater furioſus, ita & onera parentum eum ſuſtinere æqnum eſt,ſecundum vulgaria Juris.

22. Reſtat,ut videamus jam, quomodo p. p. quam furioſus habet in liberos, diſſolvi poſſit. Ubi tenendum generaliter quod ubicunque ad actum,& modum diſſolutionis,conſenſus tanquam ejus cauſa Effic. requiritur, illum ipſum furioſus celebrare nequeat, nec eo liberari poſſint liberi. Quare nec emancipatione nec datione in adoption. à ſe dimittere poterit liberos per *rat. l 4. C. d. emanc. l. 31. d. adopt. §. 6. 8. & ult. J. quibus mod. jus p. p. ſolv.* ne quidem per Curatorem. Nec etiam liberi præſcriptione libertatis à p. p. ſe eximere poterunt, de quo modo agitur in *L. 1. C. d. p. p.* Moribus tamen noſtris & Jure Saxon. per ſeparatam habitationem, vel ſeceſſionem à patris Oeconomia **wann ſie ihr eigen und geſonderte Haußhaltung führen**/ Dn. Avunc D. Rebhan in Iſagog. Juſtin. *Diſp. 2. ad Tit. 12. lib. 1. n. 11.* ubi multos allegat, liberi ſi majorennes ſunt, **ſo zu ihren mündigen Jahren kommen** / id facere poſſunt *vid. Conſt. Elect. 10. & ad eand.* Dn. CZ. *J. F. p. 2. d. 1. ʃ. P. W. p. 2. Tit. 18.*

23. Atque ſic ſtatum familiæ priori modo conſideravi. Sequitur nunc poſterior modus, quatenus ſc. unum aliquod corpus conſtituit, ſub uno agnationis ſtipite, ex pluribus ſubalternis familiis conſtans. De quo paucis id notandum, quod omnium jurium, familiæ hoc modo conſideratæ, capax ſit, & maneat furioſus, niſi quatenus vel ipſis ſpecialiter furor impedimento eſt, vel illorum exercitio, uti de tutela ſupra vidimus, & de feudi ſucceſſione infra dicemus.

PORTIO II.

De furioſis quatenus ſunt ſui juris.

1. Nexibus p. p. ſolutus furioſus in ſuam venit poteſtatem, ut cæteri ſui juriſconſtituti, cum aliqua tamen notabili diffe-

rentia. Et quidem ſi pupillaris ætatis adhuc eſt, ut alii, tutoris poteſtati ſubjicitur propter ætatem, non verò Curatoris propter furorem *p. l. 3. §. 1. d. Tut.* cujus rat. ſubjicit Goth. *d. l. lit. s.* quam præ illa Ant. Fabri & ex eo Hillig. *D. E. l. 34 c. 2.* B. ſcil. quod major ſit Tutoris, quam Curatoris in furioſum poteſtas, agnoſco. Hæc ipſa verò Tut. à cæteris, quoad principale Tutoris officium non differt, quoad minus principale verò, quod circa furioſi bona adminiſtranda verſatur, hæc eſt differentia, quod nunquam interveniente furioſo pupillo adminiſtret propter intellectus ejus defectum.

2. Major difficultas eſt de Minore 25. annis furioſo, an illi ut adoleſcenti detur Curator, an verò ut furioſo? quæ quæſtio contrariis Dd. votis deciſa eſt, nec ſua caret utilitate. Affirmativa tamen mihi cum A. Fab. 1. Juriſp. Pap. *lib. 12. pr. ill. 6.* placet cum Vinn. comm. l. *d. Cur. §. 3. per d. l. 3. §. 1.* nec opus eſt ſtatuere, textum d. l. à Triboniano corruptum eſſe.

3. Egreſſo verò minorennem ætatem ſalubriter perſpexerunt miſerabilium ejusmodi perſonarum ſupremi defenſores, Llatores, & quoad ipſorum perſonas, & quoad bona, cum rebus ſuis ipſi ſupereſſe nequeant, *§. 4. I. d. Cur. l. 2. d. Cur. fur.* ſcil. impedimentum naturæ quo ab omni bonorum adminiſtratione alieni eſſe jubentur, ſuâ confirmarunt Legislatione, & ut perpetuo ſub curatore eſſent, conſtituerunt. Quanquam enim haud pauci ſint, qui non ipſo jure, ſed Magiſtratus demum decreto furioſo bonis interdici exiſtimant, nunquam tamen huic ſententiæ calculum meum apponere potui. Etenim cuicunque actui unum vel alterum actionum humanarum principium deeſt, voluntas nimirum aut facultas, ille ipſe ita mox nullus eſt, ut non opus habeat ullo Magiſtratus decreto, vel ſententia declaratoria, quantum ad ipſam actus nullitatem in ſeſe, at ex accidenti interdum fit, ut controverſia inter partes acta Magiſtratus declaratoria ſententia accedat, ex quo tamen non ſequitur, quod jam ante talem ſententiam

non

non facta ipſo jure interdictio; exemplo compenſationis. Rectiſſimè ergo ſcribit è Fulgoſ. Card. Tuſch. *pr. concl. 530. n. 10.* furioſi actum nullum eſſe, etſi nec Curatorem habeat, nec bonorum interdictio ipſi facta, à Magiſtratu ſcil. Aliter ſe res habet in prodigo, ibi enim ſemper opus eſt declaratoria ſententia ad hunc effectum, ut juridicè talis ſit & habeatur, *l. 1. §. 1. d. Cur. fur. §. 2. J. quib. non eſt perm. fac. teſt. §. 6. J. d. teſt.* antè quam declarationem quicquid egit, ipſo jure omnino validum eſt. Et hoc de conſuetudine ita fieri, ipſemet obſervavi non ita pridem in hac inclyta Argentoratenſium Republica, in publico aliquo curiæ valvis affixo proclamate, his verbis: Als hat uns Eingangs ernannte Eva / ſein B. B. Ehefrau / einſtändigen Fleiſſes höchſtflehentlich angelangt / auch erhalten / daß nach gnugſamer eingenommenen Erkundigung mehrbeſagten B. B. durch ein ordentliche richterliche Umfrag ſeines bekannten verthuniſchen Weſens und Lebens halber in prodigum, für einen verthuniſchen Haußhalter / Zech-Bruder / und üppigen Verſchwender declarirt / und außgeruffen / deme auch die Adminiſtration und Verwaltung ſein und ſeines Eheweibs Nahrung und Güter interdicirt / und geſperret ſeyn / und zu deſſen männiglichem Wiſſen und Verwarnen gegenwärtiges Proclama ad valvas offentlich angeſchlagen werden ſolle. Hierauff und in Krafft deſſen / ſo interdiciren und verbieten Wir viel ernanntem B. B. die Adminiſtration und Verwaltung aller und jeder ſeiner und der ſeinen übrigen liegender und fahrender Haab / Nahrung und Güter / etc. item ſo wollen wir dieſelben conventiones, pacta, &c. für nichtig / ungültig / unkräfftig (wie ſie dann vermög der Rechten ohne das ſeynd) halten etc. Imò præſenti hoc die, ſi cui volupe eſt, ex aliis duobus dictò in loco de hoc informari uberius poteſt. Cujus ratio eſt, quod prodigorum mores non ita in ſenſus incurrant, ſed tantùm judicio & accuratiori quidem diſcerni velint, Dn. Franzk. 3. *Ex. 60.* facta

ergo

ergo declaratio Legis demum, poteſtati prodigis bonorum adminiſtratione interdicentis locum facit, Dn. CZ. *P. F. p. 2. C. 15. D. 37.* ubi etiam præjudicium allegat, etiamſi expreſsè Magiſtratus bonis non interdixerit, Dn. Avunc. D. Rebh. *in Iſag. Juſtin. de Curat. θ. 6.* at furor ipſe ſeſe ſatis cuilibet declarat. Et licèt interdum declaratio fiat à Magiſtratu, illa tamen non fit tam propter actus futuros, uti declaratio alicujus in prodigum, quam potius præteritos. Sed hæc quæſtio, quæ magni momenti eſt, in præſenti latius ut debebat, deduci nequit. Clarè eandem deciſam videre, ſi cui libet, evolvat. Ungebaur. *ex Juſtin. 4. q. 11.* Quam fruſtra ergo à nonnullis quæratur: An quando furioſo adminiſtratio interdicitur, citatio requiratur? nemo non videt & rectiſſimè id negatur à Quintil. Mandoſ. *tract. de Inhib. q. 18. n. 8.*

4. Ademtâ ita, à natura, & lege, furioſo bonorum adminiſtratione, non amplius erit ſuæ poteſtatis, ſed ſub curatore. Ex quo tamen neutiquam ſequitur, ut exiſtimat Card. Tuſch. *pract. concl. 545. n. 4.* cauſam furoris eſſe ſtatus cauſarum, hunc enim furorem non mutare ſuprà oſtenſum fuit, niſi vocem ſtatus in latiori ſignificatu accipere vellemus.

5. De hac furioſi cura (de qua etiam nonnulla habet Balthaſ. *pract. reſol. Jur. Civ. & Bavar. p. 1. t. 5. reſ. 9.*) in ſequentibus nunc erit agendum, ita tamen ut ſummo ſaltem digito ampliſſimam hanc materiam attingam, conſideraturus eandem tum ex conſentaneis, hocque modo, ut conſtituendam, & ut conſtitutam, tum ex diſſentaneis, & quomodo iterum finiatur. Circa conſtitutionem curæ furioſi videndum erit, à quo, quis, cui, & quomodo furioſo conſtituatur curator.

6. Cauſa efficiens lex eſt, tum immediatè, tum mediatè, hoc tamen modo nonniſi per magiſtratum conſtituit, per patrem minimè; cum nullibi patri, ut teſtamento dare poſſet, hanc facultatem conceſſerit, fruſtra renitente, Sich. *in Cod. ad. L. 6. d. N. geſt. n. 6.* contra expreſſum Tryphonini JC. reſponſum

in

in l. pen. pr. d. Cur. fur. datus tamen à patre, confirmandus eſt, *d. l. pen. pr.* & quidem ſine omni inquiſitione, *§. f. j. d. Tut.* ſine omni ſatisdationis exactione, per *l. 7. §. C. d. Cur. fur.* ubi elegans additur ratio, quo tamen in caſu non excluditur limitatio generalis, *in l. 8. & ſeqq. d. confir. Tut.* allata; à matre verò datus, vel aliis extraneis cum inquiſitione, *l. 1. §. 2. l. 2. d. Conf. tut.* Atque hic confirmatus tunc omnibus aliis præfertur, *d. l. pen. pr. d. Cur. fur.* & ratione cauſæ effic. quidem pro dativo habetur, at non quoad effectus, per *l. 34. junct. l. 32. ff. d. exc. tut. p. d. l. 7. §. 5. C. d. cur. fur. l. 3. d. conf. Tut.* § 1. *j d. ſatisd.* Dn. Ludw. *diſp. Inſt. 3. θ. 2. lit. c.* Scotan. *Exam. jur. p. m. 561.* Eo autem non extante locus fit aliis, & quidem mox legitimo, Ant. Scappus JC. Bonon. *tr. jur. non ſcr. lib. 6. c. 13. n. 1.* quemadmodum eidem quoque fit locus, ſi cura adoleſcentis furioſi, elapſo 25. annò finita fuerit, *l. 3. §. 1. d. tut. junct. pr. j. d cur.*

7. Dixi legem eſſe cauſam Effic. immediatè. Quod ipſum ſingulare eſt in furioſo, cum alias Curatores, nonniſi à Magiſtratu, *§. 1. j. d. curat.* etiam mente captis dentur, *§. 4. j. eod.* in quo ipſo notabilis inter furioſum & mente captum differentia eſt, Baro Schenck. progynm. *for. lib. 1. tit. 7. n. 3.* Et quidem L. XII. Tabb. cujus verba recenſet Auctor ad Herenn. *Lib. 1.* & Cicero *lib. 2. de Invent.* ita ſi furioſus exiſtat, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaque poteſtas eſto, quorum verborum ſingulorum explicationem inſtituti ratio hac vice acquieſcere jubet.

8. Cauſa Impulſ. eadem fuit, quæ Tutelæ introductæ. Ipſo ergò jure quia ſunt in curâ agnatorum furioſi ſuo certè periculo non ſuſcipientes adminiſtrationem, ceſſabunt. Nec neceſſe habuit Magiſtratus decretum expectare, de Jur. Civ. aliter atque Dn. Locam. in quæſt. Juſtin. 78. ſentit. Non eſt autem exiſtimandum atque ſi L. XII. Tabb. ſuâ ſanctione omnes promiſcuè agnatos, atque gentiles vocet, ſed de habilibus accipienda eſt, uti alia quælibet diſpoſitio *l. 13. d. Cur. fur.*

 l. 27.

l. 27. *C. d. Ep. Aud. ſc.* ſi adſunt, alias Magiſtratus dabit. Et hic eſt ſenſus verborum quando dicitur furioſo Curatorem à Magiſtratu dari. Patet hinc quam perperam à quæſtionis illius certè inter Dd. vexatiſſimæ? An Cura furioſi hodie tantùm ſit dativa, non etiam legitima? deciſione negativa quæ eſt Bar. Schenck. à Tautenb. Schneid C. I. A. Boer Ungebaur Gyphan. Dn. Franzkii receſſerint alii, quos inter eſt Ant. Fab. Harppr. Pacius, Vinnius.

9. Mediatè autem Lex per Magiſtratum dat, ut dictum, deficientibus nempe agnatis. Hanc autem poteſtatem habet ille ipſe Magiſtratus, qui alias tutores & Curatores conſtituendi jus habet *§. 3. J. d. Cur.* Atque hinc eſt, quod cura adhuc hodiè, ut dictum, duplex ſaltem ſit, legitima, & dativa. Dare autem furioſis Curatores debet, cum cauſæ cognitione, non temerè per *l. 6. d. Cur. fur.* ne ſimulato furore decipiatur, cujus exempla plurima compendio refert Tholoſa. *lib. 13. ſyntagm. c. 3. n. 26.* Et quidem neceſſitativè Magiſtratus curatores illis conſtituunt, tenentque ex officio ſuo, *l. 2.* §. 23. *ad SC. Tert. l. 27. C. d. Ep. Aud.* ſive hoc petitum ab ipſis fuerit, ſive non, ſi tamen Mater, aut cæteri propinqui petere neglexerint, hereditate ejus privabuntur *§. 6. J. l. 2. §. 31. junct. §. 23. ad SC. Tert. C. J. A. 26. 6. 9.*

Illa verò Curatoris creatio certis ſolennitatibus fieri debet, quas proponit Imp. *in d. l. 27.* quarum tamen nullam mentionem facit *in* §. *3. J. d. Cur.* Num igitur Inſtitutiones forſan Codici in hoc derogant? Ita ſentire Bartolum obſervavi in not. Goth. *ad d. l. 7.* §. *5. C. d. Cur. fur. ex ratione* quod Inſtitutiones Codici ſint poſteriores. Verum & falſa deciſio eſt, & falſa ratio; & ſi aliquid dicendum, potius Inſtitutionibus in hoc derogare Codicem ſtatuerem. Id verum eſt, conſuetudine non obſervari illas ſolennitates.

10. Subjectum legitimæ Curæ ſunt agnati, atque gentiles. Unde ſæpenumero in Jure noſtro agnatus ſimpliciter prò curato-

rato-

Digitized by Google

ratore furioſi ponitur, ut *in l.10. §.1. d. al. jud. mut. cauſ.* §.3. *J. d. Curat. l.* 12. *l.* 13. *ff. l.* 2. *C. d. Cur. fur. l. f.* §.1. *d. Novat.* vel cum adjectione vocab. Curatoris ut. *in l.* 13. *d. manum. l.* 65. *d. ſolut. d. l.* 27. *C. d. Ep. Aud.* Elegans hic movetur quæſtio à Locam; *quæſt Juſt.* 80. An in caſu, quo furioſus decedens, heredem extraneum ex teſtamento habiturus eſſet, nihilominus ad curam legitimam ſit vocandus? quam tamen negativè cum eo decidendam eſſe ut credam, hactenus induci haud potui.

Atque hi quidem agnati compelluntur ad adminiſtrationem, præterquam ſi fuerint Eccleſiaſticæ perſonæ *l.* 52. *pr. C. d. Ep. & Cler.* quod tamen quomodo poſtmodum limitatum fuerit ab Imp. Juſtiniano, videri poteſt *in Nov.* 123. *c.* 5. Hillig. *D. E. lib.* 3. *c.* 3. *F.*

Agnatis defertur cura hæc. Excluditur ergò mox (1.) mater, & quidem per text. expr. *in l.* 4. *C. d. Cur. fur.* Idem ſentiendum eſt de aliis ex materna linea aſcendentibus, è quibus tamen perſonis Jure Novell. mater & avia excipitur, per *Nov.* 118. *c.* 5. *& inde deſumpt. auth. matri & aviæ C. quando mat. tut. off.* quæ volentes omnino ad curam furioſi filii admittuntur *vid. Nov.* 94. *c.* 1. *&* 2. at furioſæ matris cura non ad filium ſpectat *l.* 4. *ff. d. Cur. fur.* (2.) Cognati ex *d. LL. XII. tabb.* quod hodiè ſecus eſt per *Nov.* 118. *c.* 5. (3.) Maritus per *l.* 14. *d. Cur. fur.* Perez. tamen *in Cod. eod. num.* 10. dicit moribus contrarium obſervari; cui ſubjungit, quod putet, hoc caſu addendum eſſe conſanguineum, ob ea bona, quæ ſoluto matrimonio ad conſanguineos ſpectant. (4.) Uxor, quod de jure Comm. verum eſt; ſecus autem eſſe de Jure Luſitano tradit Molin. *tr.* 2. *Diſp.* 220. *n.* 4. quo jure uxor curatrix viri eſt, poſt aſcendentes, tunc deſcendentes, inde collaterales, tandem dativo locus ſit.

Dativæ quoque curæ furioſi ſubjectum nihil habet peculiare, nam nec hic e.g. creditor, aut debitor admittitur, per verba expreſſa *auth. minoris in f. C. qui dar. tut.* nec Clericus *Nov.* 123. *c.* 5.

II. Ob-

Digitized by Google

11. Objectum ſunt perſonæ ſui juris, majorennes furioſæ, quæ cum aliis ſimilibus alias quoque vocari ſolent, ſubjectum; curæ communiter acceptæ, minus adæquatum, Dn. Avunc. D. Rebhan. *in Iſag. juſtin. d. Curat. θ. 6.*

12. Forma ſive differentia ſpecifica curæ furioſi, dependet partim ab objecto, partim à fine.

13. Finis autem eſt, ut non ſolum patrimonium ſed & corpus, ac ſalus furioſi, conſilio, & opera curatoris] tueatur. Ita enim paſſivè accipit hoc vocab. Julianus JC. in *l. 7. pr. d. cur. fur.* ubi de hoc fine tractat. Atque ſic curatoris poteſtati, etiam ipſi furioſi perſona ſubjiciatur, vi verborum L. XII. Tabb. ibi in eo pecuniaque ejus poteſtas eſto. Ant. Fab. Jpr. papin. *tit. 12. pr. 3. illat. 1.* vid. Beſold. *conſ. 149. n. 6.*

14. Curæ furioſi jam conſtitutæ effectus, conſiſtit in ipſa adminiſtratione, quam ſubire non poteſt, niſi [præſtitis præſtandis, h. e. iis, quæ tum Jus Juſtinianeum, tum vero mores hodierni in omni tutela & cura requirunt, de quibus vide *in l. 7. §. 5. & ſeqq.*] *C. d. cur. fur. Rec. Imp. d. an. 1548. & 1557. tit.* **von den Pupillen.** In illis autem præſtandis, hoc peculiare circa ſatisdationem occurrit, quod, qui immobilia poſſidet, ab hoc onere liberetur, ſive teſtamento curator datus, ſit confirmatus, ſive ex lege, aut à Magiſtratu conſtitutus, quicquid etiam dicat B. Schenck in progymn. *for. lib. 1. Tit. 18.* & Bach. in not. ad Weſemb. *de cur. fur. n. 6.* quorum ille hoc privilegium reſtringit, ad teſtamentarios Curatores, contrà expreſſ. text. *l. 7. §. 6. C. d. cur. fur.* hic vero in genere fidejuſſores exigit. Quod ipſum de ſatisdatione non exigenda, Gloſſa *ad l. 27. JC. d. Ep. Aud.* ſpeciale eſſe notat, & in hoc furioſi Curatorem à Tutore pupilli differre ait Gormer. *cod. jur. civ. Rom. Gall. lib. 2. tit. 2. c. 7. n. 53.*

15. Præſtitis iis, officium ſuum Curator furioſi cum effectu exercere poteſt, quod conſiſtit, non tam in bonorum furioſi adminiſtratione, ſed etiam in perſonæ ejuſdem defenſione, ac tui-

tuitione, uti dictum ex *d. l. 7. pr. d. cur. fur.* Defenſio hæc tribus potiſſimum occupata eſt, nempe (1.) cuſtodia, (2.) alimentorum, (3.) medicamentorum exhibitione, *l. 13. §. 1. l. 14. d. off. praſ. l. 22. §. 8. ſol. matr.*

16. Circa cuſtodiam furioſi videndum hic in genere, tum cui hoc onus incumbat, tum qualiter ſit cuſtodiendus. Incumbit autem quibusdam ex neceſſitate juris, ob ſanguinis neceſſitudinem, proximioribus ſcil. ſive ad illos hæreditatis emolumentum ſit perventurum, ſive non, à ſuis ſcil. & neceſſariis contineri debet, per text. expr. *in d. l. 13. §. 1. & l. 14. d. off. praſ.* Conſentit his Jus Saxon. *in Ord. prov. d. an. 1543. & 1558.* ſub tit. **Was zu Ober und Erb-Gericht gehört etc.** verbo: **unſinnigen Leuten durch die Freunde / oder auß richterlichem Ampt bewahren laſſen.** Et variis præjudiciis confirmat, Dn. CZ. *pr. Cr. p. 3. quæſt. 145.* ex quibus huc maximè facit, quod habet *n. 45.* **Darumb wird ſeinen Nechſten Freunden aufferlegt / daß ſie denſelben im Hauſe mit Ketten und Banden muſten verwahren / damit er künfftig ihnen ſelbſten / oder einem andern keinen Schaden ferner zufügen möge. V. R. W.** *praſ. in Rad. m. Majo 1625. & n. 51.* in cauſa furioſi intellectum aliquem habentis **R.** à **B.** in **H.** m. Aug. 1621. **Wird darneben ſeinen Eltern und Befreundten mit Ernſt aufferlegt / daß ſie denſelben im Hauß behalten / und auſſerhalb der Predigt Göttlichen Worts zu andern gemeinen Zuſammenkünfften / auff Hochzeiten und Gaſtereyen nicht kommen laſſen / ſondern alſo Achtung auff ihn geben ſollen / damit er künfftig andern keinen Schaden ferner zufügen möge. V. R. W.** Et hoc adeo verum eſt, ut nec renunciatione futuræ ſucceſſionis hoc onus excutere queant, Dn. CZ. *4. R. 61. n. 16. & ſeqq.* Quomodo vero cognatis in hoc onere, Gormer. *lib. 2. Tit. 2. n. 54.* conjungere poſſit vicinos, equidem non video. Et hoc quidem in officio ſi negligentes fuerint, pœnâ digni erunt, *arg. l. 27. §. 9. ad. l. Aquil.* Aliis autem conditionaliter injungitur cuſto-

 dia

dia, ſcriptis nempe in teſtamento furioſi hæredibus, ſi nimirum ſe hæreditate nolint indignos facere, *d. Nov. 115. c. 3.* §. 12. *& Auth. liberi C. d. Ep. Aud.* His deficientibus in Xenodochia, & hoſpitalia recipiendi ſunt, & vacerræ in das Tollhauß includendi. In ſubſidium tandem ultimum à Magiſtratu, ad quem ſuperior jurisdictio ſpectat, die Ober-Gericht / cuſtodia de volvitur, *d. Ord. Elect. Dn. CZ. J. F. p. 4. Conſt. 4. d. 10. n. 7.*

17. Modus cuſtodiæ ſummam requirit diligentiam, ſub certis tamen gradibus pro ratione graduum ipſius furoris, quos conſignavit Ulp. *in l. 22. & 7. 8. ſol. matr.* ſcil. eo, in furore primo remiſſius agente, ſi nimirum ferendus eſt furor, actiones & conatus ejus diligenter obſerventur, & ipſe per neceſſarios contineatur, ut loquitur Ulp. *in d. l. 13. §. 1. d. off. præſ.* ſive ut Macer. *in l. 14. eod.* à ſuis cuſtodiatur, ſive in ædibus propriis, ſive alibi, & quidem plerumque non uno appoſito cuſtode, ſed ad minimum duobus, cum de cuſtodibus furioſi jura non niſi in plurali loquantur, *vid. d. l. 13. §. 1. d. l. 14. verſ. cum autem l. 22. §. 7. ſol. matr. arg. l. 9. §. f. ad l. Pomp. d. parric.* Deinde ſi augmenta capit, damnorumque ac cædium pericula imminent, prioribus alii ſunt adjungendi, vel certè in benè munitis locis cuſtodiendus eſt, *d. l. 14. d. l. 9. §. f.* Tandem vero ſi ferociâ cuſtodum viribus & diligentia major eſt, & non tantæ ſunt furioſi, aut qui eum exhibet, facultates, tunc demum à Magiſtratu, ut carcere vel vinculis privatis, aut publicis contineatur, impetrandum eſt. Vid. CZ. *Pr. Cr. p. 3. quæſt. 14. n. 19. & ſeqq.* ubi inter alia præjudicia & hoc *n. 43.* habet Dn. Scab. ad requiſ. Quæſt. in Keula m. Jul. 1625. Er wird aber gleichwohl entweder in ein Bollwerck gethan / oder ſeinen nechſten Freunden anvertrauet / und befohlen / daß ſie denſelben im Hauſe mit Ketten und Banden dermaſſen verwahren und verſorgen / damit er ins künfftig ihnen oder auch andern keinen Schaden ferner zufügen möge. V. R. W. Notent tamen ſemper cuſtodes furioſorum, & quibus hæc cura incumbit, non

ad

Digitized by Google

ad hoc ſolum ipſos adhiberi, ne quid pernicioſius furioſi in ſeſe moliantur, ſed ne aliis quoque ſint exitio, monentibus ita Impp. D. Marco & Commodo *in l. 14. d. off. præſ.* (quorum verba in formulis ſententiarum adhuc hodie retinentur, uti ex allegatis præjudiciis apparet) adeoque ſe fungi officio periculi pleniſſimo L. Aquilæ actione aliisque pœnis, ſi in eo negligentes fuerint, ipſi imminentibus, *d. l. 14. d. off. præſ.* Dn. CZ. *4. Reſp. 61. n. 4.* quæ culpa ab actore probanda non eſt, *arg. eorum quæ habet Perez. ad Tit. Cod. d. cuſt. reor.*

18. Quod attinet furioſi alimentationem, ſciendum & hic in genere eſt, quod ea debeatur ab illis in quibus alias de jure communi extra caſum furoris *vid. d. Nov. 115. c. 3. §. 6. l. 5. §. 1. & 2. de agnoſcend. lib. l. 22. §. 8. ſol. matr. L. 73. §. 1. de jur. dot.* Si tamen furioſus ipſe Bona poſſideat, primò omnium ex iis alendus eſt, ut dicitur *in l. 51. pr. d. her. pet.* inde ſanguinis jura hoc ſuſcipiunt, pergendo de gradu in gradum Dn. CZ. 4. *R. 95. n. 16. & R. 61. n. 6. & ſqq.* ad quod judicis officio cogi poſſunt cognati per *l. 5. §. 10. de agn. & al. lib.* placet & hic apponere præjudicium Scab. Lipſ. ad Conſult. Caſp. Grob. etiam Jan. 1640. à Dn. *CZ. d. l. n. ult.* his verbis adductum: Hat ein Burger zu Torgau hiebevor einen erſchoſſen / und weil ſolches von ihnen aus Wahnwitzigkeit geſchehen / iſt zu recht erkandt worden / daß er in Verwahrung und hafften gehalten werden ſoll / damit er hinführo andern kein Leyd zufügen möge. Als nun dieſer Rechtſpruch exequirt / hat ihn anfänglichen ſein Weib nachmahls ſeine Schweſter / ſo gleichfalls zu Torgau gewohnet / von ſeinen eigenthumlichen Gütern ernehrt. Es iſt aber nunmehr bemeldte Schweſter auch Todtes verfahren / und weil gedachter Burger auſſer dem Hauſe / ſo anjetzo nicht verkaufft werden mag / darauff auch noch Erbgeldern hafften / ferner nichts in Vermögen / davon er ſich ernähren könnte / hat der Rath zu Torgau eurem Weibe / ſo auch deß wahnwitzigen Schweſter iſt / ſowohl der andern Geſchwiſtern /

Kindern/ die Alimentationen auferlegt. So es nun mit ihnen alſo beſchaffen/ daß er noch zur Zeit ſeinen völligen und richtigen Verſtandt nicht wiederum erlanget auch ſich ſonſten durch kein ander Mittel ſelbſt ernehren möchte &c. So wäre euer Eheweib/ als ſeine Schweſtern und Nechſte Anverwandtin/ ihme die Nothdürfftige Alimenta zu reichen ſchuldig/ und hatte ſich damit/ daß ſie nicht zu Torgau wohnhafftig/ ſeiner Erbſchafft auch ſich begeben wollte/ darwider nicht zu behelffen V. R. W. Indirectè etiam coguntur ſcripti heredes, *d. Nov. 115. c. 3. §. 12.* Ultimò demum loco ad eum; qui ſuperiorem habet jurisdictionem, die Obergericht/ ſive ad ſuperiorem Magiſtratum devolvitur hoc onus *Dn. CZ. 4. R. 60. num. 12.* Alimentandus autem eſt pro modo facultatum ejus, ad quem alimentatio ſpectat.

19. Medicamenta quoque ab iisdem perſonis, ubi ſpes ſanitatis ſive reconvaleſcentiæ à furore ſupereſt, ſunt adhibenda & porrigenda, *arg. d. l. 22. §. 8. ſol. matr.* cum & hæc alimentorum nomine veniant, uti ex *Bartol. in d. l. ſi cum dotem 22. §. ſin autem ſol. matr.* annotavit *Sichard. in Cod. ad l. 8. C. d. Transact.* Omnia itaque ſubminiſtrabunt, quæ vel corporis, vel animi ſanitati reſtituendæ, ſunt neceſſaria, pharmaca ſcil. ſumtus quoque Chirurgorum, Medicorum, quorum diligentia medendique peritia, in hoc etiam morbo felicem nonnunquam ſortitur eventum, qualem curam, cum homine ruſtico furioſo feliciſſimè ſuſceptam, ipſemet obſervavi nuper in pago quodam præfecturæ Tubingenſis, Medico perito eadem methodo curandi, qua uſus fuerat, pluribus ſe ſaluti fuiſſe, mihi referente. nec enim penè tempus eſt, in quo hujusmodi morbus deſperatur, inquit. Imp. *in l. 6. in med. C. d. Cur. fur.*

20. Nunc de altera officii Curatoris parte agemus, bonorum nimirum furioſi adminiſtratione. De hoc jam ſupra cœpi dicere, quod remota furioſi perſona peragatur ſolitariè à Cu-

Curatore, adeò ut nulla conſenſus Curatoris interpoſitio ad actum à furioſo celebratum confirmandum operari quid poſſit. *arg. l. 5. d. R. I. l. 3. d. Auth. Tut. ſc.* quia negotium à furioſo geſtum ipſo jure nullum eſt, in quo ipſo convenit furioſus cum pupillo infante *l. 1.* §. 13. *d. O. & A.* ab infante verò majore differt.

21. Adminiſtrant autem cum pleniſſima poteſtate *l. 48. d. Adm. Tut. l. 27. C. d. Ep. Aud.* & tanquam Domini, æque ac Tutores *l. 56.* §. 4. *d. furt.* adeò ut voluntas earum & ſcientia ſuppleat defectum voluntatis, & ſcientiæ furioſi *vid. l. 4.* §. 11. *d. Uſucap..* modò tamen lege refragante quid non committant. *l. 16. pr. d. pign. act.* Et hæc poteſtas æqualis eſt omnibus nec major in Agnatis *l. 12. ff. l. 2. C. d. Cur. fur.*

22. De hac poteſtate in genere notandum eſt, quod in omnibus ferè, cum Tutoris aliorumque Curatorum poteſtate conveniat. Unde perpetuum fere eſt in Jure divino, ut tutor pupilli, Curator item aliorum, & furioſi conjungantur in hac materia. Abſoluta itaque eſt poteſtas ejus in commodum ipſius furioſi; ea verò quæ damnum apertò continent, minimè ſunt ex adminiſtrationis officio *l. 28. §. 1. d. pact. l. 48. d. adm. Tut. l. 10. §. 1. l. 12. l. f. d. Cur. fur. l. 22. C. d. pact. l. f. C. pro ſoc. l. f. §. 1. de novat. l. 51. pr. d. her. pet. d. l. 27. C. d. Ep. Aud. Baro Schenck. progynm. for. lib. 1. tit. 13. num. 9.* Maximè omnium verò caveat Curator furioſi, ne in ejus rerum immobilium alienationibus decreti obliviſcatur, *C. 7. A. d. Cur. fur. 0. 7.* Anſam dederant JCti, variis ſuis in hac ſpeciali materia reſponſis, ad ſpecialia adminiſtrationis hujusmodi facta deſcendere, ſed ratio inſtituti præſentis calamum ſemper ſufflaminat, hic maximè, ubi diffuſior futura eſſet tractatio. Interim contentus ſit Lector talia haurire ex generali tutelæ & Curæ materia, jam ab aliis pertractata.

23. Ad diſſentanea hujus curæ me tandem confero. Finitur furioſi cura vel in totum vel in tantum. Illo modo finitur,

F 3 ex

Digitized by Google

ex parte perſonæ curandæ, ſublato illo defectu accidentali in totum *L. 1. pr. d. Cur: fur.* Et hic modus peculiaris eſt ac proprius, & talis quidem, ut ipſo jure ſtatim è Curatoris ſui poteſtate liberetur, quam primum reſipuerit, nec ulla Magiſtratus ſententia declaratoria opus ſit, cum ipſe perveniat jure ſic diſponente in ſuam tutelam ac poteſtatem *l. 5. pr. junct. §. 2. d. leg. 3.* non ſecus ac ipſi pupilli vel minores lapſu temporis Nec opus eſt hic vel cum Bachov. *in not.* ad Weſ. *d. Cur. fur. n.* 8. ex falſo præſuppoſito ad hoc, ut cura deponatur, requirere cognitionem Magiſtratus Schneid. *ad* §. 3. *J. d. Curat. n.* 12. vel cum *Card. Tuſch. pr. concl. 540. n. 45.* perperam diſtinguere, an notorium ſit, quod deſierit eſſe furioſus, an non; cum ſententia illa declaratoria quæ interdum hic, orta ſuper facto vel negotio aliquo, ab eo qui furioſus dicitur, geſto controverſia, interponitur, non tam feratur ſuper facultate res adminiſtrandi recipienda, quam potius ſuper jam recepta; ſeu non tam de jure, quam de facto remoti furoris, illud enim certum eſt, hoc probato & declarato. Ejusmodi autem furioſus, in quo defectus ille removetur, nec amplius cernitur, in Jure noſtro dicitur furere deſinere *l. 10. §. 3. d. Teſtam. Tut.* in quo furor finitus *l. 12. verſ. ſin autem C. d. Uſufr.* vel extinctus, *l. 6. C. d. Cur. fur.* aut remotus *d. l.* convaleſcere *l. 39. §. 6. d. Uſu & uſufr. leg.* ſanitatem recipere *l. 1. pr. d. Cur. fur.* ſanæ mentis fieri *l. 4. d. Tribut. Act.* vel effici *l. 39. pr. d. jud.* vel eſſe incipere *l. 11. d. tut.* ad ſuam ſanitatem pervenire *l. 7.* §. *8. C. d. Cur. fur.* ſanari à tali infirmitate, *Nov. 115. cap. 3. §.* 12. ad mentem redire *Nov. Leon.* 111. compos mentis effici *l.* 1. *d. bon. poſſ. fur.* vel fieri §. 1. *J. quibus non eſt permiſſ. fac. teſt. d. l. 32. §. 6. d. uſ. & uſufr. leg.* ad ſuam mentem venire *d. l. 12. verſ. ſin autem C. d. Uſufr.* vel reverti *l. 2. §.* 10. *ſol. matr.* reſipiſcere *l. 43. pr. d. Vulg. ſubſt. d. l.* 12. *verſ. ſin autem l. 6. 7. §. 7. 9. C. d. Cur. fur. l. 9. C. d. imp. ſubſt. Nov. Leon.* 112. ſapere incipere *l. 10. §. 3. d. teſt. tut. l. 6. C. d. Cur. fur.* zu ſeinem guten Verſtand und Ver-

nunfft

nunfft wieder kommen. *Jus Pr.* Würt. *part. 3. Tit. 2. verſ.* dergleichen ſeyen auch

24. Dum igitur non amplius ſub Cura eſt, ipſo jure mox exercitium jurium ſibi conpetentium, quod hactenus per furorem ſuſpenſum fuerat, recipit, omniaque poſt furorem acta, dummodo legibus alias non repugnent, rata & valida ſunt, tanquam à ſano geſta. Uti enim furor ante ſe non operatur, nec ullum negotium rectè factum perimit *l. 20. §. 4. ff. l. 2. C. qui teſt. fac. p. §. 1. J. quib. non eſt perm. fac. teſt. l. 8. d. ſponſ. l. 16. §. 2. d. R. N. l. 48. d. acq. her. l. 2. §. 5. d. Donat. Sichard. ad rubr. C. qui teſt. fac. p. n. 16.* ita nec poſt ſe ad actum aliquem infringendum, & annullandum quicquam conferre poteſt. Uti nec à pœna delinquentem excuſare, tradit Dn. CZ. *Pr. Cr. p. 3. q. 145. n. 39. ubi n. 40.* dicit, pronunciaſſe ita Scabinos contra P. S. qui virginem ſtupraverat. Quæ tamen poſt furorem novo conſenſu vel confirmanda vel ratificanda ſunt, iis non ſufficiet, furorem ſolum remotum eſſe. *l. 7. §. 3. C. d. Cur. fur.*

25. Dixi ſublato in totum. Etenim ſi intervalla habet furioſus, manet in illis Curator, ſivè actus primus curationis *C. l. A. d. Cur. fur. n. ult.* exercitium tamen illius eo tempore ſuſpenditur, & actus ſecundus ſaltem finit, *l. 6. C. d. Cur. Fur.* ut interim ſit quaſi honorarius Curator, Riemer *de contr. tr. 1. c. 10. §. 42. n. 9.* ut infra audiemus. In totum quoque finitur, morte furioſi naturali, non etiam civili, quia pœnâ hâc in ipſum animadverti nequit.

26. In tantùm verò finitur, ex perſona Curatoris, tum inviti, tum volentis, modis ſc. qui aliis curatelis ſunt communes. Atque hæc ipſa de ſtatu furioſorum ſtrictè ſic dicta fuſius indicare volui, quia potiſſimam hujus tractationis partem conſtituunt.

De

De Furioſis quatenus ſunt in ſtatu latius ita dicto.

1. Præter hanc ſtatus vocabuli acceptionem quatenus nimirum cernitur in libertate, civitate, & familia, ſolet etiam accipi pro circumſtantia aliqua, accidente, aut prærogativa, *Dn. Avunc. D. Rebhan. in hodeg. Jur. chart. 2. clim. 1. θ. 10.* Secundum quam etiam furioſos, antequam ad alterum ſummum Juris caput perveniamus, contemplabimur.

2. In hâc conſideratione ejusmodi in Jure textus habentur, qui loquuntur de furioſis, quatenus ſunt vel in dignitate poſiti, vel extra illam. *l. 20. d. ſtat. hom.* Illi autem qui ſunt in dignitate poſiti, vel habent majeſtatis jura, vel iis deſtituuntur. Priores habent illa vel jure proprio, vel per communicationem.

3. Jure proprio iis gaudent, cujusvis Reipubl. Principes, & in Imperio noſtro Germ. Imperator. De his quæri poteſt, an ad reipubl. gubernacula admoveri furioſi queant, aut ſi tempore adminiſtrationis ejus tales fiant, per furorem removeantur à dignitate ſua? Sed primum in regno aliquo electuro, vix dignum interrogatu eſt, cum non niſi furioſi, furioſo commiſſuri eſſent auguſtiſſimum regis ſceptrum, & indignum foret, venerabile Majeſtatis nomen furoris fœditatibus, ut loquitur in Nov. III. conſpurcare. In Imperio noſtro etiam Electores juramento promittunt, ſe id non eſſe facturos, *A. B. pr. tit. 2. §. 3.* ibi: **Einen Röm. König zu einem Käyſer zu erheben / der darzu tüglich ſey:** poſt Lupold. de Bebenb. *tr. d. jur. regn. c.* 10. & alios, *Quirin. Cubach. Iurispr. Germ. publ. C. 14. n. 27.* In ſucceſſivo vero regno haud exigui ponderis controverſia eſt: An primogenitus Regis furioſus, in regno patri ſuccedere poſſit? Magni ſanè momenti quæſtio, & digna ſubtiliori diſcuſſione; cui præmittenda videbatur illa: An pater Rex filium primogenitum furio-

rioſum, quem ſcil. ordo naſcendi primum fecit, & an lex, vel conſuetudo regnum defert, exhæredem facere poſſit, illique in teſtamento alium præferre? Sed cum omnia ferè per indices ſaltem in præſenti tractare decreverim, & ex immenſo acervo pauca delibare, breviſſimis dico, non minus æquum, quàm juſtum mihi videri, Tiraq. *d. jur. primog. quæſt. 21. n. 11.* & ex eo *Beſ. Coll. polit. cl.* 1. *diſp. 6. θ. 15.* diſtinctionem inter vitium furoris à primis infantiæ annis continuatum, & inter accidentale, quod rationis uſui ſupervenit, quanquam *Schurff. cent. 2. conſ. 24. n. 7. & ſeqq.* indiſtinctè affirmat. In quo loco *Tiraq.* aliam etiam ſubjicit, nempè: An filius non demens, filii primogeniti dementis, à natura ſit præferendus cæteris?

4. Ut autem ex accidente furioſus Regis filius, primogenituræ jus non amittit, ſed nihilominus in regno ſuccedit, ita multò magis regnum retinebit, quem regno jam acquiſito furor invaſit, *per l.* 20. *d. ſtat. hom.* cujus ratio humaniſſima traditur à Papin. *in l. 44. §. 6. d. uſuc.* Regiam itaque majeſtatem in furore etiam venerabimur, *arg. Nov. 12. c. 2.* Exempla hujus paſſim ſunt obvia, in Sacris, Saulis Regis Iſraelitarum, *1. Sam. 16. ℣. 14.* plurimum Reverend. Ampliſſ. & Excell. Dn. *D. Dannh. in nuper edito Tr.* quem inſcripſit: **Abſag-Brieff an den Cöllniſchen Prieſter** / *p. 1. q. 8. pag.* 148. & apud ipſum *Sopranes comm. in David. Mager. d. Advocat. c. 6. n. 458.* Nabuchodonoſoris *Dan. Otto Jur. publ. c. 1. pag. 8.* in profanis Caroli VI. Galliarum Regis *Gotfried. in th. Europ. p. 6. pag. 654.* Interim tamen à Regni adminiſtratione removentur *Reinking de R. S. & E. l. 1. c. 1. c. l. 5. n. 75.* & Curatores illis conſtituuntur lege publicâ, aut ea deficiente, conſenſu populi, ſi regnum patrimoniale non eſt, quod ſi patrimoniale ſit, per patrem vel propinquos, *Grot. d. J. B. & P. l. 1. c. 3. n. 15.* qui vocantur prodici, Idem *d. l. n. ult.* vel Pro-Reges, Pro-Principes, Regentes, Regni *Beſold. coll. polit. cl. 1. diſp. 2. c. 5. θ. 32.* Unde Carolo VI. mox duos conſtitutos fuiſſe curatores, Duces Bituricen-

ricenſem, & Burgundiæ, refert *Gotfrid. d. l.* Nabuchodonoſore vero inter feras agente, regnum à Senatoribus fuit adminiſtratum, *Dan. 4. ỷ. 33.* ubi Gloſſatores Biblior. Vinar. ad illa verba: Zur ſelbigen Zeit kam ich wieder zur Vernunfft/auch zu meinen königlichen Ehren / ita annotarunt: Ich ward wiederum in mein Königreich eingeſetzt / welches unterdeſſen meine Statthalter und Räthe verwaltet hatten. De his Curatoribus quæritur: An eo tempore ſummum habeant imperium ſive Majeſtatem? quod abſolutè negandum cenſeo, nec facio cum diſtiuguente *Grot. d. l. n. 11. & ſeqq.* Ademta ergò adminiſtratione, nihil ab eo actum valebit, quare dignitates ab eo collatæ nullæ erunt, & LL. à furioſo Rege poſitæ, vim obligandi non habebunt, ſivè videantur expreſſa voluntate latæ, ſivè tacitâ & præſumtâ, dum ſubditorum moribus connivet, & conſuetudinem introduci patitur. Quod verò *Sichard. ad rubr. Cod. quæ ſit long. conſ. n. ult. dicit.* Furioſi, & mente capti conſuetudinem introducere non poſſunt, cum non habent conſenſum, i. e. ſubſtantiam conſuetudinis, capere mehercle! nequeo, cum conſenſus Llatoris, ſive voluntas tacita ſit cauſa Effic. conſuetudinis, quæ ſubſtantiam ejusdem propterea ingredi haud poteſt. Adfert etiam quædam huc ſpectantia Dn. Franzk. *π. d. LL. n. 104. & ſeqq.*

5. Qui communicata habent Majeſtat. jura, in Imperio noſtro ſunt vel Eccleſiaſtici, vel ſeculares. Illi ſunt v. gr. Archiepiſcopi, Epiſcopi, de quibus in furorem verſis *vid. c. 1. c. 7. q. 1. c. 3. & 4. X. d. cler. ægr. c. un. d. cler. ægrot. in 6. c. 7. X. d. elect. & el. pot. & Lancell. Inſt. Jur. Can. l. 1. Tit. 7. §. ſed neque & tit. 8. §. ſecundum Vallenſ. π. Jur. Can. d. Cler. ægr. n. 4.* Seculares ſunt Electores, Principes, alii, de quibus ſi furor eis ſuperveniat, quid ſentiendum ſit, ex hactenus dictis abunde conſtare poteſt. De primogenito autem Electoris expreſſe cavetur *in A. B. tit. 24. §. decernimus, ut ſit ſanæ mentis, alias ſecundo genitum in ea progenie ſucceſſurum eſſe Lymn. J. P.*

lib. 3.

l. 3. *c.* 7. *n.* 32. An tamen ſi furioſus talis reſipiſcat, tunc fiet Elector?

6. Hi qui Majeſtat. juribus deſtituuntur, ſunt vel in dignitate poſiti, ut Magiſtratus, Nobiles, Ddres, milites, alii, de quibus vid. *l.* 20. *d. ſtat. hom. l.* 6. §. 7. *junct. l.* 13. §. 3. *de re milit. l.* 7. §. 6. *C. d. cur. fur.* Et in genere notandum, quod de novo ad dignitates furioſi aſpirare nequeant, *c. infames 6. quaeſt.* 1. *Sichard. ad rubr. C. qui teſt. fac. n.* 6. *Tiraq. d. nobil. c.* 6. *n.* 34. *& ſeqq.* Obſignet jam dicta elegans quaeſtio: An nobilitas parentum deſcendat in filios furioſos ſive dementes? *Tiraq. d. l. c.* 15. *n.* 4. id affirmat, quocum & ego facio. Cum enim nobilitatis privilegium toti familiae concedatur, nec in certa perſona terminetur, adeoque vi primaevae conceſſionis ſanguinis potiſſimum jure propagetur ad poſteros omnes, ut perinde hoc privilegio poſtremus fruatur, atque primus, non poterit non etiam furioſus filius eodem gaudere, ea namque natura eſt realium privilegiorum, quale etiam eſt nobilitatis privilegium, ſecundum communem opinionem, uti patet ex allegatis *Noldeni de ſtatu Nobil.* 0. 66. & *Enenck. lib.* 2. *d. privil. c.* 4. *n.* 50. vid. & *Dan. Otto d. jur. publ. c.* 12. *p.* 319. quanquam non diffitear, certo reſpectu etiam perſonale vocari poſſe, ita edoctus nuper *in Coll. Weſ.* à fideliſſimo Praecept. *Dn. Lauterb. ad Tit. d. conſt. Ppum.*

7. Quod ad eos, quos nulla ornat dignitas, de quibus vid. *l.* 7. §. 6. *C. d. Cur. Fur.* attinet, quia nihil ſpeciale occurrit, idcirco ad alterum ſummum juris caput, quatenus ad furioſum applicandum, nempe ad jura rerum tranſitum facio.

Sequitur, quid in ſecundo ſummo Juris Capite, quod de Jure rerum tractat, circa furioſos obſervandum veniat?

1. IN hoc Capite Jus in re primum occupet locum, quia dignius

 idem

idem eſt, per *l.25. d.R.J. l.1. §.1. d.ſuperfic.* Circa quod furioſus conſiderandus venit, quatenus jus in re vel retinet, vel acquirit, vel amittit, alienando ſcil.

2. Furioſum autem jura ſua, & dominium non retinere, non una videbatur aſſerere ratio, maximè cum naturali jnre inſpecto, dominium non niſi in eo, qui ratione utitur, dari poſſit, uti loquitur Grot. *2.d. J.B. & P.3.n.6.* ſed licet quoad hanc ex naturali ratione petitam cauſam verum hoc eſſe videatur, contrarium tamen propter alias majores rationes dicendum eſt, humanitate *l.44. §.6. de uſuc. l.8.§.2.d.opt.leg.* & communi utilitate ſecundum *Grot. d.l.* id ſuadente, ita tamen ut jus ipſum ab ejus uſu ſive exercitio hîc diſtinguamus, vid. *Grot. 1. d.* J. *B.& P.3.n.24.* uti ſemper hoc faciendum Dn. *Laut. in diſp. d.al. rer. quæ minor. th. 12.* In hoc quippe etiam Jus Civ. furioſis menſuram quaſi poſuit, Dn. Franzk. *π. d. J. & J. n.15.*

3. Itaque furioſo, morbus hic, jura ſua qualiacunque ſint, ſive in re, ſive ad rem, in ſuo ſtatu ſalva, & illæſa relinquit. Non ergo paterfam. furioſus amittit uſumfr. in adventitiis filii, *Enenck. d. parent. & lib.priv.4.c.7.n.10.* non vaſallus furioſus, feudum, *tt. d.feud.ſin.culp. non am.* quod generaliter de inhabilibus in Jure Sax. *art. 4. lib.* 1. diſpoſitum his verbis: Hätte aber ein Mann Lehen empfangen / ehe er ſo gebrechlich worden wäre / das verleurt er damit nicht. Et propterea: Der Auſſätzige Mann empfähet gleicher Weiß kein Lehen / noch Erbe / hat er aber den empfangen vor der Seuch / und wird hernach ſieg / er behalt es / und vererbet es / als ein ander Mann. refert, & præjudicio confirmat Dn. CZ. J. *F.p.3.c.28.d.8.* vid. tamen *Schurff. Cent.4. conſ.24.n.9. &* 10. & *Fachin.7.controv. c.34.* Sed an hoc caſu ſervire tenetur vaſallus furioſus per ſubſtitutum? *Vid. c.un. §.ſi quis deceſſerit. 2.F.26.* & ibi *Goth.. lit. g.* & plures Autores remiſſivè ad quæſtionem; an valetudinarius per ſubſtitutum ſervire teneatur? allegatos à *Goth. Anton. diſp.*

feud.

feud. 7. th. 7. e. Addendum his, quod domino feudi furioſo exiſtente, à vaſallo, qui renovatione inveſtituræ opus habet, curator ejus ſit adeundus. Idem *diſp. feud. 8. th. 4. lit. d.* ſi vero ipſe Vaſallus furioſus ſit, inveſtituræ renovatio, ut ab ejus Curatore petatur, neceſſe non eſt, *arg. c. 1. pr.* ibi: infantia *1. F. 22. arg. c. un. §. 4. Verſ. ſi. minori & §. 2. F. 26. junct. L. 7. §. 11. quib. ex cauſ. in poſſ.*

4. Idem dicendum de Emphyteuſi. Quid verò ſi canonem non ſolvit furioſus, an ab Emphyteuſi cadit? Negandum propter impedimentum juſtum, quod hic adeſt. *vid.* Dn. CZ. *J. F. p. 2. c. 38. d. 1.* Non ergò reſtitutione opus habebit, ut malè exiſtimare videtur *Corbulus d. jur. emph. cap. 15. ampl. 31.*

5. Proximum eſt, ut ad juris in re acquiſitionem accedam, quatenus ſc. furioſus impediatur, vel non impediatur, in hoc juris articulo. Et primò quidem omnium notandum, quod furioſus propter defectum voluntatis ipſemet ex ſua perſona nullius rei poſſeſſionem acquirere poſſit, per *rat. l. 3. §. 1. d. acq. poſſ.* probatur hoc per *l. 1. §. 3. eod.* nec non affectionem ſeu animum poſſidendi habere poteſt, Nobiliſſ. ac Celeberr. JCtus Dn. *Bicc.* præc. meus fideliſſ. & patronus omni obſervantia reſpiciendus *in R. Q. S. 3. th. 157.* ut ita neceſſe ſit, traditam furioſo poſſeſſionem tunc vacare, *Cujac. ad. L. 18. §. 1. d. acq. poſſ.* Et hoc adeo verum eſt, ut ne quidem per Curatoris autoritatem acquirere poſſit, in quo ab infante differt. *l. 32. §. 2. d. acq. poſſ. l. 3. C. eod. Giph. ad. L. 18. C. d. Jur. delib.* & magis à pupillo *l. 4. §. 2. d. uſuc. Harppr. ad §. 10. J. d. uſuc. n. 8.* Atque hoc variè in textibus ampliatur. Per Curatorem tamen acquirere poteſt, modo ſuo nomine apprehendat, *l. 1. §. 20. d. acq. poſſ.* quemadmodum & per filium, ac ſervum in cauſa peculiari non tantùm, ut malè nonnulli, notante *Perez. C. d. acq. poſſ. n. 11.* ſed alia quacunque per *l. 31. §. 3. d. uſuc. L. 1. §. 5. d. acq. poſſ.*

6. Ex his jam non erit difficile colligere: An furioſus per uſu-

uſucapionem, rei alicujus dominium acquirere poſſit? Si modo dictis jungemus *l. 25. d. uſuc.* Nec tamen viciſſim etiam res furioſorum uſucapi poſſunt. *Dn. Hahn. ad Weſ. d. uſuc. n. 10.* An autem apprehenſa per Curatorem poſſeſſione, uſucapio eidem procedat, non ſatis inter Dd. convenit propter *l. 47. d. uſuc.* videtur tamen mihi faciendum eſſe cum *C. J. A. 41. 3. 7* quod ex æquitate eandem tenere ſtatuit, quia & infans idem poſſit. *l. 4. §. 2. d. uſuc. Conſul. Vasquius l. 2. Controv. c. 77. n. 8.*

7. Alud ſtatuendum eſt de legato & fidei commiſſo, quod omninò mox à morte teſtatoris etiam ignorans acquirit, *l. 16. §. 1. qui teſt. fac.* conditionem tacitam agnitionis Curatorem implente *l. 7. §. 7. C. d. Cur. fur.* quod ſecus eſt in hereditate, ab extraneo ipſi delata *d. l. 7. §. 3. 7. & ſqq.* de quo infra. Nec tantùm dominium in re legata acquirit, ſed & obligationem, ex aditione hereditatis, ab herede facta *d. l. 16. §. 1. junct. l. 46. d. O. & A.* De legato optionis relicto duobus, quorum unus poſt optionem à ſe factam, poſtmodum in furorem incidit, vide notabilem textum *in l. 8. §. 2. d. opt. leg.* quæritur hic: An legatum furioſo relictum ſub conditione, quamdiu permanſerit in furore, eo in furore decedente, transmittatur ad ejus hæredes? Affirmat hoc *Steph. Grat. contr. illuſtr. cap. 563. n. 19.* adductus potiſſimum *l. 12. verſ. ſin autem talis. C. d. uſufr.* Verum ut mihi videtur, haud benè. Hæc autem vera ſunt de acquiſitione per legatum, minimè verò de mortis cauſa donatione, niſi eandem à vivo donatore, furioſi nomine acceptaverit Curator. Quemadmodum per Curatorem, jura alia in re acquirere poteſt, uti de feudo probat *Niell. diſp. feud. 2. th. 5. lit. a.*

8. Nunc videamus de acquiſitione per univerſitatem & nobiliori quidem ſpecie, quæ fit per ſucceſſionem hereditariam, tum ex teſtamento, tum ab inteſtato, in bonis tam allodialibus, quam feudalibus. Defertur autem hereditas allodialium vel ab eo, in cujus eſt poteſtate, quo in caſu nihil

pe-

peculiare præ aliis ſanæ mentis ſervis, *l. 63. d. acquir. her.* liberisque hominibus furioſus habet, ſive quoad acquiſitionis modum, ſive quoad modum transmiſſionis per *text. expr. in §. 3. 7. d. her. quæ ab int. l. 2, d. Cond. furt.* Quâ Ergò ratione,& quo fundamento Gloſſa ad *l. 7. §. 2. verb. ſuus heres C. d. Cur. fur.* notet, nomine tantum non re, ſuum heredem eſſe furioſum, conjecturare haud queo vid. *Dn. Chriſt. Phil. Richter cent. 1. dec. 41. n. 20. & ſeqq.* Annectit his ipſis *Franc. Raguell. in comm. ad d. l. 7. §. 2. C. d. Cur. fur. fol. 380.* notabilem & magni momenti limitationem *ex d. l. 7. §. 2.* quod nimirum etiam emancipatus furioſi filius patri ſuus heres exiſtat, cui conſentit etiam *Pacius in anal. Cod. d. Cur. fur. n. 16.* quæ an fundamentum habeat in *d. l.* videbo.

9. Vel defertur ab extraneo, & delatam hanc, ſive hereditatem, ſive bonorum poſſeſſiorem,nec ipſe per ſe ſolus adire,aut agnoſcere poteſt, *d. l. 63. d. acq. her. l. 7. §. 3. C. d. Cur. fur.* (ſi tamen ſervo,vel filio delata fuerit,per hos acquirit furioſus,vi poteſtatis dominicæ, vel patriæ *d. l. 63.*) nec cum Curatoris conſenſu, & autoritate *l. 9. de acq. her.* Curator tamen per ſe ſolus agnoſcere poteſt, nomine furioſi bonorum poſſeſſionem. In quâ Materia inter jus vetus,& novum cernitur differentia. Olim namque in poteſtate Curatoris erat, an agnoſcere vellet; inſuper ex decreto, i. e. cauſa cognita petebat, eamque furioſo plenè lucrabatur, *l. 11. d. auth. tut.* at poſtmodum per Juſtiniani conſtitutionem *in d. l. 7. §. 3. C. d. Cur. fur.* ex decretali edictalis & ordinaria bonorum propoſito facta eſt, *Dn. Richter d. l. n. 60.* & adſtringitur Curator ad eandem agnoſcendam, ubi damnoſa non eſt. Agnita verò, non plenè acquiritur, ſed ſub conditione ſubſecutæ, ab ipſo furioſo, furore remoto, ratihabitationis, *d. l. 7. §. 3.* & inprimis *§. 8. & 9.* ſi non fiat, tunc reſtituere ipſe, vel ejus hæredes tenentur hæreditatem ſubſtituto, vel hæredibus ab inteſtato, qui eo tempore propinquiores defuncto ſunt, & quidem

cum

cum omnibus fructibus, *l. 51. pr. de her. pet.* exceptis iis expenſis, quæ circa furioſum pauperem neceſſariò factæ, *d. l. 51. pr.* Æquitatem hujus ſanctionis adfert, *Ant. Fab. 1. JPr. papin. tit. 12. de tutel. pr. 3. ill. 21.*

10. De ſucceſſione furioſi in feudalibus res eſt inter Dd. intricata. Adducuntur in hanc rem *c. un. §. 3. 1. F. 6. & c. un. 2. F. 36.* (in quo poſteriori, quod notandum, contra morem feudiſticum, de quo teſtatur *Niell. diſp. f. 1. th. 5. lit. c.* & alii, reprobata opinio primo loco ponitur, uti ex *Roſenth.* tradit *Goth. Ant. diſp. feud. 1. th. 1. lit. K.* cum *Niell. diſp. feud. 5. th. 2. lit. b.*) ex quibus breviter ſic dicendum videtur: quod ſi ab utero materno ſanæ mentis indicia non ediderit, ad ſucceſſionem in feudo antiquo nequaquam admittatur. Et hoc concedunt Dd. communiter, imò nonnulli extendunt, ut procedat, niſi Dominus conſentiat, ſi ſcil. agnati adſint, uti obſervavit *Fach. 7. controv. cap. 34.* ſecus verò ſi ex accidente talis factus, cum pater jam feudum haberet, *d. c. un. §. 3. 1. F. 6.* quæ ſententia uti ſanior eſt, teſte *A. Goth. d. l. lit. e.* & æquior, ita quamplurimis Dd. ſuffragiis innititur, *vid. Val. Forſter tract. de ſucceſſ. l. 4. c. 23. n. 63. Schrad. 7. de feud. 5. n. 36.* Dn. CZ. *J. F. p. 3. c. 28. D. 8.* Quod eò magis procedit, ſi ſervitia, ob feudum præſtanda, non ſint perſonalia, aut ita convenerit inter Dominum infeudantem, & primum acquirentem, ut liceret feudatario, per tertium ſervitia præſtare, vid. *Schrad. d. l. 12.* Supereſt adhuc ultimum, quod circa juris in re furioſo competentis, conſiderationem advertendum eſt, nimirum ipſa juris in re, ut & aliorum alienatio. Arbitror autem, ex ſuperioribus ſufficienter conſtare, furioſo, non tam ipſam naturam, rerum ſuarum alienationem, per animi privationem ademiſſe, ſed ipſum quoque jus civile, per Curatoris furioſo factam conſtitutionem. Qua ipſa tamen non obſtante, verius dicitur impediri potius, quàm lege prohiberi alienare, quod multi confundunt. Relicta generali igitur puncti hujus conſideratione,

ad

ad ſpecialiora me confero. Alienatio juris in re,fit vel inter vivos, vel ultima voluntate. Illo modo tum traditione rerum corporalium, tum quaſi traditione rerum incorporalium.

12. Traditio autem à furioſo facta, quarumcunque rerum,ipſo jure nulla eſt,propter defectum, qui in ea occurrit, & cauſæ Effic. *§.41. J. de rer. div. l. 55. d. O. & A.* & ſubjecti, *Schneid. ad d. §. 41. n. 3.* & formæ, *d. §. 41. & l. 31. pr. d. acq. rer. dom.* Et hoc verum eſt etiam, de quaſi traditione rerum incorporalium, *text. expr. in l. 5. d. S. U. P.* Ob hanc cauſam etiam nec actiones, ſi quas habet, in alium transferre poteſt, aut procuratorem in rem ſuam conſtituere, *Dn. Laut. in diſp. d. proc. in rem ſuam, th. 15. pag. 12.* nec in emphyteuſin, *Dn. Tab. diſp. d. jur. emph. th. 4.* aut feudum dare, *arg. c. un. pr. verſ. novi, 2. F. 3. Schrad. 4. d. feud. t. n. 61.* imò nec renovare feudum poteſt, *Goth: Ant. d. f. 2. th. 5. lit. b.* Tradendo itaque, nec dominium transfert, nec uſucapiendi conditionem, niſi is, qui ab eo accepit, eundem ſanæ mentis eſſe putaverit, *l. 7. §. 2. d. publ. in rem act. l. 2. §. 16. pro emt. Dn. Ludvv. diſp. Inſt. 6. th. 5. a. vid. Card. Tuſch. pr. concl. 540.*

13. Per ultimam voluntatem alienatio fieri ſolet, in teſtamento, vel Codicillis. Furioſum autem teſtamentum, vel Codicillos *l. 5. C. d. Codic.* facere non poſſe,natura videtur eſſe notum, cum in nullo ferè actu magis, junctis quaſi viribus,concurrere debeant judicium, & voluntas, ſeſeque mutuis juvare officiis, quàm in hoc ipſo. Teſtatur hoc præter alia ipſum vocabulum teſtamenti, ejuſque varia hinc inde in jure occurrentia ſynonyma. Eapropter *Pomp. in l. 16. §. 1. qui teſt. fac. poſſ.* univerſali æquipollentem indefinitam proponit regulam: Furioſus teſtamentum facere non poteſt, cui ſuffragatur, *Ulp. in fragm. tit. 21. §. 12. l. 1. §. 8. d. bon. poſſ. ſec. tabb.* & alii *in l. 60. d. acq. her. l. 36. d. leg. 3.* & authoritate Imperatoria eandem confirmat, *Juſtin. in §. 1. J. quib. non eſt perm. fac. teſt.*

teſt. Ex in Pontifex *in c. ult. d. ſucc. ab int.* furioſi teſtam. non valere pronuntiat, *& Marcian. in l. 2. d. Inoff. teſt.* nullum, *& Juſtin. in L. 9. C. qui teſt. fac. p.* pro nihilo eſſe dicit, *vid. etiam pr. J. d. inoff. teſt.* Sereniſſimus quoque Würt. Llator ad teſtandum inhabiles, ac inidoneos eſſe furioſos, judicavit, *in jur. prov. Würt. p. 3. T. 2. verſ.* dergleichen ſeyen auch. Lucem hisdare poterunt, præter totum conſilium, quod de teſtamento tali habet *Vultej. vol. 1. conſ. 29.* præjudicia Jenenſium JCtorum, quæ refert *Dn. Chriſt. Phil. Richt. 1. Dec. 27. n. 8. 9. & in tripart. interpr. l. 9. C. qui teſt. fac. p.* ex quibus unicum jam habe, M. Majo 1615. Martino Wiſeln und Conſorten zu Niederlegwitz reſponſum his verbis: Iſt euer Schwäher und Vatter Matthäus Sorge viel Jahr hero nie bey guter Vernunfft/ ſondern mercklich verruckt geweſen / und hat binnen ſolcher Zeith ein Teſtament gemacht / ſo iſt daſſelbe krafftloß und verwerfflich. Et hæc Reg. variè in in Jure noſtro ampliatur, adeò, ut in promtu jam mihi ſint, cum ſuis textibus, & Dd. authoritatibus, ultra quindecim ampliationes, quas tamen hic adferre, ſæpius inculcata inſtituti hujus ratio vetat.

14. Limitantur autem hæc procedere, 1. in eo, qui verè furioſus eſt, *l. 2. ff. pr. J. d. inoff. teſt.* 2. Minimè verò in eo, à quo mens non eſt alienata, licet obtuſior ſit, ſtupidiorque, ac ſimplicior, ſivè paulo craſſioris genii, & ingenii. *Dn. Avunc. D. Rebh. in Iſagog. Inſt. ad Tit. quib. non eſt perm. fac. teſt. th. 8.* etiamſi is à vulgo fatuus, aut dèmens vocetur, cum ab Etymologia affirmativè argumentari non liceat, *Eberhard. in loc. leg. 4. n. 9.* & vulgus, in nominibus ejuſmodi imponendis, liberalior eſſe ſoleat. Judicis tamen circumſpectione hic opus erit, *Dn. Richt. ad l. 9. C. qui teſt. fac. p. n. 44.* ubi præjudicio Witteberg. JCtorum confirmat *C. J. A. ff. qui teſt. f. p. n. 6. P. Heig. quæſt. Jur. Civ. & Sax. p. 2. quæſt. 38. n. 28. & ſeqq.* Sed quæritur, an ejuſmodi, hebetioris judicii, & ingenii hominis teſtamentum valeat, ſi Curatorem ob ſtupiditatem acceperit. Affir-

Affirmat id ipſum *Rot. Rom. ad Maſc. concl.* 825. *p.* 79. & *Dn. Richt. d. l.* ego verò in conflictu mentem circa hanc quæſtionem aperiam, 3. nec procedunt in teſtamento in intervallo condito, de quo infra. 4. Nec in eo, quod ante furorem factum eſt, *l.* 1. §. 9. *d. bon. poſſ. ſec. tabb. Jus Pr. Würt. p.* 3. *T.* 2. *verſ.* Dergleichen ſeyen auch / ibi: Oder zuvor und ehe ſie in ſolche ohnbeſinnte Weiß gerathen / ordentlicher Weiß teſtirt hätten. Harppr. §. 1. *Inſt. quib. non eſt perm. f. teſt. n.* 10. ubi rationes addit *Reuſn. tr. de teſtam. p.* 2. *cap.* 8. *n.* 23. etſi in furore tabulæ à teſtatore ruptæ, cancellatæ, aut inciſæ fuerint, *l. ult. ff. d. inj. rupt. irr. teſt. junct. l.* 1. *per tot. ff. d. his qui in teſt. del.*

15. Ex dictis patet, quod licet furioſus teſtam. factionem habeat, eandem tamen exercere impediatur, adeoque potius ſi moriatur, ita dicendus ſit inteſtatus, quam inteſtabilis, *l.* 1. *pr. d. ſuis & leg. her. Dn. Ludvv. diſp. Inſt.* 10. θ. 1. *lit. a.* & latè *Gædd. ad l.* 74. *n.* 4. *d. V. S. Val. Förſter. d. ſucceſſ. l.* 3. *c.* 4.

16. Atque ſic furoris infortunium, præter cætera infinita incommoda, id molitur in furioſo, ut ſolatio, atque honore, certi ex teſtamento habendi heredis, ipſam ſpoliet, quod uti furioſi conditionem nimium in modum aggravat, ita omnino opus erat nova humanitatis medela. Permittebatur itaque olim, ad preces oblatas, parentibus, liberis ejuſmodi teſtamenta condere, *l.* 43. *pr. d. vulg. ſubſt.* quæ ipſa facultas poſtmodum, creſcente in Chriſtianiſmo humanitate, ab humanitatis cuſtode fideliſſimo Juſtiniano, per generalem legem, omnibus & quibuſcunque parentibus conceſſa fuit, ita, ut non amplius ſpeciali Principis conceſſione opus ſit, *per l. un. C. d. Theſ.* Habetur autem illa conſtitutio *in l.* 9. *C. d. imp. & al. ſubſt.* quam legem per ſe non difficilem, quæſtionibus interpretum, & ſatis difficilem, & valde celebrem factam eſſe, annotavit *Giphan. ad eand.*. Eadem lex allegatur etiam ab Imp. *in* §. 1. *I. d. pup. ſubſt.* eſtque ſedes hujus materiæ.

riæ, teſtamenti nempe à parentibus furioſo filio facti, quod quaſi pupillaris ſive exemplaris, item Juſtinianea ſubſtitutio vocatur, de qua inpræſentiarum agendum eſſet, ſed quam multum ſpatii requireret, inſuper etiam in compendium contracta à me, ſuperioribus annis ordine ſic ferente, Iſagoges Juſtinianeæ Dn. Avunc. D. Rebhanii &c. publicè hoc in loco defenſa fuit, eandem fuſiſſimè licet elaboratam, hac vice prætereo. Furioſo ergo mortuo, transferuntur ejus bona ad hæredes ab inteſtato, ex Legis diſpoſitione, vel ad ſcriptos in teſtamento, ab ipſo ante furorem, vel eo in furore exiſtente, ab aliquo ex parentibus facto. An autem pacta de futura ſucceſſione, ſive ſuper hæreditate furioſi, vel dementis adhuc viventis valeant & quatenus? id latè proſequitur *Caſp. Klock. 3. conſ. 121.*

17. His ita è Jure definiti, accedo alteram Juris rerum conſiderationem, nempe Jus ad rem, ſive obligationes, quatenus ſc. ex factis ſuis, ſive honeſtis, ſive inhoneſtis obligetur furioſus. Obligationum autem, ex factis licitis deſcendentium, conſiderabo tum conſtitutionem, tum diſſolutionem. Quoad conſtitutionem conſiderandum erit, quatenus ex ſuo vel alieno etiam facto obligetur. De utroque autem agam, cum in genere tum in ſpecie.

18. In genere, ſciendum eſt, quod furioſus nullum negotium contrahere poſſit. Cujus univerſalis enunciati autor eſt *JC. Paul. in l. 5. d. R. J.* iisdemque verbis repetitur ab *Imp. in* §. *8. J. d inut. ſtip.* mentis enim compos ſaltem ſe obligare poteſt, ut inquit idem *Paul. in l. 43. d. O. & A.* Ratio hujus ſæpius jam adducta fuit. Licet enim quid agere videatur, nihil tamen agit *l. 1.* §. *12. d. O. & A.* nec agere quicquam intelligitur, *l. 2.* §. *3. de jur. Cod.* non tam quod ſe obligare prohibeatur, ſed quia impeditur à natura. Unde reverſus ad ſanam mentem, non neceſſe habet, facultatem contrahendi à Magiſtratu iterum impetrare, ſed impeditam hactenus, pro arbitrio

bitrio exercere incipit. Et hoc licet natura notum ſit, tamen legibus expreſſum eſt, ut notavit *Donell. com. ad Tit. 38. lib. 4. C. d. contrah. empt. ad l. 2.*

19. Ampliatur hoc variè, quod paucis oſtendo. Et quidem 1. &ſi omnia ſubſtantialia adeſſe videantur negotio, *l. 2. §. 16. pro emp.* 2. &ſi prudenter omnia in eo geſta *Niell. diſp. feud. 2. th. 4. a. 3.* &ſi alterum ſibi obligaverit *d. l. 1. §. 12.* in quo à pupillo, & prodigo differt, *pr. J. d. auth. Tut. Vinn. ad §. 8. J. d. inut. ſtip.* 4. &ſi cum Curatoris authoritate ſe obligaverit *Vinn. ad d. §.* 5. &ſi quid voverit, aut Deo ſe obligaverit ex *Rot. Rom. Card. Tuſch. pr. Concl. 540. n. 18.* 6. &ſi juramento inſuper negotium confirmaverit. Et hoc verum eſt de omni jure. Rationem dat *Grot. 2. d. J. B. & P. c. 13. n. 2.* adeò, ut abſolutio ab hoc juramento minimè ſit neceſſaria *Codex Fabr. lib. 4. Tit. 1. def. 7. & n. 5.* nec contraveniens incidat in pœnam, *L. ſi quis major. 41. C. d. Trans.* etiamſi tempore intervalli juraſſet *Barth. BertaZol. in repet. d. l. n. 212.* 7. Procedit hoc in omnibus mente captis *Ale. in com. C. d. Tranſ. ad l. 27. n. 2.* 8. Imò ex obligatione magna, ſine cauſa facta, furor etiam præſumitur *Boer dec. 23. n. 63.*

20. Tranſeamus ad ſpeciem. Furioſus negotia contrahendo, vel ſe aliis, vel alios ſibi obligare nititur, facit illud vel pactis, vel contractibus. Paciſci autem furioſum non poſſe, ex ante traditis evidens eſt. Quod verum eſt, & procedit, de omni conventione, & negotio, quod per pactum fit, uti id apparet 1. de transactione *arg. l. 27. C. d. trans.* 2. de Conſtituto obligatorio *l. 5. §. 7. & ſqq. d. conſt. pec. junct. l. 1. pr. eod. Mynſ. com. d. action. ad §. 9. n. 18.* 3. de pacto legitimo in ſpecie, quod fit per conventionem juramenti præſtandi *l 35. §. 1. d. jurej.* 4. de donatione. *l. 23. §. 1. d. donat.* uti de donatione à furioſo facta videri poteſt totum conſilium *ap. Bertrand. Conſ. 48. n. 21. l. 1. part. 2.* Quod vero de donatione dictum eſt, multis modis ampliatur. Limitatur tamen, verum eſſe de dona-

tione in furore facta; ſecus verò eſt, ſi donationis executio, aut, ea ſub conditione facta, tempus exiſtentis conditionis in furorem incidat, per *text. eleg. in l.* 2. §. 5. *d. donat. junct. l.*78. *d. A. & O.* An autem activam obligationem furioſus ſibi, per donationem ab alio factam, acquirat, non ita eſt expeditum. *Grot* 2. *d. J. B. & P. c.* 11. *n.* 14. ex præſuppoſito certo poſtulato, quod Juri Gentium imputat, hoc affirmare videtur. Verum cum illud non omnibus probatum ſit, pluribus negativa placuit, vid. *Zoeſ. comm. in ff. de donat. n.* 23. quod de Jur. Civ. ubi acceptatio requiritur, ac propterea abſenti, niſi ſit, qui acceptet, nequit fieri donatio, *per l.* 10. *ff. l.* 6. *C. d. Donat. Dn. Hahn. ad VVeſ. de donat. in fine* extra dubitationis aleam poſitum eſt.

21. Pactis ſubjungo contractus, & I, quidem veros, atque ex iis reales, inter quos occurrit 1. Mutuum, quod nec dare, nec accipere poteſt furioſus, *per l.* 12. *l.* 32. *d. R. C. l.* 24. *d. O. & A. Mozz. d. contract. & quid de mut. art. ubi de perſon. qua mut. contr. poſſ. n.* 10. Quod ſi tamen dederit mutuum, ex poſt facto nempe per conſumtionem conciliatur, *d. l.* 12. *l.* 56. §. 2. *d. fidei.* ſive ſuam, ſive alienam dederit pecuniam, *d. l.* 12. *d. l.* 24. §. 1. ex quo poſtmodum, ſecundum veriorem ſententiam datur condictio certi, non alia actio: Hoc ita, ſi bona fide conſumſerit accipiens. Nam ſi mala fide, tunc alia inſuper adverſus eum competunt remedia, de quibus *in l.* 11. §. *f. ff. d. R. C.* ſi verò ipſe furioſus acceperit mutuum, tunc ſimiliter & Rei vindicatio, & actio ad exhibendum, & condictio adverſus eum dantur; hæc tamen non aliter, quam ſi ex conſumtione locupletior factus fuerit, *l.* 4. §. 4. *d. exc. dol. mal.* ſola conſumtio hic non conciliat mutuum. In hoc ergo contractu, ut & in aliis, Curator partes ejus ſupplebit, *text. expr. in l.* 16. *pr. d. pign. act. l.* 2. *C. d. Cur. fur.* 2. Commodatum, de quo eadem ſunt ſtatuenda. *Mozz. d. l. de commod. & quid. de perſ. qua comm. ſid.* ſed ſi acceperit ipſe, nulla adverſus

eum

eum actio tanquam è commodati contractu dabitur, *l. 2. commod.* aliæ tamen non denegantur. Quod ſi vero, ab eo conſumta fuerit res commodata, in quantum locupletior inde factus erit, actione ex Reſcripto D. Pii, utili ſcilicet commodati, conveniri poterit, *per arg. text. in l. 3. pr. ff. commod. VVeſ. in π. ff. eod. n. 3.* quem, cur ſequiori aſteriſco notare voluerit *Bachov. in not. ibid.* & cum eo *Dn. Hahn.* non immerito quis miratur, vide ad hanc rem *Grot. 2. d. B. & P. c. 10. n. 2.* 3. Depoſitum: de quo præter alia hoc obſervatu dignum eſt, quod rei ante furorem depoſitæ reſtitutio, ſalva, & illæſa fide denegari furioſo queat, maximè ſi eâ receptâ in ſuam aut aliorum perniciem uti poſſet, uti ſolicitè de hoc diſcurrit *Auguſt. in c. ne quis 14. c. 22. quaſt. 2. & Ulp. in l. 7. §. 6. ad l. Aquil:* in improvidum ejuſmodi depoſitarium, ſi damnum, re depoſitâ receptâ, furioſus dederit, actionem non quidem L. Aquiliæ, ſed in factum concedit. Neque exiſtimare quis debet, hic contra bonam fidem fieri, *per. l. 31. pr. depoſ.* aut contra naturalem rationem, uti eleganter oſtendit, *Vallenſ. π. Jur. Can. proem. §. 3. n. 3.* 4. Pignus, de quo præter ſupra dicta *vid. l. 16. pr. de pign. act. l. 11. ff. l. 2. C. d. Cur. fur.*

22. Sequitur nunc obligatio quæ verbis contrahitur. Hæc vel principalis eſt, vel acceſſoria, de utraque idem dicendum eſt, quod ſupra de conventionibus in genere quod probatur per *l. 1. §. 12. d. O. & A. l. 70. §. 4. d. fidei. §. 8. J. d. inut. ſtip. Grot. 2. d. J. P. & B. c. 11. n. 5.* Sed an pro furioſo fidejuſſor intervenire poſſit? merito hoc in loco quæritur. Diſtinguendum arbitror, an pro obligato furioſo ſeſe quis obliget & *Aff. per text. expr. in d. l. 70. §. 4. fac. §. 1. J. eod.* quo caſu adv. furioſum fidejuſſori poſtea negotiorum geſtorum actio dabitur per *l. 20. §. 1. mandat* an verò pro non obligato & N. *p. l. 6. d V. O. l. 25. l. 70. §. 4.* ſed fidei. quamvis non diſſimulem Dd. circa conciliationem harum legum admodum variare, uti videre eſt *ap. Hering. de fide juſſ. cap. 5. n. 353. & ſeqq. & ibi alleg. Dn.*

Ludvv.

Ludvv. in annot. MSS. ad Weſ. tit. de fide juſſ. n. 4. Dn. CZ. J. F. p. 2. c. 18. D. 8.

23. Venio ad conſenſuales centractus, (nam in materia literarum obligationis ſpecialem textum deprehendere non licuit) & quidem, 1. ad emtionem venditionem. Etſi autem & hæc à furioſo facta nulla eſt, *l. 2. C. de contr. emt. Donell. in comm. ad d. l. 2. n. 1.* non tamen omni effectu venditio ejusmodi deſtituitur, ſed pro diverſa qualitate tum emtoris, tum rei venditæ, diverſimodè de ea ſentiendum eſt. Emit ſc. quis à furioſo, vel ſciens, vel ignorans. Sciens quidem, vel bonorum univerſitatem, hereditatem nempe, ut hic habetur in jure pro eo, qui pro poſſeſſore poſſidet, *l. 13. §. 1. d. her. pet.* vel rem aliquam ſingularem, & nulla planè iterum eſt emtio, & ſi emtor erraverit in jure *l. 2. §. 15. pro emt.* Ignorans verò, falſa ſc. ſanitatis ſpecie deceptus, emit ab eo vel rem ipſius propriam, vel alienam. Utraque quidem, mero jure nulla eſt venditio *Dn. Franzk. π. d. contr. emt. n. 39.* nec ullum jus, in præjudicium furioſi venditoris, inde conſequitur, per rationem tum *l. 10. d. R. J. tum l. 44. §. 6. d. Uſuc.* ſive ratione evictionis præſtandæ, ſive ratione publicianæ actionis adverſus furioſum movendæ, ſive ratione acceſſionis ejus temporis, quo furioſus poſſedit, ad uſucapionem adv. furioſum complendam. Et ita accipio *Paul. in d. l. 2. §. 16. pro emt.* At in prædicium Domini illius rei, & alerius tertii omnino conſtituitur in poteſtate uſucapiendi, *l. 13. §. 1. d. uſuc. d. l. 2. §. 16. & l. 7. §. 2. d. publ. in rem act.* quæ LL. alias Dd. ingenia valdè torquent, ita verò omnium commodiſſime conciliantur. Quod ſi verò furioſi pecunia ab aliquo, quamvis proprio nomine, res fuerit emta, emtio talis valet, & ipſi furioſo res acquiritur, per tradita *Eberh. in loc. leg. loc. 73. n. 4.* An furioſus mercaturam exercere poſſit? *vid. ap. Strach. de mercat. p. 3. n. 18. & ſeqq. Menoch. d. A. J. Q. caſ. 529. n. 8.* 2. Locationem Conductionem, circa quam illud ſingulare notat *Ulp. in f. loc. cond.* quod, ſi locator

furio-

furioſus fuerit factus, finito locationis tempore, non poſſit tacitè renovari locatio, nec enim ullo obligationis vinculo, ex contractibus veris, jura furioſum obligare, voluerunt. 3. Societatem, quæ furore non diſſolvitur. Curatori tamen furioſi datur licentia, ſocietati renunciandi *in l. ult. C. pro ſoc.* 4. Mandatum ex quo obligari nequit, ſive expreſſe juſſerit, l. 1. *pr. Mand. junct. L. 2. C. d. Contrah. Emt.* ſive rati habuerit, *l. 2. §. 1. de procur.* ſive pro ſe intervenire paſſus fuerit *arg. l. 2. §. 5. d. jur. Cod. L. 124. §. 1. d. R. J. junct. l. 18. mand.* ſic furioſus conſilium dare, impeditur, per ea, quæ habet *Dn. Lauterb. in Diſp. d. Conſil. c. 2. th. 1.* Furor tamen ejus, qui negotium pro alio ſanæ mentis adhuc geſſit, ratihabitionem Domini non impedit, docente *Africano in l. 24. §. 1. ff. rem. rat. hab.* Quod ſi vero hunc contractum ante furorem inierit, furore ſuper veniente finitur *l. 47. & ſq. d. acq. her. Hillig. D. E. lib. 16. c. 23.*

24. Subjungo II. etiam quaſi contractus, in quibus alia, cum furioſo rerum facies eſt, cum in illis non ex perſona, ſed ipſa re obligatio naſcatur, ut dicitur *in l. 46. d. O. & A.* Ex his Ergò furioſus, in quantum conſenſus ejus, aut factum non requiritur, & obligationem ſibi quærit, & ipſe obligatur, per regulam generalem *d. l. 46. & l. 24. pr. eod.* Id ſc. generale eſt in Jure noſtro, quod ea, quæ in rem fiunt, non in perſonam, ſi cum furioſo facta fuerint, teneant; quod probatur inſuper *l. 10. cum l. ſeq. d. O. N. N. l. 2. C. d. cur fur. l. 16. pr. de pign. act. L. 3. pr. commod. l. 4. §. 4. & 26. l. 16. de exc. dol. mal. vid. Riemer. de contract. tract. 1. c. 10. & §. 42. n. 10. & 11.* Et hæc obtinent, & ſi Curatoris authoritas non acceſſerit *d. l. 10. & 11. d. l 46. Thom. Gormer. in Cod. Jur. Civ. Rom. l. 16. Tit. 2. cap. 2. th. 52. Hering. d. fidej c. 5. n. 361.* Æquitatem eorum *vid. in L. 1. pr. ff. d. contr. tut. Act.* In ſpecie autem furioſo, ex negotiorum ſuorum geſtione ab altero facta, activè, & paſſivè obligatio definitur. De activa quidem textus eſt expreſſus *in l. 24. §. f.*

d. O. & A. & res caret dubio, quemadmodum & de paſſivâ an ſc. geſtori obligetur, per *l. 3. §. 5. d. N. G.* In quantum tamen teneatur eidem, non ita liquet, puto in quantum locupletor factus eſt inde, *arg. l. 6. pr. l. 37. pr. ff. l. 2. C. d. N. G. Hillig. D. E. l. 15. c. 16. B.* At quid, ſi ipſe alterius negotia geſſerit? Quia, ut ex facto aliquo oriatur obligatio, in faciente rationis uſus requiritur, nullatenus eum obligari credo, non obſtante, quod in contrarium urget *Dn. Hahn. ad Weſenb. d. N. G. num.* 3. judicium ferendum eſt de tutelæ; item negotiorum communium adminiſtratione, de qua *in d. l. 46. d. O. & A.* Cæteros quoque enumerare, longum foret. tamen addendum, quod ex reliquis quaſi contractibus, ex quibus alias conditiones naſcuntur, non aliter furioſus obligetur, quam quatenus ex rerum, per traditionem acceptarum conſumtione locupletior factus eſt, ad ſimilitudinem nempè verorum contractuum.

25. Vidimus hactenus, quomodo ex facto proprio furioſo obligationes quærantur. Dicendum nunc eſſet etiam, quomodo ex alienis; ſed remitto me ad *l. 3. §. 1. d. tribut. act. l. 12. d. R. C. l. 24. §. 1. d. O. & A. l. 1. §. f. quod juſſ.*

26. Tandem de obligationum furioſo inhærentium diſſolutione. De hac pono regulam: Ad quamcunque obligationis diſſolutionem factum hominis requiritur, in ea ſi furioſus intervenerit, pro non facta habetur. Ex qua regula fluunt ſequentia nempe quod furioſus obligationem dirimere non poſſit. I. Per ſolutionem, *per rat. l. 7. §. f. d. Cur. fur. l. 55. d. O. & A. probatur per text. expr. in l. 29. d. Cond. indeb. ubi JC.* remedia contrà hanc ſolutionem ſuppeditat, quæ tamen ceſſant, ſi res ſoluta conſumta fuerit, *arg. l. 19. §. 1. d. R. C. l. 14. §. f. d. ſolut. §. fin. J. quib. al. licet:* Item quod nec ipſi ſolvi poſſit. Rationem elegantem dat *Marcellus in l. 68. d. ſolut.* Facta ergò ſolutione, debitor non liberabitur, niſi in quantum re ſoluta, locupletior furioſus fuit factus *l. 4. §. 26. d. exc. dol.*

dol. mal. Amplia hoc 1. etiamſi conditionis implendæ cauſa, teſtator furioſo dare juſſerit *d. l. 68. in f. d. ſolut.* 2. etiamſi ſanam mentem ſimulaverit, *d. l. 4. §. 26.* 3. etiamſi adjectus fuerit ſolutioni, vi obligationis *l. 95. §. 7. d. ſolut.* niſi ſtipulator ſciverit, eum furioſum eſſe *Stracch. d. adject. p. 3. n. 25. & ſq.* Curator Ergò exigere, & ſolvere debita furioſi dicitur, quod in ſpecie probatur *per l. 17. §. 2. de jurej. l. 14. §. 7. & l. 95. §. 7. d. ſolut. l. 13. d. cond. & dem.* II. Nec per acceptationem, imo nec Curatori ejus permittitur, accepto ferre, per rat. *l. 77. d. R. J.* niſi novatione prius, in ſe transtulerit obligationem, *l. 13. §. 10. d. accept.* III. Nec per novationem, quod tamen Curatori licet, ſi ex adminiſtratione eſt, *l. f. §. 1. d. novat.* aut delegationem, *l. 4. §. 26. l. 16. de dol. mal. exc.* IV. Nec per pactum de non petendo, *l. 28. §. 1. d. pact.* Satis de his.

27. Dari etiam obligandi modum per delicta, non tantùm ex jure noſtro Civili notum eſt, ſed & ipſa naturalis ratio id commonſtrat, *pr. J. d. obl. quæ ex del. l. 1. pr. quod quisque jur. Dn. Franzk. 12. exerc. 1.* & noviſſimè *Dn. Avunc. D. Rebh. in Hodeg. jur. chart. 2. clim. 4. parall. 1. n. 1.* Ampla hic iterum ſe offerebat materia, ſed memor inſtituti mox quæro: An furioſus etiam, ex delictis ejuſmodi, juris vinculo adſtringatur? Cui quia præjudicialis quæſtio implicata, ex cujus deciſione hæc tota pendet, illa prius certa deciſione erit expedienda. Nimirum: An furioſus poſſit delinquere? Altius hæc ex principiis examinanda, & è juris latifundiis extrahenda eſſet, ſed verbo ſaltem nunc, & negativè quidem reſpondeo, ex quo ſimul apparet, quid de priori quæſtione ſit ſentiendum, *vid. Covarr. tom. 1. relect. Clem. ſi furioſi de homic. p. 3. n. 1. & Dn. CZ. pr. Cr. p. 3. quæſt. 145. n. 24.* ubi teſtatur moribus noſtris aliter receptum non eſſe.

28. Ibo tamen per ſingulas privatorum delictorum ſpecies, ſed itidem breviter.

Itaque 1. Furti non obligabitur, ſi rem, invito licet do-

Digitized by Google

mino, ſubtraxerit, *l. 2. d. Cond. furt.* §. 7. *j. d. obl. quæ ex del.* §. 3. *j. d. uſuc. junct. l. 7.* §. 9. *quib. ex cauſ. in poſſ.* Condictione tamen furtiva tenebitur ex facto defuncti, ſi hæres ei neceſſarius extiterit, *d. l. 2.* Ipſi vero furtum fieri poteſt, & ex eo obligatio furioſo acquiritur, quæ ex ipſa re venit, *l. 24. pr. d. O. & A.* Refer ad hoc delictum etiam *l. 4.* §. 11. *d. uſuc. junct.* §. 5. *j. eod. l. 56.* §. 4. *de furt. l. 33. eod.*

2. Nec obligabitur ex rapina.

Uti nec 3. ex damno injuria dato, *l. 5.* §. 2. *ad. l. Aquil. l. 60. d. R. V.* ſi tamen negligentius cuſtoditus fuerit, propter negligentiam ſuam, ii, quibus cuſtodiæ cura incumbebat, tenebuntur. Ipſi vero, aut rebus ejus, ſi damnum datum fuerit, obligatio ei exinde naſcitur, *l. 24. pr. d. O. & A. vid. & l. 7.* §. 6. *ad l. Aquil. ibique Goth. lit. g.*

Nec 4. ex injuria, ſi pulſet, verberet, aut convitium dicat, uti hoc furioſorum ferè proprium eſt, *per c. aliquos 5. c. 15. q. 1.* Probatur *ex l. 3.* §. *1. d. injur.* quæ lex, ut loquuntur, canoniſata eſt, & reperitur in *c. relatum 2. c. 15. q. 1.* Unde nec ex Conſtitutione L. diffamari *C. d. Ingen. man.* conveniri poteſt. *Dn. Mund. ad d. l. c. 3.* At è contrario ipſi injuriarum actio acquiritur *L. 15. pr. l. 3.* §. 1. *junct.* §. 2. *d. Injur. Gilhauſen arb. jud. Crim. cap. 2. tit. 34.* §. 4. *n. 3. & ſqq.* dum lex injuriam ei illatam, ad animum quaſi revocat, modo facto injurioſo etiam animus injurandi concurrat. Præter alios noſter *Dn. Danhauer in epit. Dial. proem. c. 6. loc. 7.* Illud hic quæri poteſt, ſi filiof. cujus pater furioſus præſens eſſet, injuria facta, an ipſe injuriarum actionem adv. injuriantem inſtituere poſſet? Ad hoc reſpondet JC. *in l. 17.* §. 11. *junct.* §. *prae. ff. d. injur.*

29. Quæ hactenus ſunt breviter deducta, normam dare poſſunt cæteris quoque, veris, & quaſi delictis. Quo circa nunc progredior, ad illas obligationes, quas alias ex delictis ſibi propter intereſſe ſuum naſci intendit reſpublica *l. 51.* §. 2. *ad l. Aquil l. 14. C. d. pœn.* perſecuturus breviſſimis ea, quæ hic

Digitized by Google

hic circa furioſos ſunt obſervanda. Inſtituto huic perquam utile fuiſſet, ubi propoſuiſſem 1. regulam ſeu concluſionem. 2. Concluſionis hujus defenſores numero plurimos. 3. Quoque, ejuſdem fundamenta, per textus, & rationes. 4. Ampliationes, nec non 5. limitationes, & tandem 6. variorum ejuſmodi delictorum ſpecies, ſed delibabo jam ex his membris quædam ſaltem.

30. Sit 2. regula ſive concluſio talis. Furioſus nec Reipublicæ ex delicto obligatur, nec pœnâ aliquâ tenetur. Quæ probatur præter textus tum ſupra adductos, tum mox ad ſingulas hujuſmodi delictorum ſpecies adducendos, ex noviſſima quoque Imperii conſtitutione, nempe *in Ord. Crim. Caroli V. art. 179.* his verbis: **Würde von jemand/ der Jugend/ oder Gebrechlichkeit halber/ wiſſentlich ſeine Sinn nicht hätte/ eine Ubelthat begangen / das ſoll mit allen Umſtänden an den Orthen / und Enden / wie zu Ende dieſer unſer Ordnung angezeigt / gelangen/ und nach Rath derſelben / und andern Verſtändigen darinn gehandelt / oder geſtrafft werden.** Confirmatur quoque, nunc tamen breviter, per exempla textibus & authoritatibus roborata. Dicimus namque, immunem eſſe furioſum, à crimine, & pœna.

1. Læſæ Majeſtatis, tum Divinæ, *Declan. tr. Crim. l. 6. c. 5. n. 7.* tum humanæ, *l. un. C. ſi quis Imp. mal. Card. Tuſch. pr. Concl. 548. n. 4.* quod facto laudabili conteſtatus eſt *Adrianus Imp. ex Xiphil. Johan. Ludvv. Gothfried. Chron. p. 4. pag. 353.* etiamſi contrarium, etiam in attentato hoc crimine, ſtatuat *Ant. Bullæus JC. in Comm. Crim. art. 179. in fin.*

2. Homicidii, tum ſimplicis, *l. 12. ad l. Corn. d. ſicar. c. aliquis 15. quæſt. 1. Gail. 2. O. 110. n. 20.* adeo ut nec à ſervo furioſo, ſi dominus occiſus fuerit, quæſtio haberi debeat, *l. 2. §. 11. d. SC. ſilan.* tum qualificati v. g. parricidii, *l. 13. §. 1. l. 14. d. off. præſ. l. 9. §. f. ad l. Pomp. d. parric. Dn CZ. pr. Cr. p. 1. quæſt. 18. n. 34.* Idem in cauſa homicidii ſimplicis, *in pr. Cr. quæſt. 145.*

 n. 19.

n. 19. Scabinos Lipſ. ad requiſ. prætor. Lipſ. ita pronunciaſſe refert m. Majo 1623. Ob nun wol die That alſo geſchehen. Dieweil aber dannoch auß den Acten / ſo wohl des Herrn Medici ertheilten Kundſchafft / ſo viel zu befinden / daß ermeldter Thäter Z. S. eine Zeitlang ſeiner Sinnen / und Vernunfft beraubt geweſen / alſo daß er mit einem delirio melancholico beladen / daran er im Haupt gantz verirret / und verwirret ſey / und die Zeugen berichten / daß Z. S. die That auß Unſinnigkeit begangen. So erſcheinet darauß allenthalben ſo viel / daß mehrbenanter Z. S. wegen ſolcher am Fuhrmann N. N. verübten Entleibung / geſtalten Sachen nach / mit einiger Straff nicht zu belegen / wird aber gleichwohl &c. V. R. W. alia duo ſubjungit *numero ſeq. 20. & 21.*

Cum ergo injuſta hic eſſet judicis animadverſio, & verè in neceſſaria defenſione LL. Judicis partes conferunt, in periculo præſentiſſimo conſtituto, non immeritò hic inquiritur: An invadenti furioſo, cum internecione reſiſtere, liceat ei, qui in præſenti vitæ periculo ſe verſari videt? Quia charitas Chriſtiana ſui potiorem rationem habere jubet, quam proximi, *Grot. 2. de J. B. & P. c. 1. n. 3.* dico omnino licere, *Georg. Obrecht. in diſp. d. Defenſ. neceſſ. th. 61. & ſeq.*

3. Adulterii, ſtupri, ſive violenti, ſive per blanditias commiſſi. *Berlich. concl. pr. p. 4. concl. 39. Dn. CZ. J. F. p. 4. conſt. 26. D. 3.*

4. Falſi, *arg. L. 22. pr. ad. L. Corn. de falſ.*

5. Sacrilegii, *Decian. d. l. c. 35. n. 48.*

6. Violentiæ, invaſionis, & rapinæ, per hactenus dicta. Quare nec conſtitutio *l. 7. C. unde vi.* contra furioſum locum inveniet; quod intellige tamen quoad pœnæ exactionem, non vero poſterioris reſtitutionem. *Menoch. d. rem. recup. poſſ. rem. 9. n. 91.*

7. Incendii *Dn. CZ. pr. Cr. p. 1. q. 145. n. 21.* ubi hoc habet præjudicium m. Jul. 1631. An Johann Schn. zu Sch. iſt den

20.

Digitized by Google

20. April. jüngſthin Adam Franckens Scheune durch ein Feuers-Brunſt verderbet / und in die Aſche gelegt worden / und es wird dem Gefangenen T. F. der ſolch Feuer angelegt / Schuld gegeben. Ob nun wohl durch die vermittels Eydes abgehörte Zeugen erwieſen / und beygebracht worden / daß er ſich darzu bekennt / und an ſolcher Bezüchtigung nicht unſchuldig ſey. Dieweil aber dannoch auß ſeinen Reden / ſonderlich aber auß des Herrn Medici Bericht / ſo viel zu vernehmen / daß er nicht bey rechter Vernunfft / und Verſtand / immaſſen er dann vor dieſem mahl an Ketten gelegt werden müſſen etc. ſo mag er auch mit einigen Straffen nicht belegt werden. Er wird aber gleichwohl von ſeinen Freunden etc. V. R. W.

8. *Αυτοχειρείας*, & ſi ſcelere aliquo conſtrictus erat, *l. 2. C. qui teſt. f. p. l* 1. *C. d. Bon. cor. qui ant. ſent, Perez. Cod. eod. n. 56.* Sed an furioſus ſe interfeciens, honeſtâ ſepultura privandus? Æquiſſimè id negat ex *Petr. Heig. Dn. CZ. J. F. p. 4. c. 34. d. ult. vid. c. placuit XXXIII. q. 5.* Quid tamen conſuetudine obſervetur, hoc in caſu tradit *Georg Schultz in Syn. Inſtit. de rerum div. lit. f.* ubi de auriga quodam, qui phreneſi laboraverat, præjudicium Collegii *Jurid. Witteb.* adducit, & obſervari optimè poteſt ex adducto (licet in cauſa melancholici) præjudicio *Dn. CZ. d. l. n. 12. in cauſa V. A.* zu *L. m. Jun. 1634.* hat ſich *V. A.* ein alter / verlebter Mann von 70. Jahren / an einen kleinen Stricklein / und höltzernen Flecklein / hinder ſeinem Hauß / und Backofen ſelbſt erhencket / und es wird ihm nicht allein von der Gemeinde / und dem Pfarrherrn des Orts / ein gut Gezeugnuß gegeben / daß er ſich bey männigl. ſchied- und friedlich / auch zum Gehör göttlichen Worts / und dem Gebrauch deß H. Abendmahls fleißig gehalten / ſondern auch darunter berichtet / daß er einmahls vor 18. Jahren / an einer beſchwerlichen melancholiſchen Kranckheit hat darnieder gelegen / auch weil er anjetzo bey unterſchiedl. feindlichen Einfällen

fällen um all ſein Vermögen kommen / und in Armuth gerathen / er mit betrübten Gedancken / und Schwermuth beladen worden / auch wegen verſtopfftes Leibes in Kranckheit gefallen / dahero zu muthmaſſen / daß er aus bloſſer Melancholey / und Eingebung des Teuffels / ſich ums Leben gebracht habe ꝛc. So wird *V. A.* Cörper / durch den Todten-Gräber / oder jemand anders abgenommen / und nachmahls auff'm Kirchhof Chriſtlicher Weiſe / jedoch ohne übrige Ceremonien / billich zur Erden beſtättigt und V. R. W. *vid. eund. in l. Conſ. l.2. T.24. D. 377. & ſeq.* De Jure ſepulturæ, ſi libet, conſule *Grot. 2. d.* J. *B. & P. c.18.* Huc pertinet etiam quæſtio, gravi motu nuper agitata, & ventilata. An magiſtratus loci, furioſum, qui ſe interfecit, ſepulturæ tradens, præjudicium faciat ei, qui in loco iſto merum imperium habet? Ad quam faciunt nonnihil ea, quæ habet *Dn. CZ. in l. Conſ. l.2. def. 378.*

9. Feloniæ, *Feudiſta comm. in c. 1. an ille qui interf. fratr. ex Roſenth. c. 10. concl. 69. Vultej. de feud. l. 1. c.12. n.53.* Hiſce exemplis hac vice lector benevolus ſit contentus.

31. Immunem à pœna furioſum dum dico, eo ipſo vindictam delicti intendo, non verò à compedibus, aut vinculis, quæ alium habent finem *l.13. §.1. l.14. d. Off. præſ.* liberum pronuncio, *Dn. CZ. 4. Reſp. 61. n.3. & pr. Cr. p. 1. q. 18. n.34.* nec hoc ipſo etiam caſtigationis terrorem comprehendo, nam & canes noſtros, & alia rationis expertia animalia, maximè domeſticâ, non dubitamus, à damnis inferendis, ſeu pauperie, hoc modo repellere. *Molin. d. Juſt. & Jur. tr. 3. diſp. 38. n.3.*

32. A mortis Ergo pœna regulariter immunitatem habet, etiam in atrociſſimo Crimine; quam ſententiam communem eſſe teſtatur *Marant. in ſpec. pract. p. 4. in pr. n.59. verſ. reſtat tamen dubium*, non autem ſemper ab extraordinariâ pœnâ, ubi in demente, aut alia ejusmodi perſona, aliquis rationis uſus obſervatur, uti id quinque præjudiciis confirmat, *Dn. CZ. in*

pr.

pr. Cr. p. 3. q. 145. n. 46. & ſqq. quam notabilem ex multis limitationem in præſenti nota; ut & aliam ex *l. 6. §. 7. de re milit. & l. 138. §. ult. de pœn.* quæ dura mihi videtur.

33. Præter alias limitationes ejus, quod de non puniendo furioſo dictum, excipiunt quam plurimi delictum ante furorem commiſſum. Sc. quæritur inter Dd. An furioſus, ob delictum ante furorem commiſſum, puniri queat? Diſceptationem hac de re controverſam ap. omnes eſſe teſtatur *Menoch. d. A. J. Q. caſ. 325. n. 13.* ipſamque quæſtionem nobilem vocat *Vasq controv. Illuſtr. l. 3. c. 96. n. 31.* dubium verò ac ſubtilem juris articulum *Gomez. 3. var. reſol.* 1. *n. 72.* Mihi, ſalvis aliorum judiciis, videtur dicendum, per ſupervenientem furorem, non auferri ſemel natam obligationem ad pœnam, ſed tamen obligationis exactionem regulariter differri; obſtante illi perpetua furoris exceptione, partim propter defectum objecti, cum prò abſente & mortuo habeatur furioſus in Jure noſtro, *fac. l. 47. pr. l. 59. §. ult. d. re judic.* partim, propter defectum finis principalis ipſius pœnæ *vid. l. 20. d. pœn.* plures rationes congeſſit *Gœhauſen p. 3. peric. Academ. IV. q. 33.* nec facit quicquam in contrarium, quam diſſentientes tantopere urgent, ſæpe allegata *l 14. d. Off. præſ.* Limita tamen hæc, niſi jam condemnatum furor invaſerit. Tunc enim diſtinguendum arbitror, inter pœnam, qua æſtimatio damni reipub. à delinquente dati repoſcitur, pecuniariam ſc. cujus executioni furor remoram injicere nequit, & inter pœnam capitalem, vel corporis afflictivam, propter damnum inæſtimabile reip. datum, quo caſu ſecus ſtatuendum erit, adeo, ut nec in pecuniariam interim mutari poſſit, *vid. CZ. pr. Cr. p. 3. q. 145. n. 22. & ſqq.* Et ſecundum hæc quoque forſan intelligi vult *Weſ. π. ff. d. pœn. n. ult.* Quam ſententiam, quod ſc. puniri nequeat, communem, & inter Chriſtianos amplectendam eſſe, dicit, *Lud. Molin. d. Juſt. & Jur. tr. 3. diſp 38. n 4.* quem ex multis Dd. adduxiſſe ſufficiat.

34. Furioſum delinquere non poſſe, nec obligari ex deli-

cto

ſto materialiter ita diſto, dubio amplius non ſubeſt. Aliud tamen eſt in deliſtis, in furioſi perſonam à ſanæ mentis hominibus commiſſis? quæ in tantùm non relevant delinquentes à pœna, ut etiam eandem magis, propter furoris circumſtantiam, & malitiæ in delinquente magnitudinem, aggravare debeant. Unde in eum, qui puellam, aut mulierem mente captam ſtupraverit, gravior pœna ſtatuta eſt Jure Sax. *Novell. part 4. Conſt. 26.* his verbis. Wann ein ledige Manns-Perſohn / ein wahnwitzige / ſinnloſe / ledige Weibs-Perſohn beſchläfft / ſoll derſelbige nicht allein nach billicher Ermäßigung einen Unterhalt machen / ſondern ſoll auch darüber mit Stauppen-Schlägen verwieſen werden. *vid. ad eand. Dn. CZ. p. 4. D. 1. & Pr. Cr. p. 2. q. 69. n. 33. & ſqq.* nempe ſi ſtuprum ſine vi commiſſum, fuſtigatio cum relegatione diſtatur; quod ſi verò vi, tunc gladii pœnâ afficitur ſtuprator, utroque autem in caſu alimenta inſuper pro arbitrio judicis ſuppeditare tenetur ſtupratæ, uti hæc omnia tradit *Matth. Berl. p. 4. concl. pr. 37.* ubi enim 1. fatetur, ſe hactenus ap. nullum Interpretem juris, aliquid de hac quæſtione legiſſe *Dn. CZ. J. F. p. 4. C. 26. D. 2.*

Et hæc de ſecundo ſummo juris capite. Ordo poſtularet, ut de tertio quoque tractatio nunc inſtitueretur, ſed quia eandem, potiori jure ſibi vindicat pars poſterior, idcirco ad alia me accingo.

ARTICULUS II.
De intervallato furore.

I.

RElinquamus pauliſper furioſum tumultuantem, contemplaturi nunc eundem ampliativè ad præteritum, quatenus ſc. olim talis fuit, nunc vero placidis moribus, ſana converſatione, minimè horrendum exhibet ſpectaculum; qui qualis hactenus fuit, nunc non eſt, & qualis nunc eſt, ſuo tempore iterum eſſe deſinet.

2. Ta-

2. Tales furioſi in jure noſtro dicuntur habere intervalla, *l. 22. §. 7. ſol. matr.* intervalla ipſius inſaniæ, *Caj. l. 2. Inſt. tit. 2. §. 3.* remiſſionem, *l. 20. §. 4. qui teſt. fac. p.* quorum furor intermiſſus eſt, *§. 1. quib. non eſt perm. fac. teſt.* quorum morbus quieſcit, iterum tamen advenit, redit, *l. 6. C. d. Cur. fur.* quibus in quibuſdam temporibus quædam pervenit intermiſſio, *d. l. 6. l. 2. C. d. contr. emt.* aut inducuntur à furoris vitio induciæ, *d. l.* qui ſunt in ſuis induciis, *l. 9. C. qui teſt. f. p.* quorum morbus non ſine laxamento aggreditur, *d. l. 6.* quos furor ſtimulis ſuis, variatis vicibus accendit, *d. l. 6.* quem furorem alternatum, intervallatum vocat, *Cujac. ad l. 46. d. judic. lib. 2. quæſt. Paul.* appellationis ratione deſumta, ſive à valle, ſive à vallo.

3. Sumitur autem intervallum, remiſſio furoris dupliciter potiſſimum, vel latè & populariter, vel ſtrictè. Latè, denotat quamcunque furoris intermiſſionem, ſive veram, ſive apparentem, ubi ſc. impetus furoris tantùm ſedatus nonnihil, quales in jure noſtro dicuntur, in conſpectu inumbratæ quietis conſtituti, à Celſo, *in l. 18. §. 1. d. acq. vel am. poſſ.* (quod genus loquendi alibi ſe non legiſſe dicit *Cujac. ad. d. l.*) qui ipſi multarum altercationum cauſa exiſtunt, quatenus facile ſanæ mentis homines ad contrahendum cum ipſis tanquam ſanis inducuntur *Cujac. ad d. l. 18. §. 1. d. acq. poſſ.* uti colligitur ex *c. 24. X. d. ſponſ. l. 7. §. 2. d. public. in rem act. l. 12. d. R. C. l. 13. §. 1. d. Uſuc. l. 2. §. 16. pro emt. l. 4. §. 26. l. 16. d. dol. mal. exc. l. 24. pr. d. O & A.* non obſtante quippe tali remiſſione, pro inſanis nihilominus habentur. *P. Zacch. Quæſt. M. L. lib. 2. T. 1. q. 21. n. 29.* Strictè verò illi veniunt hoc vocab. quos una cum furore, mentis alienatio reliquit, cui tamen iterum ſubjiciendi ſunt. Et hæc ſignificatio eſt hujus loci.

4. Furioſus itaque in intervallo conſtitutus, eſt perſona, quæ furore remoto, mentis ſanitatem recepit, eandem tamen iterum amiſſura. Furorem autem eſſe ex ill...ementiæ ſpe-

 ciebus

ciebns, quæ intervalla, habere poſſunt, JCti præſupponunt, Medici dicunt, experientia teſtatur *vid. Paul. Zacch. quæſt. M. L. l. 2. T. 1. quæſt. 21.*

5. Diviſionem ejusmodi intervallorum nullam invenio, niſi quod gradu apparentiæ diſtinguentur, & temporis diuturnitate. Itaque intervalla 1. alia ſunt perfectiſſima, & manifeſtiſſima, *l. 6. de Cur. fur.* alia non ita manifeſta, dilucida tamen, *l. 9. C. q. teſt. f. p.* 2. alia ſunt brevia, alia longiora, ſive majora *d. l. 6.*

6. De ejusmodi furioſis hanc pono fundamentalem, & inſtituto brevitatis inſervientem regulam Illi qui in intervallo furoris ſunt, mentem, & intellectum habent, *l. 14. d. Off. præſ. Gaj. l. 2. Inſt. T. 2. §. 3. l. 6. C. d. Cur. fur l. 12. §. 2. ff. d. jud.* Itaque eo tempore, ut ſani in plerisque habentur, *Paul. Zacch. q. m. leg. l. 2. T. 1. q. 21. n. 26.* odiſis non minus, ac favorabilibus: Ceſſant ergò in iis omnes illæ fictiones, ac comparationes, quas circa furioſos introductas ſupra *pag. 13.* indicavi, *vid. Jac. Thoming. Conſ. 40. vol. 1. n. 59.*

7. Hinc matrimonium contrahere non impeditur, *Andr. Vall. π. Jur. Can. d ſponſ. §. 10. n. 1.* Sed quæritur hic: An liberi, furioſi hujusmodi parentis, nuptias contracturi, expectare debeant, in tempus usque intervalli? *C. J. A. d. nupt. θ. 9.* ſimpliciter id affirmat, cum quo tamen, ut non per omnia faciam, non una urget ratio.

8. Nec eſt in Curatoris poteſtate amplius, cum in ſuam curam perveniat ipſo jure, *arg. l. 9. C. d. imp. ſubſt. l. 6. C. d. Cur. fur.* & ſi nulla ſententia judicis fuerit interpoſita. Non tamen in totum ſub Curatore eſſe deſinit, ſed interim Curatoris nomen manet, ipſum autem officium quieſcit *Borcholt. tom. 2. conſ. 47. n. 60.*

9. Ejus quoque teſtamentum prudenter ordinatum, ſuſtinetur, *per §. 1. J. quibus non perm. fac. T. Gaj. l. 2. Inſt. T. 2. §. 3. l. 17. l. 20. §. 4. ff. l. 9. C. q. teſt. f. p. Jus-Pr. Würt. p. 3. tit. 2. verſ.* dergleichen ſeyen auch/ ibi: doch im Fall ſolche Unbeſinnte und

Tob-

Tobſüchtige etwa beweißlich intervalla hätten / und ihr ohnbeſinnte Weiß / ſo lang und ſo viel nachließ / daß ſie von wegen wiederlangten gnugſamen Verſtands zum teſtiren nicht untauglich ſeye / und in einer ſolchen Zeit habender guter Vernunfft / Teſtamenten und &c. &ſi non fuerit probatum, quod tempore teſtamenti talis ſanæ mentis fuerit, *Maſc. d. prob. concl. 826. n. 11. & ſeq.* J. P. W. *d. l. ibi:* wann gleich anders nichts dargethan werden möchte / daß ein ſolche teſtirende Perſohn / zur Zeit deß auffgerichten Teſtaments bey vollkommenen richtigen Verſtand geweſen / *Vinn. ad §. 1. J. quibus non eſt perm. f. teſt. verb. quo furor intermiſſus ſiquidem pro eo ſtat præſumtio Dn. Avunc. D. Rebh. in Iſag. Inſt. ad tit. quibus non eſt perm. f. teſt. §.7. vid. Dn. Chr. Ph. Richter in trip. int. tit. C. qui teſt. fac. p. pag. 118. n. 29. & ſq.* Nec in teſtamento teſtis eſſe prohibetur, *Dn. Avunc. D. Rebh. d. l. ad. tit. d. teſtam. θ. 24.*

10. Ad cæteros quoque actus, & negotia idoneus eſt *l. 2. C. d. contrah. emt. Hillig. D. E. l. 12. c. 22. C.* Quare nec impunitatem ejusmodi furor tribuit in delictis *d. l. 14. d. Off. præſ. arg. l. 37. §. 1. d. minor. l. 4. d. trib. act.* imò nec mitigationi regulariter *Dn. CZ. Pr. Cr. p. 3. q. 145. n. 33. & ſqq. ubi n. 36.* hanc ſententiam eleganti præjudicio Scabb. Lipſ. confirmat, cujus hæc ſunt verba: Hat ein Weib ſo nicht ſinnreich / in abweſen ihres Ehemanns / ihre eigene Kinder mit einer Art erſchlagen / und dem dritten eine Hand abgehauen / da es nun eurem Bericht nach / alſo bewand / daß bemeldtes Weib / nicht ſtets ihrer Sinne beraubt / ſondern bißweilen zu ihr ſelbſt kommen / ſo gebühret euch / mit Fleiß zu erkundigen / ob ſie auch zu der Zeit / da ſie ihre Kinder erwürget / und beſchädiget / ihrer Sinnen beraubt geweſen / und da ihr deſſen gewiß wäret / oder nachmahls gewiſe Erfahrung bekämet / ſo würde ſie von wegen der Wahnſinnigkeit / damit ſie ohne das genugſam geplagt / mit der Todtes-Straff billich verſchont / und deſto fleißiger

verwahrt/ damit ſie ſich/ oder andere nicht mehr beſchädigen möge. Da ihr aber befindet / und deſſen gewiſſe Erfahrung hättet / daß ſie zu der Zeit/da ſie die Kinder erwürget/ bey ihrer Vernunfft geweſen/und ſolches alles aus einem Widerwillen/ ſo ſie zu den Kindern getragen/ oder ſonſten aus einem böſen Vorſatz gethan/ ſo möchte ſie in der Zeit / wann ſie bey ihr ſelbſten iſt/ und eine zeitlang ihrer Vernunfft gebrauchen kan/ nach Gelegenheit deßfalls mit dem Schwerdt / vom Leben zum Todt geſtrafft werden. V. R. W. Acta Ergo omnia tempore intervalli, & ſi Curatorem non adhibuerit,valebunt; quod ſi tamen morbus revertitur, tunc illis ipſis authoritatem ſuam curator interponet, *d. l. 6. verſ. ſin autem furor ibi : curatorem in contractu ſuo conjungi C. d. Cur. fur. Perez. C. eod. n.* 15. Quæ omnia hac vice explicatius tradere, propter regulam ſupra datam, minimè opus eſt.

MEMBRUM II.
De ficto & ſimulato furore.

I.

SIſto nunc alia duo in hâc materia, perſonarum gratia ſed non niſi ſub larvâ furoris, quorum unum ſuam accepit à jure, à fraude verò ac dolo alterum.

2. Primum genus ficto incedit furore, omnesque repræſentat teſtatores, qui contra pietatis officium, ab hereditate teſtamento relicta, excluſerunt eos, quibus vel ex naturali ratione, vel ex ratione miſerationis, legitimâ portio erat relinquenda, ſive excluſio illa facta fuerit iniqua exhæredatione, ſive præteritione iniqua, *vid. Dn. Avunc. D. Rebh. in Iſag. Juſtin. adtit. de inoff. teſt. th. 4.* dicitur alias hæc larva in Jure noſtro, color furoris *princ. Inſt. l. 2. l. 5. §. 1. d. inoff. teſt.* quod vocab. alibi *Marcellus in l. 49. d. Don. int. vir. & Ux.* per titulum explicat.

3. Eſt autem furor fictus ſimulata dementia quam jus de teſtatoribus ejusmodi, ad infringenda ſuprema eorũ judicia, fingit.

4. Cu-

4. Cujus fictionis cauſa Effic. jus eſt, quod colorata & fictitia multa introduxit *Dn. Tabor, in anal, ad Barbob. voc. fictio axiom.* 2. Qua autem juris ſpecie ſit introductus, Dd.non conſtat. Mihi omnino placet, *Dn. Franzkii n. de inoff. teſt. n.9. & ſeq.* ſententia. Fictionis autem fundamentum eſt inconſiderata, impia,& iniqua excluſio, ſivè ex heredatio, aut præteritio liberorum,in teſtamento à parentibus facto,*princ. Inſt. l.2. & ſeq. d. inoff. teſt.* contrà naturæ,& parentum votum *l.7. §.1. und. lib. l.7. d. Bon. damnat. vid. Grot. 2. d. J. B. & P. c.7. n.5.* quæ mentis inſanæ non minimam dare poterat præſumtionem. Ob quam etiam fictio hæc extenſa poſtmodum fuit, ad liberos,inique ſuos parentes excludentes, propter rationem *dict. l.7. §. f. unde lib. vid. Grot. d. l. n.9.* & tandem etiam ad fratrum, non tamen omnium, teſtamenta, Rationem vide *in Scotan. exam. Jurid. tit. d. inoff. teſt. p. m. 247.*

5. Materia ejus,ſunt teſtamenta parentum, liberorum, & certo in caſu fratrum, non tamen omnium, ut dictum, quæ teſtamenta in Jure vocantur inofficioſa, explicanturque totis titulis, nempe *tit. 18. L. 2. Inſt. tit. 2. lib. 5. ff. & T. 28. lib. 3. Cod.* Excluduntur ergò inofficioſæ 1. donationes *l. 5. l. 7. l. pen. pr. C. d. inoff. don.* 2. dotes *l. un. C. d. inoff. dot.*

6. Forma,ſive differentia ſpecifica dependet à fine,qui eſt,ut teſtamenta, ritè quidem, contra pietatis tamen officium facta, propter fictum furorem,ſententia judicis reſcindantur.

7. Effectus ejus eſt inofficioſi teſtamenti querela, de qua, quia in Jure noſtro *dd. tt.* agitur, ut & *in Nov. 115. c.2.* relictâ eâ inſtituto præſenti,convenientius erit ad ſequentia pergere.

8. Alterum genus ſimulato furore malignum, ſæpe recondit animum,& factis,dictis, ſcriptis oſtendit furorem exterius, ut ſanam mentem occultet interius. Vocatur hic furor ſimulatus *in d. l. 13. §. 1. d. off. praeſ.* item fictus,ab homine ſc. *in l. 6. d. Cur. fur.* & differt à priori,tum Cauſa Effic. quæ hic potiſſimum ſunt fraudum architecti, qui mentis integritate præditi, conſenſum, ac diſſenſum, quibuscunque negotiis adferre poſſunt;

Ex-

Excluduntur hinc, qui doli non ſunt capaces, tum objecto, verſatur enim circa varia negotia, v. g. circa onera civilia ſuſcipienda *d. l. 6. d. Cur. fur.* circa delicta, tum perpetranda, *d. l. 13.* §. 1. *l. 14. eod.* tum perpetratâ, *d. l. 14. VVeſ. π. ff. ad l. Corn. d. Sice. n. 25.* tum fine, qui varius eſt, maximè verò ut ejusm. homines alios decipiant, & ſibi proſint, ſperantes vel immunitatem ab oneribus *d. l. 6.* vel ut delicta impunè ferant, *d. l. 13. d. l. 14. ut Eunus ille Syrus ap. Florum lib. 3. c. 19.* vel ut prohibita licentius in publico dicant, uti *Solon. ap. Juſt. l. 9. c. 7.* vel ut à crudelitate hoſtes avertant, ut Rex David 1. *Sam.* 21. *verſ.* 12. *& ſqq.* ubi textus Germanicus ita habet: Und David nahm die Rede zu Hertzen / und forcht ſich ſehr für Achis dem Könige zu Gad / (*Biblior. Vinar. Gloſſat.* Weil er ſo bekant / und die Philiſter ein Anſchlag machten / wie ſie ihn aufraumen wollten / muſte David auff Mittel bedacht ſeyn / wie er aus ihren Händen kommen möchte) und verſtellet ſein Geberde für ihnen / und kollerte (*B. V.* in *G.* raſete als ein Unſinniger) unter ihren Händen / und ſtieß ſich an die Thür am Thor / uud ſein Geiffer floß ihm in den Bart / ꝛc. Adde *Luc. Oſiandr. in explicat. Biblic. d. cap. Drexel. in David. cap.* 11. tum effectu, qui diverſiſſimus plane. Nam geſta in hoc furore, in præjudicium ipſius valent, *tot. tit. C. plus valde quod ag.* ac pro ſanæ mentis homine habetur, etiamſi ſub curatore à magiſtratu dato, aut ſub agnatorum curâ egiſſet, propter verba *LL. XII. Tabb. ibi: Si furioſus exiſtat, in quibus ſanè verbum furioſus*: cum effectu & propriè accipiendum, *& particula ſi*, quæ conditionis implicativa eſt, agnatis ſub conditione demum curam deferri indicat, qua deficiente, legis diſpoſitio ceſſat. Hinc eſt, quod compromiſſum in eum factum, ſuſtineatur, *Camill. Borell. tr. de comprom.* §. 2. *Gloſſ.* 4. *n.* 23. & ex delicto teneatur, *d. l. 14. §. f. d. Off. praeſ. N. Reuſner. 1. Dec. 17. n. 10. ubi prajud.* Incidit etiam in crimen ſtellionatus, de cujus pœna *vid. l. 3. §. 2. Stellion. C. J. A. eod. h. t.*

Hactenus ac priori hujus materiæ parte.

HY-

Digitized by Google

HYPOTYPOSIS
JURIS FURIOSORUM SINGULARIS
PARS POSTERIOR
PRACTICA.

1. PArs hæc poſterior exhibet ea, quæ circa proceſſum notanda veniunt, in hac materia.

2. In omni proceſſu, ad inſtruendum judicium, principaliter pertinent perſonæ litigantes, & judex. Judicem autem dari non poſſe furioſum, expreſſe traditur *in l. 12. §. 2. d. judic.* & per ſe notum eſt. Quod de eo, qui perpetuò talis eſt, procedit. *C. l. A. d. jud. tb. 28.* ſecus eſt, ſi intervalla habet, tunc enim etiam furoris tempore Judex addici poteſt, *l. 39. eod.* quod tamen tutum non eſſe monet *P. Gregor. 47. ſyntagm. c. 9. n. 14.* ne forſan bile, ex oblato uno, vel altero negotio, mota, in furorem relabatur. Excuſare ſe itaque nòn prohibetur per *rat. l. 46. ff. eod. Cujac. ad. d. l. lib. 2. quæſt. paul.* ſuperveniente autẽ furore, nihilominus Iudex manet, *d. l. 46. text. gen. in l. 20. d. ſtat. hom.* modo dilucida intervalla habeat, ſubſtitutũ tamen accipit, qui intereà vicibus ejus fungitur, *Hunn. in encycl. p. 2. T. 35. n. 6.* ipſe verò interim dignitatis ſuæ (Judices enim hodie ſunt Magiſtratus noſtri,) proventus, ſi quos habuit, accipit, *arg. c. 1. & ll. X. d. Cler. agrot Hillig. D. E. lib. 17. c. 26. g.* In iis, qui patrimonialem habent jurisdictionem, nulla admittenda eſt diſtinctio, intervalla habeant an non, per *d. l. 20. d. ſtat. hom.* ſed Curatoribus eorum incumbet, iisdem, & in hoc caſu proſpicere, qui etiam criminalia judicia interea exercere poterunt, aut aliis conſenſu ſuperioris delegare, de quo *in Ord. Crim. art.* 2. ibi: Welche Perſohnen von ihren Gütern wegen/ die peinl. Gericht zu beſitzen ſchuldig ſeynd/ und daſſelb aus Schwachheit/ oder Gebrechlichkeit ihres Leibs/ Vernunfft/ Jugend/ Alter/ oder ander Ungeſchicklichkeit halben / nicht beſitzen/ oder verweſen können/ ſo offt das Nothgeſchicht/ ſoll der/ oder dieſelbigen andere tügl. Perſohnen zu Beſitzung deß peinl. Gerichts an ihr Statt ordnen/ und beſtellen/ mit wiſſen/ und zulaſſen deſſelben Oberrichters. *vid. Vigel. Conſt. Carol. public. jud. c. 2. de public. jud. in gen. n. 4. reg. 38. pag. 39. Caſp. Manz. ad*

 d. art.

d. art. 2. n. 5. & ſq. In judicio quoque feudali, eosdem Curatores judicis partes ſuſtinere, tradit *Goth. Ant. diſp. feud. 14. th. 1. b.* Geſta autem à furioſo judice, quem habeant effectum *vid. ap. Vallenſ. x. Jur. Can. d. off. jud. §. 1. n. 3.*

3. Idem dicendum de judice compromiſſario, *l. 9. §. 1. d. rec. arb.* quod de perpetuo furioſo non habet dubium. At de eo, qui intervalla habet dilucida, idem aſſerere vult *Blancus tr. de compr. fac. quaſt. 2. n. 33.* verum contradictorem ſibi habet *Camill. Borell. tr. de comprom. §. 2. gl. 4. n. 25.* nec immerito, *per arg. l. 39. d. jud. junct. l. 1. d. rec. arb.* Quæ autem ratio impedit, furioſum eſſe judicem compromiſſarium, eadem etiam impedit eundem, quominus in aliquem ipſe compromittere poſſit; imò uno ex litigantibus in furorem lapſo compromiſſum extinguitur, *Blanc. d. l. pag. 641.* At curatori ejus compromittere licet *Cam. Bor. d. l. §. 1. gloſſ. 3. n. 61.*

4. Venio nunc ad litigantium perſonas. Furioſus, & ſi legitimam perſonam ſtandi in judicio habeat, (nec enim lege prohibetur, eſſe in judicio,) non tamen habet idoneam, uti notanter loquitur *Jus-Pr. Würt. p. 1. art. 18. ibi:* wie auch die Thoren/Sinnloſe ꝛc. ſeyen ſelbſt in Rechten zu ſtehen nicht geſchickt; Hinc *Ulp. in l. 17. §. 11. d. injur.* non dicit, furioſus propter legem, ſed propter furorem agere non poteſt. Etſi igitur furioſus actionum, quatenus ad ſecundum ſummum Juris caput pertinent, idoneum eſt ſubjectum, non tamen tale eſt, quatenus ſpectant ad tertium, nimirũ ut ſunt inſtituendæ, & movendæ in judicio. Curatorem ergo hic jura ei ſubſtituerunt *vid. l. 3. §. 1.* quod *quisq; jur. l. 12. d. R. C. l. 17. §. 6. d. jurej. l. 56. §. 4. d. furt. Rosbach. d. proc. judic. civ. tit. 11. n. 8.* & ea quæ ſupra de Curatore notat.

5. Extendenda hic omnia, textuum qui in jure ſpecialiter occurrunt, occaſione ita ſuadente, latius eſſent; verum properandum eſt ad finem. Itaque adhuc illud ſaltem in diſquiſitionem voco! An furioſus habeat privilegium fori, de quo *in l. un. C. q. Imp. int. pup.* De quo tamen tanto minus dubitandum, quanto gravior cæteris hæc eſt calamitas, quæ etiam intolerabilis dicitur à *Leone in Nov. 111. & ſeq.* Cum ergò miſerabilis omnino ſit perſona

vid.

Digitized by Google

vid. M. *Ant. de Amatis Dec* 105. *n.*4. *Dn.Tabor. in Jure Sacro MSS. ad l.* 27. *C. d. Ep. Aud.* omnes autem ejuſm. perſonæ hoc privilegio gaudeant, *Jac. Bouricus in advoc. c.* 14. *p.m.* 64. nec ipſi denegandum erit hoc miſerabilitatis,ut vocat *Stchard. ad d l. un. n.*4. privilegium, *M. Ant. de Amatis d. l.* in civilibus ſc. cauſis, non feudalibus, *Goth. Ant. diſp. f.* 14. *th.* 1. *d.* An autem & quatenus hoc privilegium moribus noſtris obſervetur, *vid. ap. Gail.* 1. *O.* 4 *n.*40.

6. Liceat hic placitis contentionibus, faventem facere ſeceſſum, & quærere. Qua miſeria laboret furioſus propter furorem? Dico breviter,populari tantùm,informatus ita è *diſcurſ. pract. diſp.* 10. *quaſt.* 2. *n.*3. *Dn. Andr. Frommanni Parentis honorandi*; minimè verò vel Theologicâ, quod confirmat locus ex Auguſt. allegatus à *Balduino in tr. de caſib. conſc. lib.* 2. *c.* 8. vel Ethicâ, ſive Civili, per tradita Moraliſtarum.

7. Minus principales judicii perſonas prætereo. Quid tamen notandum ſit circa Advocatos, id interim dabit *d. l.* 9. *§.* 5. *&* 6. *d. off. proc. l.* 2. *§. f. d. poſtul. c. infames*, 2. *c.* 111. *q.*7. *c.* 1. *& ult. X. d. poſt.* quid circa procuratores, docebit *l.* 2. *§. f. d. procur. junct. l.* 1. *§. f. eod. arg. l.* 22. *C. eod. verb. morbus, junct. l.* 14. *d. off. praſ. c.* 6. *pr. d. proc. in* 6.

8. In judicio jam inſtructo,quicquid egerit furioſus, nullius erit momenti, nec vel ipſi, vel aliis ullum generabit præjudicium. Unde confeſſio ejus non probat, *Card. Tuſch. pr. concl.* 539. *n.* 4. *& concl.* 540. *n.* 27. propter quod etiam à tortura exemtus eſt, *Dn. CZ. Pr. Cr. p.* 3. *D.*118. *n.* 16. *& ſqq.* nec teſtis eſſe poteſt, *Dn. Bicc. in R. Q. ſ.* 5. *θ.* 137. *n.* 4. *Weſ. π. de teſt. n.*3. *vid. l.* 3. *§.* 11. *de Sc. Silan.* etiam de iis, quæ tempore ſanæ mentis vidit. Sed an poſt furorem, reſtitutus ſc. menti ſuæ, teſtificari poſſit de iis, quæ tempore furoris vidit? inter Dd. graviter diſceptatur, *Adelric. de Maletis Papiens: tr. de teſt. n.* 34. id aſſerere non veretur, cui aſtipulari quoque video *Maſc. de prob. vol.* 2. *concl.* 828. *n.* 6. ubi adhuc alios allegat; quorum opinio an vera ſit, (de quo quam maxime dubito, ob ea, quæ habet P. *Zach. Quaſt. M. L. lib.* 2. *T.* 1. *Q.* 16. *n.* 21.) conflictus diſputationis forſan dabit.

9. Non eſt hic circa furioſum, qui morbum habet recurrentem, omittendum ſingulare aliquod notabile, hoc nempe, quod ejus teſtimonium de re, quam in intervallo vidit, poſſit ante litis conteſtationem, contra communem Juris regulam, de qua dicitur in *tt X. ut lit. non cont.* recipi. Probatur hoc *arg. c. quoniam ult. in pr. X eod. ibi.* vel abſentia diuturna *Vallenſ. Jur. Can. eod. n. 5.*

10. Adde hic etiam, quod Dominus feudi, inveſtituram alicui faciens, ſi habeat furioſos vaſallos, & adhibuerit extraneos teſtes ad illum actum, propter defectum præſentiæ parium, actus non habeatur pro nullo *c. un. pr. verſ. quod autem dictum 2. F. 33. Goth. Ant. diſp. feud. ult. th. 5. C.*

11. Circa alia ad proceſſum ſpectata, nempè ſententiam, de qua *in l. 60. d. re jud. junct. l. 9. eod. l. 47. pr. eod. junct. l. 14. locat. l. 5. pr. q. ex fact. tut.* appellationem, de qua *in l. 1. §. 13. quando app. junct. Nov. 23. c. 1.* rei item judicatæ executionem, *l. 11. §. 7. d. exec. rei jud. l. 5. §. 1. l. 7. §. 9. & ſqq. quibus ex cauſ. in poſſ. eat.* ſufficiat textus ſaltem notaſſe. Quibus tamen adde, quod exceptio furoris non impediat immiſſionem in poſſeſſionem, quia altiorem indaginem requirit, *Steph. Gratian. diſcept. for. cap. 531. n. 84.* niſi in continenti probata, vel probanda *Rot. Rom. Dec. in addit. ad Maſc. concl. 825. pag. 71.*

12. Quod fere potiſſimum hujus tractationis caput erat, nempè PROBATIO FURORIS id ad calcem hujus diſputationis reſervatum, nunc prætexo. Furor autem omnino probandus eſt, quia in facto conſiſtit, cui jura applicari minimè poſſunt, niſi de eo conſtet per diligentem Judicis inquiſitionem, cui, per probationem legitimè factam, fides debet fieri de eo, qui dicitur, ſuæ mentis compos non fuiſſe *c. ult. X. d. ſucc. ab int.* Quam ſoliciti in hoc fuerint *Impp. D. Marcus & Commodus vid. in l. 13. §. 1. & l. 14. d. Off. præſ.* In hoc itaque articulo illud quam maximè venit ponderandum, a quo Judex probationem exigere debeat, & modus inſuper furorem probandi.

13. Onus probandi, ut notum eſt, omnes fugiunt, conatibus quantis poſſunt, quod Advocatis in hâc materia ignoſcendum magis, ne, dum de alio furorem oſtendere properant, ipſimet ſtultitiæ ſuſpicionem de ſe ſpargant, juxta datā ab Imp. cau-

telam

telam *in §.5. J. quod cum eo qui in al. pot.* maximè quia furoris probatio admodum difficilis eſſe cenſetur, à Dd. *ſec. Bald. in l. furioſum, C. qui teſt. f. poſſ. Vid. Dn. CZ. Pr. Cr. p. 3. q. 145. n. 29.* De eo ergò, cui furoris probatio incumbit, ſequens notetur regula: Furorem allegans, regulariter eundem probare tenetur: Hanc in præſenti breviter probo his 1. textibus. *l. 6. C. qui teſt. f. poſſ. l. 5. C. d. Codic. d. c. ult. X. d. ſucc. ab int.* 2. Dd. autoritatibus nempe *Gloſſ. in d. l. 5. verb. probari Maſc. de probat. concl. 825. n. 8. Mynſ. 3. O. 77. Thoming. 1. Conſ. 40. n. 54. & ſeqq. Dn. CZ. d. l. n. 28.* 3. rationibus, tum generali vulgari, quod probatio incumbat regulariter dicenti, proponenti, intendenti; tũ ſpeciali, quod mentis integritas ſit qualitas naturaliter eidem inhærens; furor autem qualitas accidentaliter ſuperveniens, qualia incerta, ac dubia ſunt, & propterea probanda *Maſc. d. l. n. 9.* naturalia enim ſemper adeſſe præſumuntur, *Dn. Habn. ad Weſ. de probat. n. 15* limitationem tamen notabilem recipit regula, quod nimirum non procedat, ſi pro furorẽ allegante militet aliqua, & fortis quidem præſumtio *Maſc. d. l. n. 11. & 12.*

14. Modum, probandi furorem, quod attinet, in genere, & cõmuniter tradunt Dd. quod verè probari non poſſit, & directò, cum ſit qualitas menti, quæ res incorporalis eſt, inhærens, adeoq; ſenſibus externis haud perceptibilis, quorum judicio quippe mens ejusque qualitates omnem denegant fori competentiam. Non ergo niſi à poſteriori ex actibus ſc. exterioribus colligere licet ejus diſpoſitionem, utut diffiteri non poſſimus cum *Grotio 2. d. J. B. & P. c. 4. n. 3. & ſeq.* ſigna nulla de animi actibus certitudinem habere mathematicam, ſed probabilem tantum. Et hoc quidem propter utilitatem reip. ut aliqua rerũ habeatur certitudo, introductum eſt, Atque hoc ipſum in genere circa furoris probationem obſervandum eſt.

15. In ſpecie autem in hoc probationis negotio, primo omnium ſi Medici alicujus periti copia haberi poteſt, in caſu, quo de furoris veritate dubitatur, conſilium ejus eſt exquirendum *Weſ. π. tit. ad l. Corn. d. Sicar. n. 25.* cujus aſſertioni tutò ſtare poterit Judex *Dn. CZ. Jur. Conſiſt. 2. Tit. 10. D. 183. n. 8. & Pr. Cr. p. 3. q. 145. n. 30. & ſqq.* ubi Medico ejusmodi conſilia dat, hunc ſcopum concernentia, reſtatur etiam præter adducta præjudicia *n. 31.* doctrinam hanc in pronuntiando ſequi quotidiè *Elect. Saxon. ſcabinos* in hunc fere modum reſpondentes: So wird billich mit Zuziehung/gelährter und erfahrner Aertzte/bey Inquiſito aus ſeinẽ Reden und Geberden fleiſſige Erkundigung genommen/wie es ſeines Verſtands halben und itzt eigentl. bewand/ob er bey guter Vernunfft/oder mit Schwermuth/oder mit melancholiſchen Gedancken beladen/und wann ſolche Erkundigung mit fleiß regiſtriret/und zu den Acten gebracht wird/ſo ergehet darauff alsdann/von wegen ſeiner Straffe/oder ſonſten ferner was recht iſt/V. R. W. videatur

tur etiam ibid. præjud. gegen Coburg ad requiſitionem Caſpari Langens M. Febr. 1628. Inde ad verba & facta ejus, qui furioſus aſſeritur, quæ quippe recepti ſunt animi indices, deveniat, ea diligenter conquirat, conquiſita examinet, & excutiat, omnia cū delectu, & diſcretione (ipſius enim arbitrio in hoc negotio multum committitur) atque cum circumſtantiarum exacta ponderatione, ne forte melancholicum, obliviosvm, groſſum, aut alium, reverâ non dementem, pro furioſo habeat, *vid. Riemer. d. contract. tr. 1. c. 10. §. 4. n. 13.* Inſuper inquirat in actuum ejusm. continuationem, ex ſingularibus autem aut uno vel altero inſano facto, ne facile aliquid inducat, ne forſan nos omnes furoris præſumtio oneratet, *Alber. Gent. d. nupt. l. 7. c. 12.* maximè verò illos, qui ingenio tranſcendunt, nullum enim magnum ingenium ſive mixtura dementiæ extitiſſe tradit ex Ariſtotele Senec *de tranquill. an. cap. ult.* ubi etiam addit, quod interdum & inſanire jucundum ſit. Idque confirmat *Horat. 4. od. 12.* quando dicit: dulce eſt deſipere in loco, quod aliis verbis ita profert Auſonius.

Stultitiam ſimulare loco, prudentia ſumma eſt.

16. Sciendum autem in genere eſt, quod hic non minus plena, & concludens requiratur probatio, quam in aliis quoque rebus *Rot. Rom. Dec. in addit. ad Maſc. concl. 825. pag. 72.* quæ utut per conjecturas eliciatur ex variis ſignis, pro ſufficienti tamen habetur eatenus, quatenus contrarium fortioribus argumentis non probatur.

17. Operæ prætium eſſet, ſigna notabiliora ex Dd. collecta, quorum certe quamplurima ſunt, in ſpecie hic inſerere, ſed brevitatis imperatæ gratia, ſummo ſaltem digito, & quaſi per indicem, ut loquitur *Imp. in §. ult. J. d. publ. jud.* tango ſequentia, nempe quod ejusm. ſigna deſumi poſſint, tum à perſona ipſius furioſi, tum aliunde. Et quidem à perſona furioſi, deſumuntur 1. ex verbis, eorumque tū qualitate, tum ordine, item ex modo loquendi, & ex ſermonis intermiſſione. 2. Ex factis, ſi hæc ſc. ut & verba, non conveniunt ſane mentis homini *Card. Tuſch. pr. Concl. 541. n. 55.* Aliunde verò fama, à vicinorum reputatione, ſi item Curatorem ratione dementiæ accepit &c. ſic ſemel furioſus, præſumitur ſemper furioſus. Cujus notiſſimæ regulæ rationem, ampliationes, & limitationes, hac vice in medium proferre, contra inſtitutum eſſet. Interim videri poteſt *Marcellus Cala de mod. articul. & proband. n. 183. & ſqq.* De quibus ſignis tamen ſollicitè monendum, quod non omnia ſint æqualia, ſed gradu probabilitatis differant, adeoque præſumtionem, modo majorē, modò minorē inducant. Imò quædam ſi ſola fuerint, aliorum adminiculo deſtituta, judicis arbitrio planè committuntur. *Riemer d. contr. tr. 1. c. 10. §. 42.* Erit ergo adverſa pars, in ſua vel exceptione, vel replicatione, prout ſc. natura negotii id tulerit, intenta, ut articulos de furore oblatos, commoda reſponſione refellat, cujus

modum

modum alia occaſione oſtendam. Cui multum quoque ad victoriam conducet, ſi econtra dicta & facta, ſanæ mentis hominibus convenientia, eodem tempore ab eo profecta, producat, & probet, *Card. Tuſch. pr. concl. 545.*

18. Uti autem furor præcisè probandus eſt de illo ipſo tempore, quo actus ob illum invalidandus factus eſt *Honded. vol. 2. Conſ. 78. n. 72. CZ. Pr. Cr. p. 3. q. 145. in præjud. Scab. Lipſ.* quod extat *n. 51.* his verbis conceptum. So erſcheint daraus ſo viel/ jedoch wann zuvor zum wenigſten/ zwey oder drey Zeugen vermittels Eydes/ auſſagen werden/ daß eben am 17. Maij dem gefangenen/ als er die Magd geſchlagen/ ſeine Kranckheit und Wahnwitzigkeit ankommen. rc. Ita quoque mentis integritas, ſi præſumtio furoris eſt in contrarium, de illo ipſo tempore, quo negotium, in controverſiam vocatum, geſtum eſt, probanda erit. Signa autem ſanæ mentis ſimiliter peti poſſunt, tum à perſona illius, qui talis dicitur, ejusque & verbis, & factis, tū aliunde. Videri poteſt *Card. Tuſch. pr. Concl. 541. n. 79. & ſqq.* præſumtionē autem ex iis deſumtā, maximopere juvat generalis præſumtio, qua quilibet præſumitur ſanæ mentis, de qua regula vide apud *Card. Tuſch. dict. concl.*

19. Ex quibus omnibus luculenter pateſcit, furioſum quem eſſe, vel ſanæ mentis, directò probari non poſſe. *Dec. Conſ 489.* ſed indirectè ſaltem, quatenus nimirum, ſignis ejusm. ſufficienter probatis, præſumtio, quæ vim habet probationis, & probatio juris dicitur à Dd. pro furore, vel ſana mente inducitur. Siccine ergò furor teſtibus probari non poterit? Directo minime, etenim furioſum quem eſſe judicare, ad judicis ſpectat officium, ſive igitur teſtes certitudinariè deponentes, furioſum aliquem fuiſſe, non valeret propterea atteſtatio, quia in deponendo judicis partes aſſumſiſſent, quod teſtibus non licet *Dn. Tab. in anal. ad Barb. voc. teſtis axiom. 16.* ſive dubitativè, aut per verbū credo, nullum iterum habet effectum, propter verbum inidoneum, quod à teſtimoniis validis remotum eſſe debet *Sich. in Cod. ad l. 3. d. teſt. n. 2.* imò iterum de judicio ſuo, quanquam modeſtius deponerent, *Dn. Tab. d. l. axiom. 13. & ult.* Et hæc ratio communiter à Dd. redditur, *Borcholt. tom. 2. Reſp. 47. n. 74. Vallenſ. π. Jur. Can. d. teſt. §. ult. n 14.* Indirecto tamen teſtes furorem probant, dum judici verba & facta potiſſimum exponunt; quæ à furioſo conſpecta, vel ab eo audita exiſtimaverint, non convenire ſanæ mentis hominibus, ita quidem, ut ſemper adjiciant, inſanorum more talia ab eo geſta fuiſſe. Scil. ad articulos probatoriales propoſitos, teſtes per verba ſenſus reſpondere tenentur, nempe: ipſe vidi, ipſe audivi, hunc talia, vel talia inſanorum more facientem, loquentem. Et hoc eſt, quod Dd. toties injungunt, & monent, ut teſtes de furore interrogati, ſuæ aſſentionis rationem concludentem ſubjiciant clare, & diſtinctè, *Sich. d. l. n. 2. Dec. Rot. Flor. dec. 97. n. 15.*

20. Multa hic digna notatu adjicienda eſſent, ſed amplitudo materiæ ſibimet

bimet ipſi eſt obſtaculo. Id tamen non poſſum non calamo permittere, ut ſubjungat ſingularitatem teſtium, quæ alias teſtimonium reddit laceratum atque diviſum, hoc in negotio approbari, quod illa hic non eſt diverſificativa, ſed cumulativa, quod tamen non procedit, ſi teſtes in uno, & eodem facto ratione circumſtantiarũ diſcreparent. *vid. Card. Tuſch pr. concl. 541. n. 86. & ſqq. & concl. 543 inf.* Quibus addo, quod & in probanda, & reprobanda inſania, teſtes conſanguinei admittantur *Addat. Maſc. ad concl. 827. n. 13.*

21. Dicendum etiam eſſet, quantum fidei tribuendum ſit Notario aſſerenti v. g. in teſtamento, ad quod ſcribendum, adhibitus fuit, teſtatorem ſanæ mentis fuiſſe? Sed cum finis inſtet, me interim remitto ad *Georg. de Cabedo pract. Obſ. ſ. Dec. p. 1. Dec. 97. n. ult. Sich. ad l 2. C. qui teſt. p. n. 3. Honded. vol. 2. Conſ. 78.*

22. In probatione intervallati furoris advertat Advocatus, quod ſimiliter is, qui ſuam intentionem in eo fundat, dicitque furioſum tum intervallum habuiſſe, cum actum, de cujus validitate dubitatur, faceret, probare illud teneatur perſpicuè, & per actus ſucceſſivos, ac continuatos *Rot. Rom Dec. 129. n. 6. & ſeq.* nec ex actus prudenti diſpoſitione intervallum colligatur, quod de primo quidem intervallo indubitato verum eſt, quorſum inclinare videtur *Niell. diſp. feud. 2. th. 4. a.* An vero idem dicendum de eo, qui intervalla plura jam habuit, & dubium eſt, an actus tempore induciarum factus ſit, an verò furoris? De hoc non omnium Dd. ead. eſt ſententia, Mihi tamen arridet præ omnibus opinio eorum, qui quæſtionem hanc ex qualitate actus controverſi decidunt, quam ſententiam etiam amplectitur *J. P. W. p. 3. T. 2. verſ.* dergleichen ſeyen auch ibi: wann gleich nicht anders dargethan werden möchte/daß ein ſolche teſtirende Perſohn (quæ intervalla habet.) zur Zeit deß aufgerichten Teſtaments bey vollkommenen richtigen Verſtand geweſen/ & infinitis Dd. autoritatibus probari poſſet, quemadm. eam quoque à Dnn. Cameralibus receptam eſſe, teſtis eſt *Mynſ. 2. O. 41.* & eleganti JCtorum Jenenſium præjudicio confirmat *Dn. Chr. Ph. Richt. in interpr. l. 9. C. q. teſt. fac. p. n. 31. & ſqq. ad requiſ.* M. W. 311 B. & Conſorten cujus hæc ſunt verba. Da euers Schwähers/und Vatters Mathes Sorgen/Unſinnigkeit/nicht ſtäts gewähret/ſondern bißweilen ſich ereignet/ und dahero Zweiffel vorfällt/ob er ſinnloſer/weiſſe/oder bey guter Vernunfft angezogenen/letzten Willen verfertiget/ſo will euch/ daß er damahls mercklich verruckt geweſen/zu beweiſen obligen. vid. etiam *Alexandr. lib. 2. Conſ. 86. n. 13. P. Heig. quæſt. jur. tam. Civ. quam Sax. p. 2. quæſt. 38. n. 25.* communiter autem Dd. hic inculcant quod permiſtio actus dementis faciat cenſeri, totum negotium factum eſſe à demente, ex *Mazoll. Conſ. 12. n. 66. Vultej. vol. 5. Conſ. 29. n. 12.*

23. Et ult. Reſtat probatio ſimulati furoris: Ubi, quoad furoris à lege ficti probationem, tenendum eſt, quod hic furor præſumatur ex perſonæ in teſtamento inſtituendæ, ab hereditate excluſione, quam ſi querelam inſtituens allegaverit, nihil ulterius præſtare cogitur, ſed præſumtioni ex illa elicitæ tamdiu ſtabit, donec ejus fundamentum everſum, probatumque fuerit, non inique ſed ex legibus approbata cauſa, eaque teſtamento inſerta, excluſionem factam eſſe, quæ omnia colliguntur ex *Nov. 115. c. 3. pr.* Ad furoris verò ab homine ſimulati probationem, multum, præter Medici teſtimonium, conducere poteſt exploratio vitæ anteactæ, an item in ejusm. malitia ſæpius fuerit deprehenſus, an inſigne commodum ex actu per ſimulatum furorem geſto ſperare potuerit; inde enim deſumitur voluntatis ſignũ, *Gerard. Joan. Voſſ. in partit. orat. l. 1. c. 6. §. 5 & ſqq.* an inimicitias foverit adverſus eum, quem v. g. occidit, uti exemplum de aliquo, qui per biennium furorem ſimulaverit, ut inimicum propinquum interficeret, refert *Bartol. tr. d. teſtim. n. 96.* ubi addit, multum quoque hic operari aſpectum, & famam, videri quoque poteſt de probatione ſimulati furoris *Alb. Gent. de nupt. l. 7. c. 22. in f. Gilhauſ. arb. jud. Crim. c. 5. ramuſc. 3. n. 134* Et hæc de parte quoque practica hypotypoſis juris furioſum ſingularis.

SOLI DEO GLORIA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE